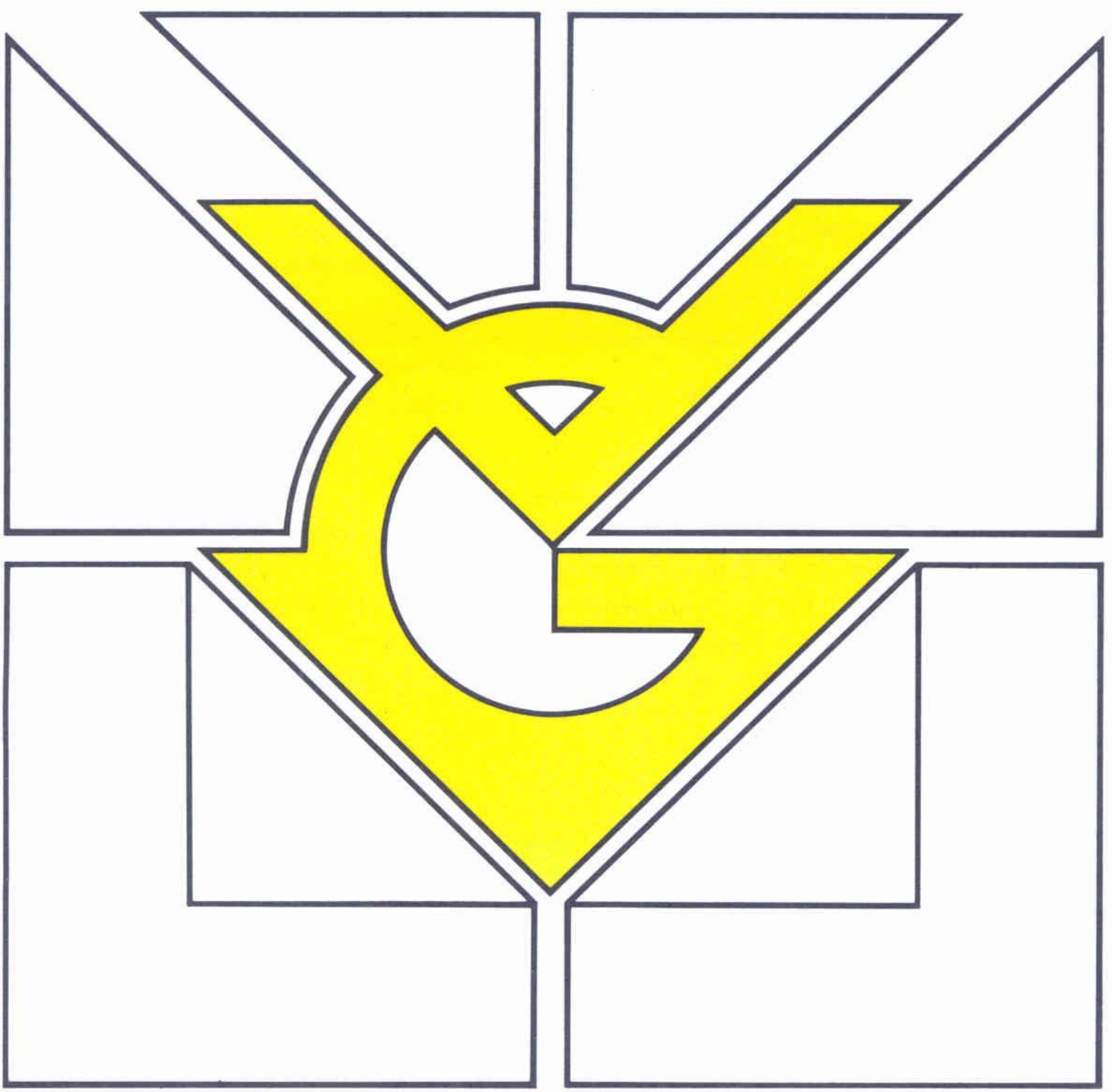
België - Belgique
P.B.-P.P.
2000 Antwerpen 1
BC 9497

PERIODIEK

DRIEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT

VAN HET VLAAMS GENEESKUNDIGENVERBOND

64ste jaargang Apr – Mei - Jun 2009 Nr. 2

AFGIFTEKANTOOR: 2000 ANTWERPEN 1

Inhoud

VOORWOORD **3**
GESCHIEDENIS VAN DE GENEESKUNDE **4**
- DR. PIET HEIN JONGBLOET 4
- DE ONTRAADSELING VAN DE GEHEIMEN VAN DE VOORTPLANTING DOOR ZEVENTIENDE-EEUWSE GELEERDEN IN DE NOORDELIJKE NEDERLANDEN 4

BALANS **8**
FORUM **12**
- IN BELGIË WORDT GESTAMELD OVER ONGELIJKHEID IN GEZONDHEID 12
- WAT WE ZELF DOEN, DOEN WE BETER !? 14
- TERRANOVA HUISARTSENWACHTPOST 15
- HARTCENTRA IN BELGIË 16
- COMMENTAAR BIJ EEN BOEK OVER SOCIALE ZEKERHEID 17

KORTE BERICHTEN **19**
ONTWIKKELINGSSAMENWERKING **24**
VGV-MEDEDELINGEN **26**
- CHOLERA EPIDEMIE ZIMBABWE 26
- PLEIDOOI VOOR EEN INTEGRALE VLAAMSE GEZONDHEIDSZORG 26
- BLAUWDRUK VOOR EEN VLAAMSE GEZONDHEIDSZORG 26

OVV-MEDEDELINGEN **27**
- IK KIES VOOR VLAANDEREN 27
- PROFICIAT VLAAMSE REGERING EN GA VERDER OP DIT ELAN 28
- PERSBERICHT: VLAAMS HUIS NEW-YORK 28

VGV-CULTUUR **29**
- TENTOONSTELLINGEN 29
- AANBEVOLEN 31
- UIT DE DISCOTHEEK 34
- VGV BEZOEKT 35
- BOEKBESPREKINGEN 37

BRIEFWISSELING **46**
HOMO LUDENS **47**

VVMV-Berichten: KATERN ingevoegd.

RAAD VAN BESTUUR

Voorzitter: Dr. J. Dockx
Ondervoorzitter: Dr. R. Vermeulen*
Secretaris: Dr. Bart Garmyn
Penningmeester: Dr. G. Debruyne
Cultuur: Dr. J. Dockx
Leden: Prof. Dr. A. Baert, Dr. L. Beeckman, Dr. L. Ide, Dr. P. H. Jongbloet, Prof. Dr. E. Ponette*, Dr. D. Van de Voorde, Dr. J. Van Meirhaeghe*

* oud-voorzitter

RAAD VOOR ADVIES

Prof. Dr. Rik Casteels, K.U.Leuven
Dr. J. Daels, Het Vlaamse Kruis
Dr. E. De Bleeker, oud-voorzitter VVMV
Prof. Dr. L. Denis, directeur Oncologisch Centrum Antwerpen
Prof. Dr. W. Dierick, U.Antwerpen
Dr. C. Geens, voorzitter Alumni geneeskunde K.U.Leuven
Prof. Dr. Jan Peers, K.U.Leuven
Prof. Dr. P. Van Cauwenberge, rector U.Gent
Prof. Dr. Philippe Vandekerckhove, gedelegeerd bestuurder Rode Kruis Vlaanderen
Prof. Dr. G. Verdonk, U.Gent
Dr. R. Verhaert, V.V.K.

NOTEER IN UW AGENDA

Zaterdag 28 november:
statutaire ledenvergadering VGV
met bezoek aan M, het nieuwe stedelijke museum van Leuven.

Zie p.36

UITGAVEN VGV

Autokenteken

- Decalco € 2.00,- + € 0.59,- Port
- Aluminium € 3.00,- + € 0.59,- Port

Fiscaal dagboek € 25.00,- + € 1.77,- Port

www.vgv.be

Nog meer informatie
Makkelijk om te reageren
Of in discussie te treden

Lidgeld V.G.V.

Gewoon lid	€ 55.00
Tot 5 jaar na diploma	€ 25.00
Arts zonder praktijk	€ 25.00
Steunend lid	€ 75.00
Artsenkoppel	€ 60.00
Artsenkoppel (tot 5 jaar na diploma of zonder praktijk)	€ 30.00
Abonnement "Periodiek" voor niet leden	€ 20.00

KBC nr. 407-3062251-47

Secretariaat V.G.V.: Ergo de Waellaan 3 – bus 14
2100 Deurne – Antwerpen - Tel: 03/322.28.50 – Fax: 03/322.45.14
e-post: info@vgv.be - webstek: www.vgv.be

VOORWOORD

De inhoud van dit editoriaal kan moreel niet anders gaan dan over de aanstaande Europese en Vlaamse verkiezingen, want we moeten tot in den treure blijven hameren op onze rechtvaardige eisen.
Maar eerst een terugblik. Sinds de federale verkiezingen van 10 juni 2007 kregen we wisselende verkenners, bemiddelaars, informateurs, formateurs, premiers, regeringen en regeerakkoorden. Het resultaat is duidelijk: een ontsporende begroting, geen staatshervorming en geen splitsing van de kieskring BHV.
Nog nooit heeft Vlaanderen zo weinig toekomstperspectief gehad en nooit eerder is het zo vernederd geweest, waarbij de onderhandeling over een staatshervorming uiteindelijk degradeerde tot een “bavardage de café”. Dit zijn ongetwijfeld zeer zwarte jaren met sombere vooruitzichten. En toch is er een farizeïsch lichtpunt want Reynders wenst overleg. Alleen heeft dit overleg met de deelstaten de redding van de federale begroting tot doelstelling. Het rijke Vlaanderen zonder schuldenlast moet het armlastige België bijspringen dat een schuldenlast torst van 300 miljard en 10 miljard structurele bezuinigingen moet doorvoeren tegen 2012. Dit is het gevolg van onder meer de Bijzondere Financieringswet uit 2001, die de overdracht van een deel van de personenbelasting en de btw naar gemeenschappen en gewesten regelt, en goedgekeurd werd door alle partijen. Onder meer daarom is ook de sociale zekerheid federaal onbetaalbaar geworden. Het zou dan ook logisch zijn dat de federale overheid bevoegdheden overhevelt naar de deelstaten. Er valt echter te vrezen dat er eerder zal gesleuteld worden aan deze financieringswet gezien de Franstalige viscerale afkeer voor een staatshervorming of splitsing van BHV.
Nooit mag Vlaanderen deze hefboom uit handen geven of zelfs maar laten uithollen. Het is droevig te moeten vooropstellen dat met geld alles te koop is. Geld zal het enige “borrelnootje” zijn dat een toekomstige staatshervorming kan forceren. Daarom moet Vlaanderen zuinig omspringen met zijn middelen en zijn oorlogskas verder uitbouwen.

Met het vooruitzicht op de Vlaamse verkiezingen in juni volgt hierna een kleine handleiding voor de Vlaamse kandidaat politicus.
Algemeen moet er een staatshervorming komen met de grootst mogelijke autonomie voor de deelstaten. Praktisch kan dit verwezenlijkt worden door de realisatie van volgende vier eisen:

1. De deelstaten krijgen een eigen fiscaliteit om een goed sociaal en economisch beleid te kunnen voeren.

2. De kieskring BHV moet onverwijld en zonder voorwaarden worden gesplitst.

3. De sociale zekerheid moet gesplitst worden zodat de deelstaten eigen accenten kunnen leggen inzake gezondheidszorg, gezinsbeleid, arbeidsbeleid en pensioenen.

4. Er moet een gewaarborgde regeling komen voor een controleerbare, afbouwbare en transparante solidariteit tussen de deelstaten.

Het programma van de Europese kandidaat politicus moet duidelijk het nastreven van een eigen Vlaamse buitenlandse politiek benadrukken. Het openen van Vlaamse Huizen (7 op 15 jaar) is hiertoe een schuchtere aanzet. Vlaanderen moet zich binnen Europa profileren als een welvarende natie met een hardwerkende en hoogopgeleide beroepsbevolking, die door zijn verworven welvaart de hoogste levensverwachting haalt.
Laat dit alles een geheugensteuntje zijn, waarde kandidaat politicus, als U hengelt naar mijn stem.

Jan Dockx, voorzitter

GESCHIEDENIS VAN DE GENEESKUNDE

DR. PIET HEIN JONGBLOET

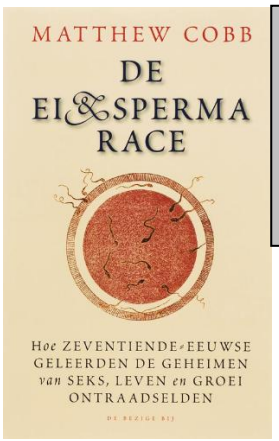
- Geboren te Brugge (1933); studies van Genees- Heel en Verloskunde aan de R. U. Gent, van 1951-1958
- Opleiding tot kinderarts Afdeling Kindergeneeskunde, R.U. Gent, van 1959- tot 1964
- Staflid (1964-1970) en Medisch Directeur (1970-1995) in Huize Maria Roepaan, instituut voor mentaal gehandicapten, Ottersum (NL).
- Deeltijds Docent aan de Afdeling Antropogenetica, Vrije Universiteit, Amsterdam (1973-1993) en de afdeling Epidemiologie, Radboud Universiteit, Nijmegen (1993-2007)
- Auteur van een 100-tal bijdragen in internationale tijdschriften betreffende niet-optimale rijping van de eicel in verband met aangeboren afwijkingen en constitutionele gebreken.

DE ONTRAADSELING VAN DE GEHEIMEN VAN DE VOORTPLANTING DOOR ZEVENTIENDE-EEUWSE GELEERDEN IN DE NOORDELIJKE NEDERLANDEN

Tijdens de zestiende eeuw was de wetenschapsbeoefening in de zuidelijke Nederlanden tot grote bloei gekomen. De universiteit van Leuven was de enige universiteit in de zogenaamde 'Bourgondische kreits', en de studenten waren afkomstig van Friesland en Groningen in het noorden, van Artesië en Vlaanderen in het westen en van Luxemburg in het zuiden. In zijn *Cruyde Boec* had Rembert Dodoens (1517-1585) de basis gelegd voor de plantensystematiek, niet in het Latijn, de taal van de humanisten, maar in het Nederlands, de volkstaal. Niet klassiek geschoolden moesten zijn werk kunnen begrijpen! Eenzelfde bekommernis had ook de in Brugge geboren Simon Stevin (1548-1620), wis-, natuur- en bouwkundige. Op het moment dat de brandstapels reeds waren aangestoken in verband met de strenge uitvoering van de voorgeschreven strafbepalingen, werd hij gedwongen om naar het noorden uit te wijken. Velen kozen voor lijfbehoud, zo ook Gerard Mercator (1512-1620), pionier van de moderne cartografie. Hij vertrok naar Duitsland, waar hij zijn beroemde atlas samenstelde. Andries van Wesel (Vesalius) had grote bewondering verworven bij hoogleraren en studenten in Leuven door zijn waagstuk om demonstraties op een lijk te geven maar de theologen bekeken dit met de grootste argwaan, en weldra ging het gerucht dat hij een ketter was. Hij vertrok naar de universiteit van Padua in de Venetiaanse Republiek, waar hij promoveerde en daags daarna werd aangesteld als docent in de anatomie. In een vijftal jaren bracht hij daar zijn hoofdwerk tot stand, *De Humani Corporis Fabrica libri septem,* met een overzicht van de anatomie van de mens, vooral de bloedvaten en de werking van de organen, 663 foliobladzijden. Tot dan toe was de anatomie gebaseerd op de geschriften van Galenus (2e eeuw na Chr.), die hij zowat twee honderd maal had gecorrigeerd! Een ware revolutie!

Na de afkondiging te Gent (1581) van het *"Plakkaat van Verlatinghe"* door de gezanten van de "Verenigde Provinciën" en de daarop volgende herovering door de Spaanse legers van de zuidelijke steden Brussel, Brugge en Gent, en ten slotte, de val van Antwerpen (1585), viel het gordijn van de contrareformatie over het zuiden. Wetenschapsbeoefening bleef verdacht onder de voogdij van Albrecht en Isabella, de Spaanse landvoogden. Ter ondersteuning van het intellectuele nieuwe regiem in het noorden ontstond al vlug de behoefte aan een gereformeerde universiteit in Leiden, als tegenhanger van de katholieke Universiteit Leuven in het zuiden.

De beschrijving van de geslachtsorganen was het voorspel van wat wij nu de voortplanting noemen. Het vervolg van deze zoektocht is te lezen in het recent verschenen boek "*De ei & sperma race — Hoe zeventiende-eeuwse geleerden de geheimen van seks, leven en groei ontraadselden"* door Matthew Cobb *(Fig.1)*. Hij is wetenschapshistoricus en docent dierengedrag, verbonden aan de universiteit van Manchester, en tevens redacteur van *Times Literary Supplement*.

Figuur 1: Matthew Cobb, De ei & sperma race — Hoe zeventiende-eeuwse geleerden de geheimen van seks, leven en groei ontraadselden. Uitg. De Bezige Bij, Amsterdam 2006 ISBN 90 234 20810 Nur 320 pp 375; Vertaling: Meile Snijders.

Het was geen toeval dat de belangrijkste centra van de wetenschappelijke revolutie, met name de Republiek der Verenigde Nederlanden, Engeland en een paar Italiaanse staten, ook de plaatsen waren waar een nieuwe koopmansklasse zich voor het eerst vestigde en waar de drukkers- en uitgeversbranche het sterkst was vertegenwoordigd. Dit verband was het duidelijkst in Engeland en Nederland, waar ook een revolutie tegen de gevestigde orde plaats vond. Dankzij de belangrijke migratie van erudiete Vlamingen en Brabanders, werd de Republiek der Verenigde Nederlanden een van de machtigste en invloedrijkste oorden ter wereld, waar aardewerk en textiel werden vervaardigd en de uitgeversbranche de machtigste was en de productiefste in Europa dankzij revolutionaire technieken.

De stortvloed aan onderzoek naar de voortplanting tussen 1665 en 1680

Reeksen zorgvuldige experimenten, bedoeld om alternatieve verklaringen uit te sluiten, konden een einde maken aan duizenden jaren van verwarring over oude theorieën, die steeds van elkaar werden overgeschreven, zoals bv., over het ontstaan van insecten. Voor het eerst ontstond er een opvatting over wat een 'wetenschappelijk bewijs' is. In het al zo lang bestaande conflict tussen experimentalis-

ten en Cartesiaanse theoretici werd de laatste klap uitgedeeld. Descartes had steeds beweerd dat alleen de mens een pijnappelklier bezat als zetel van de ziel. Maar Steno (verlatijnste naam van Niels Stensen), Deens student in Leiden en goede vriend van Swammerdam, liet zien dat ook dieren een pijnappelklier bezaten. "Samen met Steno trachten wij de algemene wetten af te leiden uit onze waarnemingen" zo schreef Francesco Redi, arts aan het Toscaanse hof. De overtuiging groeide dat geen enkel dier, van welke soort ook, werd geboren in dood vlees, tenzij eerder daarin eieren waren gelegd. Deze onderzoekers worstelden ook met de godsdienstige implicaties van hun bevindingen en zij bekenden zich te hebben moeten inspannen "om deze passage uit de pen te laten ontsnappen". Zo werd de godsdienstige overtuiging van Swammerdam, zoon van een Amsterdamse apotheker en kind van de zeventiende-eeuwse wetenschappelijke revolutie, maar nog niet van de achttiende-eeuwse Verlichting, door zijn ontdekkingen niet ondergraven. Voor hem werd zij juist versterkt, zo zelfs, dat religie en wetenschappelijk onderzoek geheel met elkaar verweven raakten. Het doel van zijn arbeid was juist "de ontzagwekkende werken van de meest aanbeden en alwijze Schepper zo duidelijk mogelijk te maken".

De eihypothese en de ovistische hypothese

Figuur 2: Portret van Reinier De Graaf

Reinier De Graaf (Fig 2) was in Leiden als katholiek student opgeleid tot arts en hij publiceerde in 1672 zijn meesterwerk: *De mulierum organis generationi inservientibus tractatus novus (Nieuwe verhandeling betreffende de voortplantingsorganen van vrouwen, 334 bladzijden en 27 illustraties)*. Hierin beschreef hij o.a. de functie van de interne en externe genitaliën van de vrouw, maar ook bij konijnen, hazen, honden, varkens, schapen en koeien. Zijn tekeningen waren realistischer dan die van Swammerdam, die beweerde het 'eitje' samen met Van Horne te hebben ontdekt vóór De Graaf. Betwistingen over auteursrecht en plagiaat bestonden ook dan, getuige de polemische geschriften en beschuldigingen van het kopiëren van tekeningen! De Graaf, net als zijn rivaal, drongen aan bij de Royal Society om hierin scheidsrechter te willen zijn, wat voor geen van beiden succes opleverde. Maar alle betrokkenen − en niet alleen Swammerdam en De Graaf − hielpen mede om de eihypothese ingang te doen vinden. Zij werden trouwens ook zeer verhinderd door de Franse krijgsverrichtingen van Lodewijk XIV, die in 1672-73 de helft van de Noordelijke Republiek had bezet en de poorten van Leiden naderde. De katholieke De Graaf bleef hierbij loyaal aan Lodewijk! Opgelegde vaderlandsliefde en loyaliteit voor de 'nationale' staat waren nog niet uitgevonden!

De kern van De Graafs' revolutionaire stap voorwaarts was de aanwezigheid van *'blaasjes in de vrouwelijke testikels'*, die wij nu de 'Graafse follikels' noemen (Fig 3). Hij was zeer eerlijk en schreef die niet zelf te hebben ontdekt. Hij verwees naar een lijst van anatomen die ze al eerder hadden opgemerkt, onder wie Vesalius en Fallopius (van de eileiders). Maar hij benoemde deze blaasjes wel als eieren 'vanwege de gelijkenis met de eieren in de eierstokken van vogels'. De Graaf en Swammerdam hadden nauwkeurige waarnemingen gedaan en waren overtuigd dat het ei bij de voortplanting de belangrijkste factor was. Hij bewees daarmede het belang van deze component in het ontstaan van een nieuwe vrucht, alhoewel nog niet was aangetoond dat het eitje − of wat dat ook precies was − een embryo werd, laat staan dat verder geëxperimenteerd werd om dit aan te tonen. Wél waren er belangrijke correlaties gevonden bij konijnen tussen het aantal gebarsten follikels en dat van aanwezige embryo's in de baarmoeder. Met De Graafs' onderzoek naar de 'menselijke eieren' was in die jaren daarom een grens bereikt. Niet alleen experimenten zijn van belang voor een wetenschappelijke revolutie, maar ook de instrumenten om de natuur te bestuderen. Er zonder kan men alleen maar vermoedens uitspreken. In april 1673 stuurde De Graaf zijn laatste brief naar de Royal Society, vier maanden voor zijn vroege dood, 32 jaar oud. Hij berichtte hierin "over een bijzonder vernuftig persoon, genaamd Leeuwenhoek, en over wat hij met de hulp van de microscoop heeft bereikt."

Figuur 3: De Graafs ontleding van een eierstok van een vrouw. De 'eieren' (eigenlijk follikels) zijn de bolletjes.

De zaadhypothese en de spermisten

Tegelijk met de uitvinding van de telescoop werd in de Republiek ook de microscoop ontdekt, aanvankelijk meer als speeltje dan als serieus wetenschappelijk instrument. De vroegste exemplaren waren ook nauwelijks krachtiger dan een vergrootglas. Net als bij de telescoop werd men in Italië zich niet volledig bewust van de mogelijkheden van deze nieuwe vinding, maar een stroom publicaties over microscopische onderzoeken uit de Republiek kwam op gang. Eind 1650 hadden de Nederlanders reeds ontdekt dat bijzonder kleine glasbolletjes (1 mm doorsnede) krachtige lenzen waren, die 150 tot 500 keer vergrootten. Een ervaren microscopist kon zodoende voorwerpen van ongeveer een micron groot waarnemen (een duizendste van een millimeter). Antoni van Leeuwenhoek, lakenhandelaar en landmeter, was degene die het meest deed om het nut van de microscoop aan te tonen. Zijn positie was helemaal anders dan die van de andere deelnemers aan de wetenschappelijke revolutie, van wie er maar weinigen betaald werk deden. Over het algemeen waren zij nauw verbonden met de aristocratie. In een periode van veertig jaar schreef Van Leeuwenhoek 190 brieven naar de *Royal Society* in Londen, waarvan de meeste werden gepubliceerd in *Philosophical Transactions*. Het ging om zeer rijke, maar tevens warrige verslagen van zijn ontdekkingen, die hij in Delft vanuit zijn huisje aan een netwerk van correspondenten in heel Europa rondstuurde. In de eerste plaats aan de leden van de *Royal Society*, waarvan hij in 1680 als erkenning voor zijn bijdragen officieel tot fellow werd benoemd (Fig.4). Toch had hij een dubbel probleem. De meeste van zijn correspondenten waren bekwame tekenaars, die goed op papier konden zetten wat ze zagen. Van Leeuwenhoek kon helemaal niet tekenen en moest in

Delft een aantal tekenaars in dienst nemen die afbeeldingen voor hem maakten, maar worstelden met het probleem van voorwerpen die telkens uit beeld verdwenen. Het microscoopje moest eerst precies worden ingesteld, vervolgens aan de tekenaar gegeven, en hem (of haar) vertellen wat precies gezien hoorde te worden.

Figuur 4: Portret van Antoni van Leeuwenhoek van Jan Verkolje

Vermakelijk is ook het verhaal over zijn ontdekking van de 'dierkens' in zijn eigen sperma. Vanuit de *Royal Society* was hij in april 1674 aangespoord geworden 'om met een krachtige microscoop nog eens verder te kijken naar verschillende lichaamsvloeistoffen als interessante substanties, bijv., naast bloed en zweet, ook sperma.' Met enige weerzin had Van Leeuwenhoek dit advies opgevolgd, want hij vond het een onfatsoenlijk onderwerp en een weerzinwekkend onderzoek, waarover hij zich geneerde om erover te schrijven. De *Royal Society* werd verzekerd dat hij zijn sperma had verkregen "*niet door zondige handelingen zijnerzijds ..., maar door de overtolligheid die de natuur mij bij mijn huwelijkse betrekkingen heeft toebedeeld, [....] om een paar tellen later een van de meest verrassende ontdekkingen in de geschiedenis van de wetenschap te doen: een enorm aantal levende dierkens [..].Hun lijfjes waren bol, maar van voren stomp en van achteren uitlopend in een punt [...]. Zij bewogen*

Figuur 5: Van Leeuwenhoeks tekening uit 1678 van de 'dierkens' die hij in sperma vond, zoals gepubliceerd in *Philosophical Transactions*. Fig. 1-4 zijn van een konijn, fig. 5-8 van een hond. Fig. 1 en 5 naar het leven getekend.

zich voorwaarts door middel van slangachtige beweging van de staart, zoals aalkens doen als zij in water zwemmen [...] en uit alle macht duidelijk ergens naartoe wilden.". In ieder soort sperma, bijv., van kabeljauwen, katten, vlooien, kikkers, enz., vond hij de zelfde 'dierkens' (Fig.5). In de toenmalige wereld was dit zeer ingrijpend en nadat Christiaan Huygens het bestaan van de diertjes eveneens aangetoond had voor een vergadering van de *Académie Royale des Sciences*, vatte hij Van Leeuwenhoeks methoden en bevindingen samen voor de *Journal des Sçavans*: "Deze nieuwste ontdekking, die voor het eerst in Holland werd gedaan, lijkt me bijzonder belangrijk en zal materiaal opleveren voor degenen die de voortplanting serieus onderzoeken." Dit is niet helemaal bewaarheid want uit de bevindingen werden ook hier niet de correcte conclusies getrokken. Van Leeuwenhoek verwierp de bezwaren en bleef tot aan zijn dood (1693), negentig jaar oud, krachtig argumenteren dat het 'diertje' de belangrijkste factor was. Eieren waren immers onbeweeglijk en vertoonden geen tekenen van leven, terwijl kleine diertjes in het zaad wriemelden en kronkelden. Zij lieten duidelijk merken dat ze levend waren en een ziel bezaten. In die tijd stond beweging gelijk met leven.

De strijd tussen ovisten en spermisten in de 18e en 19e eeuw

Door niet de juiste conclusies te trekken uit de bevindingen en door het negeren van de tegenargumenten ontstond en bleef in de hele achttiende eeuw het verschil in zienswijze bestaan. De biologie zou in twee kampen verdeeld blijven: dat van de *ovisten*, waarbij het eitje centraal stond en dat van de *spermisten* (of animalculisten), waarbij het sperma centraal stond. Van Leeuwenhoek had zich geconcentreerd op de mannelijke kant, de anderen op de vrouwelijke. Deze concepten waren in de Noordelijke Nederlanden ontstaan, maar de strijd werd veel breder gevoerd. Filosofen en schrijvers worstelden met tekort schietende bewijzen voor beide standpunten. Galenus had weliswaar in de 2e eeuw na Chr. betoogd dat man en vrouw in gelijke mate bijdroegen aan de voortplanting ('het model van de twee zaden') en dit model had hier een oplossing kunnen brengen, maar dit idee liet men verder varen. De Graaf en Swammerdam hadden immers aangetoond dat vrouwen geen zaden produceerden, maar iets wat meer op kleine vogeleitjes leek, echter zonder schaal. Kippen legden één groot, schijnbaar passief ei, terwijl het zaad een verbazingwekkend aantal piepkleine, uiterst actieve spermadiertjes bevatte. Het werd één van de grote strijdpunten in de wetenschap, maar het besef ontbrak dat ei en zaad complementair zijn en elk de helft van de informatie bevatten, nodig om een nieuw organisme tot stand te brengen. Zowel De Graaf als Swammerdam hadden al geworsteld met het voor ons nu eenvoudige verband tussen huidskleur van ouders en kinderen. Het weinige dat er over werd geschreven was ook zeer verwarrend en onduidelijk. De bevindingen waren dikwijls in tegenspraak met elkaar, soms ook min of meer in de lijn van één van beide theorieën, zoals bijv., in het geval van dominantie. Het begrip erfelijkheid bestond wel in zijn maatschappelijke betekenis maar werd pas na Darwin in zijn biologische betekenis duidelijk, en dit vooral na de ontdekking van de genetische codering. Het was allemaal ook niet zo eenvoudig als het nu voor ons lijkt. De concepten die wij nu gebruiken om het voortplantingsproces en de erfelijkheid te begrijpen − transmissie, informatie, programma, code − zijn het product van het elektronisch tijdperk en de elektronische gegevensverwerking en die zijn pas rond W.O. II algemeen bekend geworden. Voor een zeventiende-eeuwse geleerde was dit technoneutraal en onbegrijpelijk.

Vanuit dat perspectief is het nu nauwelijks verrassend dat niemand op het idee kwam dat het om complementaire componenten ging. In de 18e en 19e eeuw waren er net zo goed intelligente mensen, maar het is zinvoller te onderzoeken waarom het denken over de voortplanting beperkt bleef, en waarom de geleerden van die tijd, ondanks hun niet geringe capaciteiten, het toch volkomen bij het verkeerde eind hadden. Zo krijgen wij meer inzicht in het ontstaan van onze huidige wetenschappelijke ideeën en

theorieën. Daarvan zijn er vele uiteindelijk eveneens inadequaat, en sommige zullen zelfs volkomen fout blijken te zijn. De toekomst zal bewijzen dat ook onze visie wordt beperkt door de grenzen van onze wetenschappelijke verbeelding, en op haar beurt grotendeels bepaald door de sociale omstandigheden en de manier waarop productie en technologie zijn georganiseerd.

Dit leerproces ging met horten en stoten. Er waren lange perioden waarin nauwelijks iets gebeurde, andere waarin doodlopende wegen werden gevolgd, maar ook korte opwindende momenten waarin nieuwe feiten werden ontdekt en vooral nieuwe theorieën ontwikkeld over de manier waarop de natuur werkt. Zo bleek de ontdekking van parthenogenese even een ondermijning van de spermistische hypothese, bijv., de mogelijkheid om tien generaties bladluizen te kweken zonder één mannetje, ook al was dit fenomeen duidelijk beperkt tot een klein aantal speciale diersoorten. Ook raakten de geleerden steeds meer onder de indruk van het feit dat veel planten, anders dan dieren, zich niet leken voort te planten door seksuele activiteit, maar met behulp van methoden, waaronder enten of occuleren. De Italiaanse priester, Lazzaro Spalanzani (1729-1799) wilde het probleem oplossen door middel van experimenten. Om de rol van sperma te onderzoeken gebruikte hij een surrealistisch experiment met kikkers, waar de bevruchting van de eitjes extern plaats vindt. Hij deed een aantal mannetjeskikkers een broekje aan met tafzijde, waardoor het zaad niet in contact kon komen met de eieren. Hierbij kwamen geen kikkervisjes, wel bij aanraking van de eitjes met een verfkwast, die door het kikkerzaad was gehaald! Hij breidde zijn experimenten verder uit door kunstmatige inseminatie bij honden, padden en zijdevlinders en hij bestudeerde het bevruchtingsvermogen van zaad na aantasting, aanlenging, uitdroging, filtratie en verhitting. Desondanks bleef hij trouw aan het ovisme en werden niet de juiste conclusies getrokken!

Dankzij nieuwe ideeën en technieken in de negentiende eeuw begonnen wetenschappers te begrijpen welke de juiste rol was van sperma en eitjes. Eerst moest het toenmalige concept ‘generatie’ nog verder afbrokkelen en systematisch worden vervangen door ‘reproductie’, een meer precieze term ingevoerd door Buffon. De echte doorbraak kwam pas na herhaling van De Graaf’s experimenten. Jean Prévost en Jean Dumas hadden reeds vermoed dat de blaasjes in de eierstokken een klein eitje zouden bevatten: *‘een klein dingetje dat zich net vóór de ruptuur in het blaasje bevond’*. Eveneens in 1828 beschreef de Estse arts Karl Ernst von Baer voor het eerst oöcyten bij verschillende zoogdieren, zoals kikkers, kippen en octopussen. Ook al gaf hij de spermadiertjes een naam: ‘spermatozoa’ (letterlijk ‘dieren van het zaad’), zijn conclusie luidde de doodsklok voor het spermisme. Maar na 150 jaar onderzoek had nog niemand enig idee wat precies eicellen en spermatocyten waren, wat ze vertegenwoordigden en wat er in zat. Vanuit dit gezichtspunt was de voortplanting in de jaren 1830 een nog even groot raadsel als in de jaren 1670!

De belangrijkste conceptuele doorbraak deed zich pas voor door de ontwikkeling van de celtheorie. Twee Duitse biologen, Matthias Schleiden en Theodor Schwann herwaardeerden de bestaande ideeën over de natuur. Zij waren overtuigd dat al het leven uit cellen bestaat en dat het ei van een dier een cel was, net als de kiem van een plant. De geschiedenis van de ‘celtheorie’ is complex en onderwerp van felle discussie tot op de dag van vandaag, maar de uitkomst was dat de ‘biologie’ of de studie van het leven zich op de cel als fundamentele en meest basale eenheid moest richten, en niet op een complex geheel. De celtheorie bood een afdoend antwoord op de vraag wat spermatozoïden en oöcyten precies waren, namelijk cellen. Dit betekende niet dat de twee componenten gelijkwaardig waren, gezien het enorme verschil in omvang en beweeglijkheid, maar het gaf aan dat ze tijdens de bevruchting samensmelten om een nieuwe cel te vormen. In 1853 werd ook aangetoond dat één enkele zaadcel het eitje binnendrong (iets wat Van Leeuwenhoek in 1683 al had geopperd) en aan het eind van de jaren 1870 werd duidelijk dat ei- en zaadcellen in gelijke mate bijdroegen aan de vorming van de embryocel als essentie van de bevruchting. Dit werd ook de basis van de moderne embryologie. Het laatste stukje van de generatiepuzzel was de opkomst van de genetica aan het begin van de twintigste eeuw. Mendel’s eerste publicatie over de erfelijkheidswetten in 1866 was onopgemerkt gebleven, maar werd in 1900 door Hugo de Vries opnieuw ontdekt. De ontcijfering door James Watson en Francis Crick van de genetische code en van de dubbele helixstructuur van het DNA-molecuul in 1953 was de laatste spraakmakende ontdekking.

Maar dit lijkt nog niet het einde, want het gevaar van het huidige ‘genetische determinisme’ blijft dreigen, het zo genaamde ‘genetisch reductionisme’, dat alles door genen wil verklaren. Er gaat geen week voorbij zonder dat de media aankondigen dat er (weer) een gen is ontdekt dat bepalend is bijv., voor homoseksualiteit, borstkanker, alcoholisme, schizofrenie en zelfs voor shoppen! Deze simplistische opvatting over de rol van genen wordt aangehangen door wetenschappers die niet beseffen hoe complex levende systemen zijn, en hoe dikwijls wij de juiste weg opnieuw hebben moeten leren te vinden.

Samenvattend, tegen de achtergrond van de Nederlandse Gouden Eeuw zien wij het spannende verhaal van een groep Noord-Nederlandse baanbrekende jonge geleerden, Jan Swammerdam, Reinier de Graaf, Antonie van Leeuwenhoek en Christiaan Huygens. Deze fameuze geleerden, dappere mannen, lieten honderden jaren van speculaties en onbewijsbare redeneringen achter zich en legden de basis voor ons huidige begrip van het ontstaan van leven. Met behulp van experimenten, en vooral van de pas uitgevonden microscoop, ontdekten zij waar het menselijk leven werkelijk vandaan komt, en dat alle dieren uit een eicel ontstaan en vooral dat er niet zoiets bestaat als *generatio spontanea*, noch *homunculi*. Hier werden de bouwstenen voor kennis gelegd. De wetenschapsgeschiedenis betreffende de voortplanting is buitengewoon inspirerend. De grote les is dat wetenschap zich een weg moet banen langs vele zigzagpaden en doodlopende wegen.

Het is merkwaardig hoe op het eerste gezicht communautair neutrale onderwerpen, zoals het zorgtraject diabetes en het federaal "e Health" informaticasysteem, toch tot **medische communautaire twistpunten** kunnen uitgroeien (Geert Verrijken en Filip Ceulemans, De Huisarts 19.03.09).
De Vlaamse huisartsen beschouwen de diabeteseducator als een welgekomen hulp, terwijl de Waalse huisartsen die eerder als een bedreiging ervaren; de Vlaamse huisartsen zien de echelonnering eerder als een samenwerking tussen eerste en tweede lijn, terwijl de Waalse huisartsen veel meer de concurrentie van de diabetescentra vrezen.
Nog merkwaardiger is de breuklijn tussen Vlaanderen en Wallonië in het dossier van het federaal "e Health" informaticasysteem: de tegenstand komt hoofdzakelijk uit Waalse en veel minder uit Vlaamse hoek.

Naar aanleiding van de Vlaamse en Europese verkiezingen van 7 juni a.s., maakte **Zorgnet Vlaanderen** (nieuwe naam van het VVI) in april ll. zijn **"Memorandum 09"** bekend (Geert Verrijken, Trends voor Specialisten 07.04.09 en De Huisarts 16.04.09).
De organisatie vraagt dat de Vlaamse regering na de verkiezingen de numerus clausus en de contingentering van de artsen aanpast aan de toenemende zorgnoden en gaat daarmee in tegen de klassieke opstelling in Vlaanderen.
Verder waarschuwt de organisatie de Vlaamse regering voor te sterke verkaveling van het zorglandschap en adviseert zij de spontaan gegroeide samenwerkingsvormen te waarderen, geen bureaucratische modellen op te leggen en Vlaanderen voor de ziekenhuizen als een grote zorgregio te beschouwen. Die bovendien rekening houdt met de patiëntenmobiliteit, die niet stopt aan de landsgrenzen.
Tenslotte pleit Zorgnet Vlaanderen voor het opnemen van elementen van ziekenhuismanagement in de artsenopleiding en voor een betere uitbouw van de palliatieve ziekenhuiszorg met meer bedden en middelen.

Einde maart ll. lanceerde collega Louis Ide met de steun van N-VA het plan om de Vlaamse (niet-medische) zorgverzekering voor 65 plussers uit te breiden met een **Vlaamse aanvullende zorgverzekering (VAZ)**, die voor alle Vlamingen van alle leeftijden alle zorg tot en met de tweepersoonskamers in de ziekenhuizen zou dekken. Dat zou toelaten ereloon- en kamersupplementen op meerpersoonskamers af te schaffen (Patrick Martens, Knack 25.03.09; Geert Verrijken, De Huisarts 26.03.09; Peter Backx, Artsenkrant 27.03.09; Geert Verrijken, Trends voor Specialisten 07.04.09).
Het uitgangspunt van Dr. Ide is de vaststelling dat patiënten in België 28 tot 30 % van de ziektekosten uit eigen zak betalen; een van de oorzaken zijn de hospitalisatieverzekeringen, waarvan de premies steeds verder stijgen. Die verzekeringen werden opgezet als antwoord op de ereloon- en kamersupplementen, die door de ziekenhuizen worden aangerekend om uit hun kosten te geraken. Door het feit dat vooral patiënten met een hospitalisatieverzekering de volle rekening gepresenteerd krijgen, trekken de verzekeraars hun premies op. Bovendien stelde Ide vast dat zowel de kamer- als ereloonsupplementen in Wallonië en Brussel een stuk hoger liggen dan in Vlaanderen. Vandaar de redenering dat de Vlamingen daarvoor niet moeten opdraaien.
Er werd dan uitgezien naar een alternatief en men kwam uit bij het originele en interessante plan van een Vlaamse aanvullende zorgverzekering (VAZ), die in de plaats komt van de hospitalisatieverzekering en alle zorg tot en met een tweepersoonskamer moet dekken.

Op 10 april ll. stelde minister L. Onkelinx haar langverwachte **huisartsenkadaster** voor: zij besliste dat slechts 9.259 van de 15.118 erkende huisartsen einde 2007 echt actief waren (Guy Tegenbos, DS 11.04.09; Ivan Broeckmeyer, DT 11.04.09; Filip Ceulemans, De Huisarts 16.04.09; Pascal Selleslagh, Artsenkrant 17.04.09).
Daaruit besloot ze dat België met 9 huisartsen /10.000 inwoners op de gemiddelde densiteit van Europa zit en dat, aangezien er om meerdere redenen (o.a. vergrijzing en vervrouwelijking van de groep) een tekort dreigt, in de toekomst meer (huis)artsen zullen moeten opgeleid worden.
Dit nauwelijks verholen pleidooi van de minister voor het opheffen van de "numerus clausus" lokte meerdere reacties uit.
Zowel Filip Ceulemans (De Huisarts 16.04.09) , Prof. Jan De Maeseneer (Filip Ceulemans ibidem) als Jan Denys, deskundige arbeidsmarkt bij Randstad (Peter Backx, Artsenkrant 21.04.09), wijzen erop dat nu reeds de quota voor huisartsen niet ingevuld geraken en dat andere maatregelen, die het huisartsenberoep meer aantrekkelijk maken, aangewezen zijn om meer studenten in die richting te leiden.
BVAS en SVH waarschuwen voor voorbarige besluiten inzake "numerus clausus" en SVH pleit voor de oprichting van een Vlaams kadaster (Artsenkrant 17.04.09).

Naar aanleiding van een nieuw KB over het **cardiale zorgprogramma** van minister L. Onkelinx, stelde collega Lieve Van Ermen haar een "mondelinge vraag" over haar plannen met de hartcentra in België (Ludwig Verduyn en Pascal Selleslagh, Artsenkrant 10.04.09).
Zij stelt vast dat de voorstellen van Rudy Demotte, de voorganger van minister Onkelinx in de vorige federale regering, inzake de hervorming van de cardiologie – waarbij 15 geïsoleerde B1 centra in Wallonië en 4 in Vlaanderen hun deuren hadden moeten sluiten – worden teruggeschroefd.
In het nieuwe KB zou men namelijk B1 (diagnostische coronarografie)- en B2 (interventionele coronarografie)-diensten apart laten voortwerken mits aan een aantal omkaderingseisen is voldaan en er een samenwerkingsakkoord is met een B3-dienst (hartchirurgie).
Bij die ommezwaai van minister Onkelinx, die de wildgroei van cardiologische diensten weer zal doen toenemen, maakt collega Van Ermen terecht een aantal kritische bedenkingen (volledige tekst: zie rubriek "Forum" in dit nummer).

Op 21 maart ll. hield het Aktiekomitee voor een Vlaamse Sociale Zekerheid (**AK-VSZ**) te Leuven een **symposium** met als thema "**Vergrijzing en Ontgroening**".
De referaten behandelden de eis van de defederalisering van de vier grote sectoren van de SZ: gezondheidszorgen, gezinsbijslagen, werkloosheidsvergoedingen en pensioenen.
Prof. Danny Pieters (KU Leuven) besprak de gezondheidszorgen en stelde drie vragen:
1. Organiseren we de defederalisering van de ziektekostenverzekering op basis van de werkplaats of van de woonplaats van de betrokkenen?
2. Zal Europa akkoord gaan met de koppeling aan de woonplaats?
3. Wat kunnen de Vlaamse beleidsmensen nu reeds doen in afwachting van de staatshervorming?
Op de eerste vraag antwoordde hij dat de woonplaats de beste basis is; op de tweede vraag antwoordde hij bevestigend en gaf hij aan onder welke voorwaarden. Op de laatste vraag deed hij drie suggesties:
(1) De Vlaamse regering moet het recht opeisen om in SZ aangelegenheden betrokken te worden bij de vertegenwoordiging van België in de EU;
(2) Vlaanderen kan de hospitalisatieverzekering in de vorm van een Vlaamse aanvullende zorgverzekering (zie voorstel Louis Ide) ten laste nemen;
(3) Laat de responsabilisering, die nu speelt tussen de vijf grote landsbonden, voortaan spelen tussen de communautair opgedeelde landsbonden, dus tussen 10 entiteiten in plaats van 5.
Deze tekst en de teksten van de andere sprekers staan op www.akvsz.org
Het symposium werd gevolgd door een debat tussen politici, geleid door Bruno Huygebaert. De collega's Maggie De Block (Open VLD), Louis Ide (N-VA) en Lieve Van Ermen (LDD), evenals Ludwig Caluwé (CD&V) en Bruno Valkeniers (Vlaams Belang) opteerden voor een Vlaams gezondheidsbeleid, met de gekende nuances van hun politieke partijen; Bruno Tobback (Sp.a) hield zich op de vlakte.

Men kan van het **Vlaams ministerie van Gezondheid** niet zeggen dat het tijdens de voorbije legislatuur passief toekeek.
De stoelendans was echter een ernstige handicap voor de continuïteit van het beleid: eerst Inge Vervotte, daarna Steven Vanackere, tenslotte Veerle Heeren. De personen, die deze constructies bedisselden, getuigen niet van respect voor het Vlaamse regeringsniveau: dat is niet voor herhaling vatbaar.
Een tweede vaststelling is dat het deze ministers zeker niet ontbrak aan dadendrang met allerlei goed bedoelde en zelfs goede initiatieven. Doch de ambitie om een fors en coherent preventiebeleid uit te bouwen, door voldoende middelen op te eisen en door federale recuperatie resoluut te blokkeren, was te hoog gegrepen. Minister Vanackere realiseerde zich nochtans waar het probleem lag: "Vlaanderen heeft bevoegdheid voor het preventiebeleid en als je ziet wat je daarmee kan besparen dan is het storend dat er zo weinig middelen voor vrijgemaakt worden. Bovendien trekt de federale overheid zaken naar zich toe die strikt genomen niet tot haar bevoegdheid behoren" (Artsenkrant 17.03.09).
Mogen wij van de volgende Vlaamse minister van Gezondheid verwachten dat hij (zij) gaat voor het volle mandaat van vijf jaar en de Vlaamse gezondheidszorg samen met de artsen en andere hulpverleners uitbouwt tot een bastion, dat de grenzen van de wet van 8 augustus 1980 creatief verkent? Een bastion, dat desnoods binnen de Vlaamse regering een substantiële toename van de middelen opeist en belangenconflicten uitroept telkens de federale regering haar bevoegdheid overschrijdt. Mogen wij ook van die minister verwachten dat hij (zij) het voortouw neemt in de communautarisering van de volledige gezondheidszorg?

De voornaamste conclusie van de **parlementaire Fortis-commissie** was: "…dat kabinetsmedewerkers belden met de openbaar aanklager in het Fortis-dossier, waarin de regering een belanghebbende partij was, heeft het principe van de scheiding der machten in gevaar gebracht" (Lars Bové, DT 17.03.09). Daarbij worden contacten genoemd met de kabinetten-Leterme, -Vandeurzen en –Reynders (ste en wov, DS 05.03.09; Lars Bové, DT 05 en 18.03.09; Steven Samyn, DS 19.03.09).
Opzienbarend was de brief van Jean van der Eecken, raadsheer bij het Brussels hof van beroep, waarin omfloerst beweerd wordt dat er meineed is gepleegd door één van de getuigen die de Fortis-commissie heeft verhoord over het tot stand komen van het Fortis-arrest (Lars Bové, DT 13.03.09). Om medelijden te krijgen met commissievoorzitter Bart Tommelein!
Nog merkwaardiger is enerzijds dat de ministers L. Onkelinx en J. Milquet in de onderzoekscommissie hebben bevestigd dat MR-vicepremier D. Reynders op voorhand op de hoogte was van de inhoud van het Fortis-arrest (Lars Bové, DT 11.03.09) en anderzijds dat Reynders door de commissie met hen niet geconfronteerd werd. Terwijl Leterme en Vandeurzen de eer aan zichzelf hielden door ontslag te nemen, ontspringt "monsieur pas-de-problème" terug de dans en blijft hij ongenaakbaar in zijn ministerzetel gebeiteld. De reden is eenvoudig: het ontslag van Reynders zou de val van de regering betekenen. En daar zijn de steunberen van het establishment, zeker in deze omstandigheden, als de dood voor.
Commentaar van Bart Sturtewagen: "Zelden is de tandeloosheid van onze democratie zo schaamteloos gedemonstreerd" (DS 20.03.09). En Bart Haeck: "Eén grote farce? Wel, het zou inderdaad wel eens kunnen" (DT 18.03.09).
"Het is een illusie te denken dat de drie machten van Montesquieu nog 'de' machten zouden zijn, en derhalve is de 'scheiding der machten' iets om zich vrolijk over te maken" schrijft Mark Grammens met betrekking tot de wetgevende, rechterlijke en uitvoerende macht (Journaal 26.03.09). En hij stelt voorop dat de echte macht in dit land niet ligt bij die klassieke drie machten, doch wel bij de top van de partikratie, die controle uitoefent op die "drie machten". Indien dat zo is, is het slecht gesteld met het democratisch gehalte van het Belgisch establishment.

Regering Van Rompuy en de crisis

Een gangbare definitie van een ***recessie*** is: een negatieve economische groei gedurende minstens twee opeenvolgende kwartalen. Welnu, de Belgische economie beleeft op dit ogenblik volgens de Nationale Bank van België (NBB) de zwaarste recessie in 70 jaar: -1,3 % in 4de kwartaal 2008 en -1,9 % prognose in 2009 (WV, DT 11.02.09).
Die recessie uit zich in een stijgend begrotingstekort en in een stijgende overheidsschuld.

De Hoge Raad voor Financiën (HRF) schrijft in een rapport dat het structureel ***begrotingstekort*** in 2009 oploopt tot 3 % van het bruto binnenlands product (bbp) of 10,5 miljard Euro (Wim Van de Velden, DT 11.03.09). En als de regering niet ingrijpt, gaat de begroting volgens dezelfde bron in 2010 4,5 % van het bbp (bijna 15 miljard Euro) in het rood en vanaf 2011 zelfs over de 5 % (ongeveer 17 miljard Euro) (Isabel Albers, DS 24.03.09).
In 2008 steeg de ***overheidsschuld*** volgens het Instituut van Nationale Rekeningen (INR) tot 89,6 % van het bbp (Wim Van de Velden, DT 01.04.09). Voor eind 2009 voorspelt de NBB een stijging van de overheidsschuld tot bijna 95 % van het bbp (Pieter Blomme, DT 11.02.09) en zonder ingrepen kan die schuld volgens de HRF vanaf 2012 opnieuw de drempel van 100 % van het bbp overschrijden (Isabel Albers, DS 24.03.09).
In 2008 kwamen de ***rentelasten op die schuld*** volgens het INR uit op 12,8 miljard Euro (Wim Van de Velden, DT 01.04.09).
Er zijn meerdere redenen ***waarom de financieel-economische crisis België zwaarder treft dan de ons omringende landen.***
(1) Vooreerst ligt het loonkostenniveau bij ons hoger (Ivan Broeckmeyer, DT 05.11.08; Luc Van der Kelen, HLN 29.01.09). Sinds 1990 heeft België 23 % marktaandeel verloren in de handel met Duitsland, Frankrijk en Nederland, en er bestaat een sterke omgekeerde correlatie tussen de evolutie van onze loonkosten per eenheid product en onze handelsprestaties (Ivan Broeckmeyer, DT 03.02.09).
(2) Verder draagt België een veel hogere overheidsschuld (91,2 % bbp in 2009) dan Frankrijk (72,4 % bbp), Duitsland (69,6 % bbp), Nederland (53,2 % bbp) en het gemiddelde van de Eurozone (72,4 % bbp) (Isabel Albers, DS 25.03.09). De stijging van onze staatsschuld brengt mee dat de rentelasten op die schuld terug gaan stijgen, en de kosten van de afbetaling van die rentelasten doen de schuld verder stijgen: dan gaat de gevreesde rentesneeuwbal terug aan het rollen (Bart Haeck, DT 11.03.09).
(3) Bovendien vloeien er sinds het Lambermont-akkoord jaarlijks grote sommen van de federale kas naar de deelstaten, zonder dat daar veel extra bevoegdheden tegenover geplaatst werden (Paul Geudens, GVA 11.03.09; Isabel Albers, DS 25.03.09). Wat Bart Sturtewagen doet besluiten: "Het doorschuiven van bevoegdheden naar de deelstaten zonder evenredige centen is noodzakelijk om het failliet van de federale overheid te voorkomen" (DS 10.01.09).
(4) Tenslotte wordt de besluitvorming in de federale regering vaak verlamd door een verschillend standpunt aan beide zijden van de taalgrens in meerdere dossiers, niet in het minst dat van de financiën (Isabel Albers, DS 28.11.08; Pieter Blomme, DT 28.11.08). "Maar het groeiende gat in de staatskas is in Franstalig België dan ook nauwelijks een thema" schrijft Han Renard (Knack 26.11.09).
En - niet te vergeten – deze federale regering steunt niet op een parlementaire meerderheid aan Vlaamse kant en wordt bijgevolg door Vlaanderen als een vooral Waalse regering gepercipieerd.
En premier Van Rompuy kijkt ernaar en is blijkbaar niet haastig met financiële maatregelen om de ontsporing van de begroting te voorkomen (Ewald Pironet, www.knack.be 27.04.09).

De Europese Unie

Het Europese ***Hervormingsverdrag van Lissabon***, waardoor de ter ziele gegane Europese Grondwet in een nieuw kleedje werd gestoken, werd op 13 december 2007 in de Portugese hoofdstad ondertekend door de 27 staatshoofden en regeringsleiders van de EU (zie "Balans" in Periodiek januari 2008). Het verdrag moet echter door alle EU-landen geratificeerd worden, en dat was buiten de Ierse waard gerekend. Ierland stemde "neen" op 13 juni 2008. Toch gaat de ratificatie in de EU door, maar intussen is de inwerkingtreding van het Lissabon-verdrag met zeker een half jaar vertraagd (Kris Van Haver, DT 14.06.08). Als oorzaak van het Ierse neen worden het democratisch deficit, de bureaucratie en de verregaande vooropgestelde integratie van de EU genoemd (Eric Verhulst en Willy De Wit, DT 18.0608; Jos Verhulst e.a., DS 18.06.08; Mario Danneels, DS 18.06.08).
In juli 2008 keurde het Vlaams Parlement het verdrag van Lissabon goed. Hierdoor krijgen de deelstaatparlementen bepaalde rechten en worden ze rechtstreeks betrokken bij de EU-besluitvorming (DT 11.07.08).
Dat de EU meer voordelen dan nadelen biedt, staat buiten kijf: vreedzame oplossing van conflicten binnen de EU, verruiming van de economische markt …. Doch de evolutie naar een eerder los ***confederaal verband***, met bevoegdheid voor een aantal domeinen zoals de macro-economie, de munt, het milieu, buitenlandse zaken, veiligheid en defensie (Theo Lansloot, Doorbraak febr. '09), lijkt meer toekomst te bieden dan een strakke federatie. "Als Europa vandaag al een kant opgaat, is het zeker niet die van de Verenigde Staten van Europa" schrijft Bernard Bulcke (DS 17.01.09). En Paul Goossens geeft toe: "Het sociaal beleid is en blijft nationale bevoegdheid en elk voorstel om daar aan te sleutelen, botst bij elke verdragswijziging op de hardste veto's. Veel meer dan rommelen in de sociale marge zit er de volgende decennia voor Europa niet in" (DS 29.12.09).
Turkije heeft weerom geen goede beurt gemaakt door zijn aanvankelijke weigering om de Deense premier Anders Rasmussen te benoemen tot secretaris-generaal van de NAVO (Bernard Bulcke en Mia Doornaert, DS 06.04.09). Bovendien rijzen er ernstige vragen bij het democratisch gehalte van Erdogan's regering, wanneer men vaststelt dat minstens 21 pro-seculiere krachten, onder wie rectoren en mediavertegenwoordigers, op 14 april ll. in Turkije werden opgepakt (AP, AFP, REUTERS in DS 15.04.09).
Nog enkele Belgisch-Europese berichten:
° Minister Hilde Crevits is niet te spreken over haar Waalse collega ***Benoît Lutgen***, die – tegen de afspraken in – tegengestemd heeft op de Europese ministerraad Milieu over genetisch gewijzigde organismen: de afspraak was dat België zich zou onthouden omdat er geen eensgezindheid was tussen de gewesten (wwi, DS 28.03.09). Er is dus maar één goede oplossing: aan Vlaanderen en Wallonië een rechtstreekse stem geven in de EU.
° Zes Franstalige politici, namelijk André Flahaut (PS), Daniel Ducarme, Georges Clerfayt, Philippe Monfils, François Roelants du Vivier (MR) en Francis Delpérée (CDH), hebben zich in een brief naar de 47 permanente ambassadeurs van Europa ***verzet tegen de kandidatuur van Luc Van den Brande*** voor de functie van secretaris-generaal van de Raad van Europa. (Belga 16.04.09 en Paul Geudens, GVA 17.04.09). Beeld U zich in, beste lezer, wat er zou gebeuren mochten Vlaamse politici uit de traditio-

nele partijen een analoge brief schrijven naar Europa bij een Europese kandidatuur van een Franstalige politieker?
° Bij de Europese verkiezingen van 7 juni a.s. daalt het totale aantal Europarlementsleden van 785 naar 736. ***België valt terug van 24 op 22 parlementsleden*** (KV, DT 08.04.09); de Vlaamse en Franse Gemeenschap leveren elk een zetel in, terwijl de Duitstalige Gemeenschap haar zitje behoudt (J.K., 't Pallieterke 15.04.09).

De Vlaamse regering

Hoewel de Sociaal Economische Raad voor Vlaanderen (SERV) voorspelt dat de ***Vlaamse begroting*** door de verslechterende economische toestand dit jaar met een tekort van 705 miljoen Euro zal eindigen (Pieter Blomme, DT 20.01.09), maakt minister Dirk Van Mechelen zich sterk dat hij ook dit jaar de begroting in evenwicht zal afsluiten (Katrien Verstraete, DT 22.01.09).
Ondanks herhaalde aanvallen van de Franse Gemeenschap en het Waalse Gewest, blijft de ***Vlaamse*** (niet-medische) ***zorgverzekering*** overeind. Franstalige pogingen bij het Europees Hof en het Grondwettelijk Hof om die zorgverzekering te doen verbieden, hebben enkel tot kleine bijsturingen geleid (Ivan Broeckmeyer, DT 22.01.09; Guy Tegenbos, DS 22 en 26.01.09). Eigenaardig tot welke kronkels afgunst leiden kan. "Quem Juppiter perdere vult, dementat prius – Wie hij kwijt wil, slaat Juppiter eerst met waanzin" is de Latijse vertaling van een vers van een onbekende Griekse dichter, aangehaald in Sophocles' "Antigone".
Toen de federale regering geen rekening wou houden met de vraag van de Vlaamse regering om de lastenverlagende maatregelen voor de activering van de 50 plussers te behouden, riep de Vlaamse regering een ***belangenconflict*** in, en met succes (Peter Simoens, Knack 25.02.09; Ivan Broeckmeyer, DT 06.03.09). Minister Frank Vandenbroucke toonde zijn tanden. Dat is blijkbaar de enige taal die Franstalige politici begrijpen.
In de ***financieel-economische*** crisis hebben minister-president Kris Peeters en zijn ploeg blijk gegeven van ***daadkracht***. Meest opvallend was de hulplijn van minstens 2 miljard Euro voor de KBC (Luc Van der Kelen en Sonja Verschueren, HLN; Jim Lannoo, DT; Pascal Dendooven, DS 23.01.09). "De snelheid en efficiëntie waarmee de Vlaamse regering is opgetreden, staat in schril contrast met het geklungel op federaal niveau dat eraan voorafging" schrijft Karin De Ruyter (DS 23.01.09). En Wim Van de Velden besluit " … dat de afwikkeling in het KBC-dossier eigenlijk neerkomt op een regionalisering van het bankenbeleid" (DT 23.01.09).
Er waren ook de interventies bij Dexia, Ethias en de Gemeentelijke Holding (Wim Van de Velden, DT 04.02.09).
Er waren de 722 miljoen Euro voor een eerste Vlaams relanceplan (Katrien Verstraete, DT 15.11.08) en bijkomend 91 miljoen Euro voor een tweede relanceplan (Wim Winckelmans en Guy Tegenbos, DS 23.01.09).
Er zijn de superwaarborgen, goed voor 1,5 miljard Euro tot 2010, voor innovatieve toekomstgerichte investeringen in Vlaanderen onder impuls van de ministers Patricia Ceysens en Dirk Van Mechelen (Katrien Verstraete, DT 06 en 07.02.09).
En zeer recent is er het voorstel aan GM om de fabriek en fabrieksterreinen van Opel Antwerpen te kopen voor 200 miljoen Euro in een 'sale-and-lease-back" constructie, bovenop het eerder toegezegde aanbod voor waarborgen ter waarde van 300 miljoen Euro (DS en DT 28.04.09).
Hoe goed de minister-president met zijn ploeg ook scoorde in meerdere hoger vermelde domeinen, des te groter was hun afgang in de ***communautaire dialoog***, die begon op 8 oktober 2008. Op 16 februari ll. trok Kris Peeters de stekker uit die dialoog, nadat Didier Reynders deelakkoorden vóór de verkiezingen van juni a.s. had uitgesloten (Peter Simoens, Knack 25.02.09). De garanties die hij zou gekregen hebben van de Franstaligen waren dus niet waterdicht.

Hoe moet het nu verder?
Laten we hopen dat we na de verkiezingen van 7 juni a.s. veel meer mannen en vrouwen in het Vlaams Parlement krijgen die van de staats(her)vorming een breekpunt maken, omdat die noodzakelijk is voor een goed bestuur, en daarvan liggen onze mensen wel degelijk wakker.

Eric Ponette
28.04.09

Een peiling door Dimarso in opdracht van de VLD toonde donderdag nog maar eens aan wat we al héél lang weten: in Vlaanderen is er geen meerderheid voor het migrantenstemrecht. … Het is niet netjes dat in een land met twee gemeenschappen de ene gemeenschap haar wil opdringt aan de andere gemeenschap. De Franstaligen doen het nu toch, het is een precedent en het kan ons Vlamingen op termijn nog … héél goed uitkomen. Want wat kan ons nu nog tegenhouden om bijvoorbeeld de splitsing van het kiesarrondissement Brussel-Halle-Vilvoorde af te dwingen.

Eric DONCKIER – HET BELANG VAN LIBURG – 07/02/2004

In België is dus de hoeksteen van elke democratische samenleving onderuit gehaald. Pariteit in de regering, belangenconflicten, alarmbelprocedures, de hele Belgische constructie is erop gebouwd om de meerderheid te muilkorven. En daarom kan België nooit een democratie zijn.

Brecht ARNAERT, Voorzitter Jong N-VA UGent, DE STANDAARD – 15/09/08

Natuurlijk, het wordt zelfs een mooie staatshervorming. … Wat de Franstaligen vooral gerustgesteld heeft, is het einde van het kartel. N-VA zit niet meer mee aan tafel. De mensen die er wel nog zitten, willen allemaal een redelijk akkoord.

Joëlle MILQUET – DE STANDAARD – 10/01/09

FORUM*

IN BELGIË WORDT GESTAMELD OVER ONGELIJKHEID IN GEZONDHEID

Planning ontbreekt.
Gelijke toegang tot geneeskunde enige rode draad

De gezondheid is niet gelijk verdeeld in ons land. Zeer ongelijk zelfs. Die ongelijkheid komt overal ter wereld voor. Maar de meeste Westerse landen hebben een beleidsprogramma om die ongelijkheid te bestrijden. In ons land is dat niet het geval, niet op het niveau van de federale overheid, niet op het niveau van de deelstaten.

De gezondheid is niet gelijk verdeeld in dit land. Ze is zelfs veel ongelijker verdeeld dan we dachten. Enkele gegevens. Een laaggeschoolde man sterft vijf jaar vroeger en heeft 18 gezonde levensjaren minder dan een hooggeschoolde man (levensverwachting op 25 jaar). Een laaggeschoolde vrouw leeft drie jaar minder en heeft zelfs 25 gezonde levensjaren minder dan een hooggeschoolde vrouw. Van de groepen met weinig scholing meldt maar 60 procent in goede gezondheid te zijn. Bij hogergeschoolde groepen is dat 87 procent.
Dat geldt ook voor specifieke aandoeningen. Lager opgeleide mannen in de groep 40-49 jaar hebben tweemaal meer kans om te overlijden aan longkanker dan hogergeschoolde leeftijdsgenoten. De regel duikt ook op als gewerkt wordt met indicatoren van welvaart. Vijftigjarige mannen die een woning huren hebben ruim de helft meer kans op overlijden dan mannen van dezelfde leeftijd die eigenaar zijn van hun woning.
De sociaal-economische verschillen zijn dus groot. Zeer groot. Maar er gaapt niet een diepe kloof ergens tussen de hoger- en lagergeschoolden. De gezondheid neemt netjes af met de positie op de sociaal-economische ladder en met de scholingsgraad. Het is een gradiënt, zoals dat heet.
Hoe komt dat? De verklaringen zijn veelvuldig. De meest voor de hand liggende verklaring wordt vaak vergeten door de sociologen. Ziek maakt arm. Mensen die geen goede gezondheid hebben, hebben ook veel kans om lager op de sociale en inkomensladder terecht te komen. Vaak vanaf hun jeugd en hun studieperiode.
Maar arm maakt ook ziek. Wat speelt daarin mee? Een minder gunstig algemeen sociaal en economisch en cultureel klimaat. Minder gunstige woon- en werkomstandigheden. Minder sociaal kapitaal; onder meer: minder positieve gezondheidsimpulsen uit de omgeving en minder spontane contacten met mensen die professioneel met gezondheid bezig zijn. En de levensstijl. Die heeft vaak te maken met de mate waarin men het gevoelen heeft zijn eigen leven en lot te kunnen beïnvloeden.
De meeste Westerse landen hebben die grote verschillen al lang vastgesteld en hebben ook een beleidsprogramma om daaraan te werken. Equity. Rechtvaardigheid in gezondheidstoestand. Daar gaat het dan om. Ook de Europese Unie werkt daaraan en probeert de landen daarin mee te krijgen. De meeste landen zijn aanwezig in die Europese programma's. Malta en België niet.

Bestond het thema dan niet bij ons? Het thema komt wel voor op de politieke en sociale agenda. Al jaren. Niet met het woord equity of rechtvaardigheid of gelijkheid. Wel met het woord solidariteit. En dat wordt steevast verengd tot toegankelijkheid van de geneeskunde en aanpassing van de terugbetalingstarieven van de solidaire sociale zekerheid ten voordele van de lage inkomens. Die groepen mogen niet geremd worden in het gebruik van de geneeskunde, vonden zowel de ziekenfondsen als de artsenvakbonden bijvoorbeeld. En dat is waarop alle politieke en andere besluitvormers van ons gezondheidssysteem zich gericht hebben: de toegankelijkheid van de gezondheidszorg, lees: van de geneeskunde. Dat is een belangrijk aspect ervan, maar slechts één.
De twee belangrijke inspanningen van de politiek voor de toegankelijkheid van de gezondheidszorg van afgelopen decennium zijn ongetwijfeld de invoering, door minister Frank Vandenbroucke, van de maximumfactuur voor de gezondheidszorg, en de omvorming, door minister Rudy Demotte, van het WIGW-statuut in het Omnio-statuut. De maximumfactuur zorgt ervoor dat de remgelden in de geneeskunde wegvallen eens een bepaald jaarmaximum is overschreden en dat maximum is afhankelijk gesteld van het inkomen. Het Omnio-statuut zorgt ervoor dat niet alleen Weduwen, Invaliden, Gepensioneerden en Wezen en langdurig werklozen met een laag inkomen (WIGW's), minder remgeld moeten betalen, maar dat die 'voorkeurtarieven' voortaan gelden voor al wie een laag inkomen heeft. Probleem bij dit laatste is wel dat nog maar een derde van de rechthebbenden dit voorkeurtarief effectief geniet omdat de overheid niet in staat is zelf te detecteren wie ervoor in aanmerking komt.
De inspanningen voor die toegankelijkheid worden geprezen in de binnenlandse en internationale wetenschappelijke en politieke literatuur. Maar van de effecten ervan is niets geweten. Dat wordt ook niet gemeten. Een sociaal beleid voeren in de gezondheidszorg was gelijk aan lage tarieven voor de geneeskunde voor de armen, of, algemener gezegd, streven naar een zo hoog mogelijke toegankelijkheid van de geneeskunde. Punt. Dat is de enige taal waarin onze politieke en sociale leiders daarover kunnen spreken. Zelfs als je een tijd hun aandacht voor verschillen in gezondheidstoestand kunt capteren, antwoorden ze na een tijd toch weer in termen van terugbetalingstarieven en toegankelijkheid van geneeskunde. Er is hier geen beleidstaal om te spreken over equity in gezondheid en gezondheidszorg. In het beste geval stamelen we erover.
Een bredere belangstelling voor het thema ongelijkheid was er wel in het maatschappelijke veld. De ongelijkheid in gezondheidstoestand kwam bijvoorbeeld uitdrukkelijk naar voren in 1998 toen Welzijnszorg zijn campagne voerde over 'Arm maakt ziek, ziek maakt arm'.
Een grote 'boost' in de maatschappelijke aandacht kwam er ongeveer tien jaar later. De Koning Boudewijnstichting startte in 2006 met de studie van de ongelijkheid in gezondheidsverschillen en vroeg een 'boost' in de aandacht daarvoor. Die kwam er in brede maatschappelijke kringen, maar niet of nauwelijks in de politiek.
Welzijnszorg lanceerde in 2008, tien jaar na zijn eerste

**** In deze rubriek worden bijdragen van VGV-leden en andere personen, evenals reacties hierop, opgenomen; elke auteur is zelf verantwoordelijk voor de inhoud.***

campagne, een nieuwe campagne over ongelijkheid in gezondheid die uitmondde in de millenniumdoelstellingen inzake armoede waarin ongelijkheid inzake gezondheid een belangrijke plaats innam.
De Koning Boudewijnstichting lanceerde in 2007 zelf een reeks aanbevelingen om de ongelijkheid in gezondheidszorg te verminderen.
Het Jaarboek Armoede (Oases, Universiteit Antwerpen) wijdde zijn editie 2007 aan het thema armoede en gezondheid.
Het Tegenspraakcahier nr. 27 (Die Keure) dat in 2008 verscheen, werd ook geheel aan het thema gewijd.
Er kwam ook een Actieplatform Gezondheid en Solidariteit tot stand, onder impuls van de grote vakbonden en ziekenfondsen met een groot debat over ongelijkheid in gezondheid in oktober 2008.
Het christelijk ziekenfonds CM bracht in juli 2008 een degelijk onderzoek over ongelijkheid in gezondheid naar voren.
Denktank Itinera wijdde eind dat jaar een stevig hoofdstuk van zijn rapport over de toekomst van ons gezondheidssysteem aan de ongelijkheid in gezondheidsresultaten voor hoog- en laaggeschoolden.
Maar politiek mocht dit allemaal niet veel baten. In de eerste versies van de ontwerpen van een regeerakkoord voor de federale regering, in 2007, doken er enkele zinnen op over een beleid tot vermindering van de ongelijkheid in de gezondheidszorg. Maar naarmate de onderhandelingen langer duurden, werden die almaar verder afgezwakt. En toen er uiteindelijk een federale regering tot stand kwam, bleek dat niet een plan tot bestrijding van de ongelijkheid maar een kankerplan de prioriteit vormde voor minister Laurette Onkelinx. De gezondheidspartners en de pressiegroepen blijven de nadruk leggen op toegankelijkheid van de geneeskunde. Er wordt niet gedacht in termen van de effecten van dat beleid. Men spreekt over gezondheidszorg maar men bedoelt geneeskunde. Als het niet gaat over toegankelijkheid daarvan, wordt er gestameld. Er is geen taal aanwezig om te denken en te spreken in termen van equity inzake gezondheid.
De ziekenfondsen leggen daarnaast de nadruk op het verhogen van het inkomen voor langdurig zieken en invaliden ('ziek maakt arm'). Die uitkeringen zijn, net als de pensioenen, sinds de jaren tachtig sterk geërodeerd en liggen vaak onder de Europese armoedegrens. De sociale zekerheid in België is echter zodanig verzwakt – vooral door het hoge aantal uitkeringstrekkers en het lage aantal werkenden in ons land – dat er niet veel meer te verwachten is dan een optrekking van de allerlaagste uitkeringen.
Op het niveau van de deelstaten is er iets meer respons. Aan Waalse zijde worden provinciale 'observatoires' opgericht die de ongelijkheid in gezondheidstoestand in kaart moeten brengen en lokale initiatieven ter bestrijding van de ongelijkheid op gang moeten brengen.
Aan Vlaamse zijde wordt in de preventie en in de gezondheidsopvoeding meer aandacht besteed aan aspecten van ongelijkheid. Er wordt op Vlaams niveau ook gewerkt aan het integreren van de ongelijkheid in de gezondheidsdoelstellingen die men daar hanteert; dat sluit nog het dichtst aan bij de planning die in de meeste Europese landen ontwikkeld wordt ter bestrijding van de ongelijkheid.
In de deelstaten is men er zich wel van bewust dat een geïntegreerde aanpak nodig is, een holistische zoals de Koning Boudewijnstichting dit omschreef, een waarin bijvoorbeeld ook woon- en leefomstandigheden worden aangepakt.
Een van de belangrijke hefbomen voor de wegwerking van de verschillen in gezondheidstoestand, is een versterking van de eerstelijnszorg. Daarin wordt niet veel vooruitgang gemaakt. Het geld daarvoor zou van het federale niveau moeten komen en de organisatie van de deelstaten… Zoiets loopt meestal niet goed in ons land.
Het aanpakken van de levensstijl is vooral een zaak van de deelstaten. In Vlaanderen werkt de preventie behoorlijk en stijgt de aandacht voor het aspect equity daarin. De Waalse 'observatoires' brengen ook geleidelijk dit gedachtegoed in.

Maar tot nader order, als men dit land in zijn geheel en zijn politiek overschouwt, blijft voorlopig de nadruk liggen op de solidariteit in de inspanningen voor de toegankelijkheid van de geneeskunde en niet op de equity in de resultaten van dat beleid, niet op de vermindering van de ongelijkheid in de gezondheidstoestand. En de meeste politici hebben niet eens een beleidstaal die toelaat daarover te spreken.

Guy Tegenbos
Politiek redacteur
De Standaard.

Hier wordt alleen snel beslist als het brandt. En meer dan de brand blussen, gebeurt er dan vaak ook niet. Hoe komt dat? De redenen zijn bekend. Omdat de visies erg vaak verschillen tussen noord en zuid.

Guy TEGENBOS – DE STANDAARD – 15/01/09

Hebben de 800.000 kiezers van Leterme gestemd voor "goed bestuur"? Dat kan er bij sommigen zijn bijgekomen, maar dat was niet de hoofdzaak. Ze hebben voor Leterme gestemd omdat hij een programma had dat de Vlaamse kiezer de bedenking ingaf dat men met deze man eindelijk aan Vlaamse staatsvorming kon gaan doen.

Mark GRAMMENS – JOURNAAL – 15/01/09

Tegen het Vlaams Belang bestaat er een cordon sanitaire. Maar als Ecolo in het Huis van de Parlementsleden de directeur laat komen van de Hezbollahzender Al-Manar, die antisemitische propaganda in nazistijl verspreidt, dan is er geen cordon nodig en heet dat dialoog.

Mia DOORNAERT- DE STANDAARD – 16/01/09

WAT WE ZELF DOEN, DOEN WE BETER !?

De Vlaamse verkiezingen naderen. We hebben als burgers de gelegenheid om onze stem te laten horen, om door ons kiesgedrag de kaarten te schudden.
De Vlaamse partijen zeggen dat een verdere bevoegdheidsverdeling noodzakelijk is om voor de bevolking een goed beleid te kunnen voeren. Jammer toch dat de grote staatshervorming door de onwil van de Franstaligen, nog nergens staat. Dit is het officiële discours. Het is politiek correct om te zeggen, dat als die staatshervorming er eindelijk is, de problemen snel kunnen aangepakt en opgelost worden.
Maar is dit wel zo? Doen we de dingen beter als we ze zelf doen?
Er kunnen tal van voorbeelden gegeven worden waar dit zeker zo is of waar de eigen bevoegdheid toch een meerwaarde betekent. Het onderwijs is daar een voorbeeld van.
Mijn stelling is dat op het vlak van de gezondheidszorg, Vlaanderen heel veel kansen onbenut gelaten heeft. Ondanks alle wettelijke mogelijkheden die het daartoe had en heeft.

Vooreerst de *eerstelijns-en thuiszorg*. De Wereld Gezondheidsorganisatie stelt in haar jaarrapport, onder de duidelijke titel 'Primary Care, now more than ever', dat dringend moet geïnvesteerd worden in de uitbouw van de eerste lijn (1). De opvang van problemen tengevolge van de veroudering, veronderstelt zorg gecoördineerd vanuit de eerste lijn. Internationale experts ontwikkelden daar rond een consensus (2). Tegen die achtergrond ontstond het begrip 'medical homes: "A medical home is a patient-centered, multifaceted source of personal primary health care. It is based on a relationship between the patient and physician, formed to improve the patient's health across a continuum of referrals and services" (3). Zeg maar goed uitgebouwde, multidisciplinaire eerstelijnspraktijken. De Amerikaanse organisatie Kaiser permanente, heeft overtuigend aangetoond dat een goed georganiseerde eerstelijn een reële medische meerwaarde betekent voor de bevolking (4). Bijna dertig jaar na de analyse van Yvo Nuyens over de kromme eerste lijn, hoeft het eigenlijk geen betoog dat we nog ver zijn van een goed georganiseerde basisgezondheidszorg (5). Een geriater die, zeer oprecht, een goede samenwerking met de eerste lijn wilde uitbouwen, was onthutst om vast te stellen dat ze die eerste lijn niet kon bereiken. Wie bel je dan? De eerste lijn is virtueel. Ze bestaat als dusdanig niet. Daarom heeft het Vlaamse parlement in 2004 het Eerstelijnsdecreet goedgekeurd ' betreffende de eerstelijnsgezondheidszorg en de samenwerking tussen de zorgaanbieders'. Dit gaf heel wat perspectief om de hoger opgesomde problemen, dan misschien niet op te lossen dan toch aan te pakken. Na vier jaar later CD&V beleid, staan we nergens. Toenmalig Vlaams minister Vanackere heeft in december 2008 uitvoeringsbesluiten gepubliceerd. Het is een zeer mager beestje geworden. Naast wat algemeenheden waarvoor je geen nieuwe structuur moet oprichten, beperken de taken zich tot overleg rond zwaar zorgbehoevende patiënten. Het gaat zelfs in tegen het advies van de Vlaamse Gezondheidsraad (6). Met een zware vinger in de pap van de ziekenfondsen, die verzekeraar en zorgaanbieder tegelijkertijd zijn. De innoverende elementen die uit internationale hoek naar voor geschoven worden en die door het decreet theoretisch mogelijk zijn, worden niet benut. Integratie van preventie en gezondheid, van gezondheid en welzijn, het is allemaal niet voorzien. We zullen op het terrein blijven zitten met organisaties die voor dezelfde doelgroep in dezelfde regio ongeveer dezelfde dingen doen, ieder naast zich, vaak in competitie met elkaar. Denken we aan thuiszorg, palliatieve zorg en preventie. De SIT's, logo's en palliatieve netwerken. Onrustwekkend is het feit dat 60% van de huidige Vlaamse parlementsleden niet meer terugkeert en dat de nieuwe assemblee zal bestaan uit mensen die van het hele dossier niets afweten. Begraven de inspanningen om de eerste lijn vorm te geven. In dat verband was er ook een voorstel om het VIPA fonds, dat instaat voor de financiering van gebouwen in de gezondheidszorg (RVT's, schooltoezicht, centra geestelijke gezondheidszorg) toegankelijk te maken voor multidisciplinaire eerstelijnspraktijken. Er is wat over gebabbeld, maar een beleid, laat staan een beslissing, is er niet gekomen. Indien de Vlaamse overheid hierin een beleid, die naam waardig, had gevoerd, zou de Vlaamse bevolking een heel ander zorgaanbod gehad hebben. Zonder transfers te moeten ombuigen, zonder ruzie te moeten maken over bevoegdheidsherschikking. Binnen haar bevoegdheid. Vlaanderen heeft de boot gemist.

Een tweede voorbeeld is het *kankerpreventiebeleid*. Dit is een Vlaamse bevoegdheid. Maar onze overheid bleef stom en doof toen federaal Minister Onkelinx als een volleerd strateeg en met andermans geld, haar kankerplan introduceerde. Artsen die extra inspanningen doen om de participatiegraad aan borstkankerscreeningsprogramma's omhoog te halen, botsen op de meest ongelooflijke moeilijkheden, veroorzaakt door de versnippering van bevoegdheden en het gebrek aan middelen en ondersteuning. Vlaanderen heeft wél beslist tussenbeide te komen voor de vaccinatie tegen HPV virus, ter preventie van baarmoederhalskanker. Maar het cruciale element, door vele experten waaronder het Federale Kenniscentrum geformuleerd, dat het pas nuttig is als het gepaard gaat met een goede registratie en register, is niet ontwikkeld (7;8). Met andere woorden, Vlaanderen geeft veel geld uit, wetenschappelijk niet onderbouwd. Het miskent ook hier de adviezen van belangrijke experts.

Een derde voorbeeld is de *wachtlijst voor rust- en verzorgingstehuizen*. Dit is een probleem dat snel zou kunnen aangepakt worden. Bij iedere verkiezingen komt het terug naar voor. Ook nu reeds (half maart 2009) zijn er politieke partijen die zich met het thema van betaalbaarheid van de rusthuizen, willen profileren. Vlaanderen heeft nochtans de middelen en hefbomen, via bestaande regelgeving en de inspectie waarvoor ze bevoegd is, om een coherent beleid te voeren. Wat ze niet doet.

Samengevat: op drie belangrijke domeinen, eerstelijnszorg, preventie en ouderenzorg, maakt de Vlaamse overheid niet waar wat ze binnen het regelgevend kader zelf nu al zou kunnen doen. Wat we zelf doen, doen we duidelijk niet beter.

Hoe moet dit verder? De verkiezingen zijn een goede gelegenheid om aan de politieke partijen antwoorden te vragen op deze en andere vragen. Hoe willen de politici, zelfs zonder staatshervorming, een meerwaarde betekenen voor de Vlaamse bevolking? Waarop wachten ze om uit te voeren wat beslist is?

Prof. Dr. Jan De Lepeleire, huisarts

Referenties

(1) World Health Organisation. The World Health report 2008: Primary Health Care: now more than ever. Geneva: World Health Organization; 2008.
(2) Stille CJ, Jerant A, Bell D, Meltzer D, Elmore JG. Coordinating care across diseases, settings, and clinicians: a key role for the generalist in practice. Ann Intern Med 2005 Apr 19;142(8):700-8.
(3) Rosenthal TC. The medical home: growing evidence to support a new approach to primary care. J Am Board Fam Med 2008 Sep;21(5):427-40.
(4) Ham C, York N, Sutch S, Shaw R. Hospital bed utilisation in the NHS, Kaiser Permanente, and the US Medicare programme: analysis of routine data. BMJ 2003 Nov 29;327(7426):1257.
(5) Nuyens Y. De eerste lijn is krom, Gezondheidszorg tussen onderzoek en beleid. Deventer: Van Loghum Slaterus; 1980.
(6) Vlaamse Gezondheidsraad. De toekomst van het gezondheids(zorg)beleid in Vlaanderen, met bijzondere aandacht voor de eerstelijnsgezondheidszorg. Nota VGR.2006/2-WG WB. Brussel: Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap; 2006.
(7) Thiry N, Lambert M-L, Cleemput I, Huybrechts M, Neyt M, Hulstaert F, et al. HPV vaccinatie ter Preventie van baarmoederhalskanker in België: Health technology Assessment. Brussel: KCE Brussel; 2007. Report No.: KCE Report 64A.
(8) De Kok I, Habbema JD, Mourits M, Coebergh J, Van Leeuwen F. Onvoldoende gronden voor opname van vaccinatie tegen Humaan Papillomavirus in het Rijksvaccinatieprogramma. Ned Tijdschr Geneeskd 2008;152:2001-4.

TERRANOVA HUISARTSENWACHTPOST

De huisartsenwachtpost Terranova opende zijn deuren reeds op 16 november 2007, in de Asstraat 9 te 1000 Brussel, aan de achterkant van de urgentiedienst van de Kliniek Sint-Jan. De huisartsenwachtpost is niet geïntegreerd in het Terranovagebouw, maar vergadert wel mee met de Terranovapartners.

Tijdens avonden, weekends en op feestdagen worden op deze vaste locatie in de Asstraat, die makkelijk bereikbaar en voor het publiek goed herkenbaar is, huisartsgeneeskundige zorgen aangeboden. Patiënten kunnen op raadpleging komen van maandag tot donderdag van 20 u tot 24 u en elk weekend van vrijdagavond 20 u ononderbroken tot maandagochtend 6 u, en op wettelijke feestdagen vanaf de vooravond om 20 u tot 6 u de ochtend na de feestdag.

De organisatie van de wachtdienst is een van de kerntaken van huisartsenkringen. Sinds enkele jaren groeide langzaam het idee de huisartsenwachtdienst te hervormen. Zowel in binnen- als buitenland wordt het concept van een wachtpost als antwoord gezien op de veranderende zorgvraag in het veranderende zorglandschap. Een toename van de hulpvraag en een beperkt aantal beschikbare huisartsen bemoeilijkten steeds meer de zoektocht naar een gepaste zorgverlening in het weekend en op feestdagen. De continuïteit van de huisartsenhulpverlening kwam hierdoor in het gedrang en er waren steeds meer organisatorische problemen. Onder meer daarom maakten patiënten steeds meer gebruik van spoedgevallendiensten wat de goede werking van deze diensten en hun hulpverlening aan de patiënten niet ten goede kwam.
De huisarts kan nochtans in de meerderheid van de urgente gevallen gepaste en snelle hulp bieden. In Belgische steden worden sinds 2003 huisartsenwachtposten opgericht om een oplossing te bieden voor deze problemen. Een Koninklijk Besluit van 13 januari 2006 zorgde voor financiële mogelijkheden voor het uitbouwen van huisartsenwachtposten. Hierdoor is het oprichten van nieuwe wachtposten in een stroomversnelling gekomen en werden er steeds meer wachtposten opgericht in het Belgische landschap.

In Brussel is de situatie echter nog complexer. Door het naast elkaar bestaan van een Nederlandstalige en Franstalige huisartsenkring en verschillende wachtdienstsystemen, kunnen artsen aan hun plicht om wacht te lopen 'ontsnappen'. Hierdoor worden in Brussel steeds minder huisartsen gevonden die nog effectief wacht willen lopen. Bovendien zijn er relatief weinig Nederlandskundige huisartsen.
De wachtdienst van de Brusselse Huisartsenkring en de huisartsenwachtpost Terranova zijn de enige die continu Nederlandskundige zorg garanderen tijdens de wachtdienst in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. De wachtdoende artsen zijn meertalig en beheersen allen het Nederlands. Zij garanderen bovendien kwalitatief hoogstaande zorgverstrekking doordat enkel gekwalificeerde huisartsen of huisartsen in beroepsopleiding onder supervisie van hun stagemeester, aan deze wachtdienst deelnemen.

In de huisartsenwachtpost wordt ook bijzondere aandacht besteed aan de veiligheid van zowel de arts als de patiënt door middel van veiligheidscamera's ,een speciale vluchttrap en veiligheidspersoneel .
Omdat de artsen er niet meer per prestatie worden vergoed wordt het opzet ook voor de geneesheren interessanter, mede omdat in tijdsperiodes van 12 uur wordt gewerkt.
De werkbelasting daalt en de efficiëntie stijgt.

Voor patiënten die te ziek zijn om de verplaatsing naar de wachtpost te maken, worden nog steeds huisbezoeken afgelegd. Een vervoersbedrijf wordt ingeschakeld om de artsen naar de patiënten te brengen. Door deze 'rijdende wacht' kan er efficiënter en veiliger gewerkt worden.

De patiënten zullen echter steeds aangemoedigd worden om zelf de verplaatsing te maken omdat zo het best een snelle, efficiënte en goedkope hulpverlening kan verzekerd worden. De centrale ligging van de huisartsenwachtpost, in de Asstraat in hartje Brussel, houdt de verplaatsing beperkt en de bereikbaarheid optimaal.

De financiële ondersteuning van de huisartsenwachtpost gebeurt volledig door de federale overheid.

Dr Erik Loosen
Voorzitter Terranova-huisartsenwachtpost vzw

Mondelinge vraag van Senator Van Ermen aan de Minister van Volksgezondheid Mevr.Laurette Onkelinx over "De hartcentra in België".

In het nieuwe KB over het cardiale zorgprogramma zou men B1(diagnostische coronarografie)- en B2 (interventionele coronarografie)-diensten apart laten voort werken op voorwaarde dat aan een aantal omkaderingseisen is voldaan, én dat er een samenwerkingsakkoord is met een B3-dienst(hartchirurgie).

De discussie over het aantal hartcentra heeft ook een communautair tintje. Vooral in het zuiden van het land en in Brussel zijn de centra te dik gezaaid, menen sommige wetenschappers. Zo halen ze niet voldoende activiteit om expertise op te bouwen en de kwaliteitslat hoog genoeg te houden. Als interventiecardioloog moet je een volume van een 150-tal procedures halen. Door het principe van vrijheid, blijheid toe te passen, komt dat minimum in het gedrang. Maar net die wildgroei houdt men met dit nieuw KB in stand,opperen critici, en daarmee lijkt men in de eerste plaats de Franstalige centra een dienst te bewijzen. Daarnaast bestaat er een zekere spanning tussen perifere centra zonder hartkatheterisatie en de grotere hartcentra. Die eerste centra vrezen dat ze weggedrukt zullen worden als de overheid minimumdrempels oplegt.

Mevrouw de Minister ,

Uw voorganger Rudy Demotte wou een grootscheepse hervorming in de cardiologie en blijkbaar volgt U hem niet en worden zijn voorstellen teruggeschroefd en wordt er géén tabula rasa gemaakt ,want het KB werd tot 2 x toe geschorst door de Raad Van State.

Volgens het KB zouden op 1 jan 2007 , 15 geïsoleerde B1 centra in Wallonië en 4 in Vlaanderen dan hun deuren hebben moeten sluiten .

En nu gebeurt er weerom een "General Pardon" ? De B1 en B2 hartcentra mogen blijven freewheelen ?

Verder suggereerde uw medewerkster dat de ideeën in een nieuw KB zouden gegoten worden en weerom een studie zou aangevraagd worden bij het Kenniscentrum over de programmatie van die hartcentra , wat weerom een jaar in beslag zal nemen …

- Graag vraag ik aan Mevrouw de Minister een duidelijk standpunt omtrent dit juridisch kluwen.
- Welke oplossing ziet u voor de discrepantie van densiteit van centra /aantal inwoners /gemeenschap ?
- Waarom houdt U geen rekening met de conclusies , uitgebracht door het Kenniscentrum (Acuut Myocard Infarct in België -1999-2001)waarmee uw voorganger wél rekening hield en waaruit bleek dat B1 centra bijna evenveel kosten als B2-B3 centra en onnodige onderzoeken uitvoeren en tot de totale outcome benefit van de patiënt niet bijdragen?

Dr. Lieve Van Ermen
Senator Lijst Dedecker April 2009

PRO MEDICIS BRUSSEL ONDERSTEUNT ZORGVERLENERS DIE ZICH IN BRUSSEL WILLEN VESTIGEN

Pro Medicis Brussel moedigt 2-talige zorgverleners aan naar Brussel te trekken. Er liggen in onze hoofdstad namelijk een pak bijzondere kansen voor jonge zorgverleners. Zo is er in onze hoofdstad bijvoorbeeld maar 1 Nederlandskundige huisarts per 3000 inwoners. Het streefcijfer in België bedraagt 1 per 1000! De gemiddelde leeftijd van de actieve Nederlandskundige zorgverlener in Brussel is 55 jaar.

Om een antwoord te bieden heeft PMB een 'starters' pakket met ondersteunende maatregelen klaar: Pro Medicis begeleidt afstuderende zorgverleners in hun zoektocht naar een geschikte professionele uitdaging in Brussel. Wie een zelfstandige praktijk opstart kan rekenen op PMB om een omgevingsanalyse uit te voeren, eventuele juridische problemen uit te klaren, het uitwerken van een communicatieplan, of het wegwijs maken in het subsidielandschap.

Meer info op www.promedicis.be/nl/praktijkondersteuning of contacteer Dieter De Court voor interviews of vragen via Dieter@promedicis.be of 0473/539590

Pro Medicis maakt de tweetalige zorg in Brussel toegankelijk. Pro Medicis is een onafhankelijke en deskundige informatieverstrekker voor de Brusselse zorg. We zijn er voor inwoners, leerlingen, stagiairs en zorgverleners in én om Brussel.

COMMENTAAR BIJ EEN BOEK OVER SOCIALE ZEKERHEID

"Onze sociale zekerheid: anders en beter."

Een professor weet moeilijke materie op een eenvoudige manier uit te leggen. Pieters slaagt daar in zijn nieuwe boek "Onze sociale zekerheid: anders en beter" (*) met grote onderscheiding in. Niet dat dit een boek is dat je even tussendoor leest.

Pieters vertrekt van enkele belangrijke principes. Hij maakt een strikt onderscheid tussen inkomensvervangende regelingen (pensioenen, werkloosheid, …) en kostencompenserende niet arbeidsgebonden verzekeringen (gezinsbijslagen, ziekteverzekering, …). Wat de inkomensvervangende socialezekerheidsregelingen betreft stelt Pieters voor ze volledig uit bijdragen op het arbeidsinkomen te financieren. Het omslagstelsel blijft gehandhaafd, maar er wordt een sterkere legitimiteit aan het stelsel verstrekt. Elke euro bijdrage meer leidt tot een hogere uitkering, zij het dat de eerste euro die men bijdraagt, tot meer sociale rechten leidt dan de duizendste euro.

Voor wat betreft de kostencompenserende verzekering: die is voor iedereen gelijk. We spreken hier over een universele verzekering. Alleen mis ik in het discours van Danny Pieters het aspect van de mogelijke voordelen van een klein gedeelte fiscalisering van bvb. de gezondheidszorg. Inkomsten uit tabak, alcohol, skireizen, zware auto's, … zouden een deel van de gezondheidszorg kunnen financieren en de populatie die ervan gebruik maakt - en zich dus blootstelt aan long- en keelkanker, orthopedische problemen, verkeersongevallen, fijn stof … - responsabiliseren.

Danny Pieters is geen tafelspringer. Met zachte doch dwingende hand herbekijkt hij de naoorlogse structuur van sociale kassen, ziekenfondsen, vakbonden… Hij streeft naar vijf grote verzekeringsverenigingen. Niet toevallig zijn er in ons land vijf landsbonden voor de ziekenfondsen (de NMBS en hulpkas uitgezonderd). Pieters beseft goed dat een noodzakelijke hervorming van de sociale zekerheid pas mogelijk is als de partners ervan overtuigd zijn en willen meewerken. De vraag is of ze beseffen dat de tijd dringt. Als professor Dillemans in het voorwoord schrijft "De tijd is gekomen. Ingewijden weten wat er moet gebeuren", vraag ik me af of de sociale partners tot die ingewijden behoren.

Ook al voert Pieters niet de grote communautaire trom, het boek is impliciet doordrongen van het feit dat de SZ op Vlaamse leest geschoeid moet zijn. Hij zet zich hiermee af tegen zijn Antwerpse collega Bea Cantillon.

De ruime bril van Danny Pieters.

Wie dacht met dit boek alleen iets te lezen over gezondheidszorg en werkloosheid, zit er naast. Alhoewel hij niet in de diepte gaat, trekt Pieters de sociale zekerheid open naar een universele solidariteit. Zo stelt de auteur zich de vraag of een klein stukje van onze sociale zekerheid niet in de ontwikkelingssamenwerking moet ingeschoven worden om eindelijk de 0,7 % van het BNP te halen.

Professor Pieters kan een ruime bril opzetten. Hij heeft ervaring zat, ook als politicus, en werd alom gewaardeerd (als oppositielid werd hij door de paarse meerderheid naar Europa afgevaardigd). De academicus vraagt nu de politici politieke moed. Hij eist hervormingen. Er is alleen "wat staatsmanschap voor nodig", merkt Pieters fijntjes op. Hij is voorstander van het overlegmodel.

Pieters en gezondheidszorg

In het laatste deel van zijn boek gaat Pieters ook in op het thema van de gezondheidszorg. Hij begint met de vaststelling dat de financiering een waar kluwen is. Toch weet Pieters een bevattelijke inkijk te geven op de geldstromen tussen artsen en ziekenhuizen. Hij spreekt over een delicaat evenwicht. Pieters is zich bewust van het labiele evenwicht en pleit voor een vorm van referentiebedragen.

Principieel ben ik niet tegen. Een heupprothese voor een 60-jarige man zonder voorgeschiedenis en zonder complicaties moet evenveel kosten in De Panne als in Aarlen. Alleen voerde minister Onkelinx dit in zonder zich te bekommeren om het labiele evenwicht in de financiering artsen-ziekenhuizen. Wie betaalt wat bij overschrijding?

Dat is net waar Pieters voor waarschuwt. We moeten deze (enige) vorm van standaardisering realiseren, maar tegelijk oog hebben voor de gevolgen en dus anticiperen. Hij voelt goed aan dat artsen op hun zelfstandigheid staan en dat een voornamelijk prestatiegerichte geneeskunde de enige garantie is tegen de wachtlijsten.

Pieters is voorstander van het overlegmodel en erkent de Noord-Zuid problematiek inzake gezondheidszorg. Toch is dit geen reden om het kind met het badwater weg te gooien voor Pieters. Hij dringt evenwel aan op realistische hervormingen waarbij hij het huidige landschap wil herordenen tot vijf sociale verzekeringsverenigingen. Revolutionair? Neen. Ongetwijfeld houdt Pieters, zoals eerder gesteld, de vijf landsbonden in het achterhoofd.

Ik ben het niet eens met Pieters als hij bepaalde ziekenhuizen omwille van een specifieke taak zoals onderwijs en onderzoek extra wil financieren. De academicus neemt het duidelijk op voor de universitaire ziekenhuizen die nu al veel extra middelen krijgen en nog de hoogste ereloon- en kamersupplementen aanrekenen. Ik ben principieel tegen kruissubsidiëring: ziekteverzekering mag geen onderwijs en onderzoek/ontwikkeling (de drie O's) financieren.

Dit is een pleidooi voor transparantie, een pleidooi dat Pieters wel voert als hij de principes van het zuiver honorarium hanteert en beschrijft. Kort gesteld: de arts weet wat hij krijgt en het ziekenhuis weet dat. Er zijn geen transfers meer tussen de twee instanties. Maar ook hier moeten we opletten. De afdrachten van artsen aan het ziekenhuis zijn een stok achter de deur om het medisch beleid in het ziekenhuis uit handen van "managers" (niet-artsen) te houden.

Bepaalde ziekenhuismanagers wanen zich namelijk arts en interfereren in bepaalde medische aankopen. Ze bezitten nochtans niet de expertise om dit te doen. Wanneer ook dit evenwicht een onevenwicht wordt, zal dit nefast zijn voor de gezondheidzorg. Opnieuw een labiel evenwicht.

Danny Pieters verwacht ook te veel heil van het Kenniscentrum en de Evidence Based Medicine (EBM). Het Kenniscentrum draaide behoorlijk onder de leiding van collega Ramaekers. Na het vertrek van Ramaekers werd het Kenniscentrum een gepolitiseerd orgaan (door een aantal voornamelijk Franstalige partijen). Niettemin is het concept waardevol en haalt Pieters terecht aan in zijn boek dat een goed draaiend Kenniscentrum wel degelijk een rol heeft in een moderne gezondheidszorg.
Pieters wil ook de EBM aanwenden als criterium voor wat in de volksverzekering moet zitten. Ik ben PRO! Maar het zou wel eens kunnen dat dit tot een meerkost leidt. Want EBM wil niet a priori zeggen dat alles goedkoper wordt.

Dit boek is een must voor al wie bezig is met de sociale zekerheid. Het is voldoende toegankelijk en tegelijk van hoog academisch niveau. Als men dit werk vergelijkt met het boek over gezondheidszorg van Itinera ("De toekomst van de gezondheidszorg: diagnose en remedies"), stelt men vast dat die vergelijking niet mag gemaakt worden. Professor Pieters slaagt er in nieuwe zaken aan te brengen en hervormingen voor te stellen, terwijl Itinera alleen maar de gezondheidszorg selectief belicht, foute referenties gebruikt en af en toe foute cijfers citeert. Ik hoop dat men vlug zal inzien dat dit boek een betere handleiding is voor hervormingen.

Dr. Louis Ide, senator N-VA

* "Onze sociale zekerheid: anders en beter"
Auteur: Danny Pieters
2009; 159 blz.
Uitgever:
Pelckmans, Kapellen
ISBN: 978 90 289 5279 9

Met haar reddingsplan voor de KBC getuigt de Vlaamse regering van een stevige daadkracht. … Het is gewoon stuitend dat KBC op federaal niveau geen gehoor vond omdat enkele regeringspartners politieke profilering belangrijker vinden dan beslissingen in 's lands belang.

Peter DE BACKER – HET NIEUWSBLAD – 23/01/09

Eigenlijk is de boodschap van Vlaanderen aan de Franstaligen deze: 'On n'a plus besoin de vous.' 'We hebben u niet meer nodig.' Wat de Vlaamse regering heeft getoond, is dat Vlaanderen in staat is om onafhankelijk te besturen, los van het federale niveau. … Als er ooit een bewijs is geweest voor de levensvatbaarheid van een zelfstandig Vlaanderen, is dat in de zaak-KBC geleverd.

Luc VAN DER KELEN – HET LAATSTE NIEUWS – 23/01/09

We maken op het ogenblik een tsunami van ontslagen mee. Die kan de Vlaamse regering in haar eentje niet tegenhouden. Te meer daar zij over te weinig beleidsinstrumenten beschikt. Aan de vennootschapsbelasting of aan de loonlasten kan zij niets veranderen. Laat dit dus nog eens een les zijn om werk te maken van een grote staatshervorming.

Paul GEUDENS – DE GAZET VAN ANTWERPEN – 29/01/09

Het verlies van Fortis aan BNP Parisbas is vooral jammer voor de Belgische economie. Dat de controle over zo'n financieel concern overgaat in Franse handen, heeft op termijn zijn gevolgen voor onze economie. Dat is een jammerlijke zaak.

Karel DE GUCHT – DE STANDAARD – 02/02/09

In de hiërarchie der machten komt het Parlement zonder meer op de eerste plaats, als meest zichtbare vertolking van het democratisch ideaal. De manier waarop de onderzoekscommissie over Fortis nu werkt, toont aan dat de rollen helemaal zijn omgedraaid: het Parlement voert braafjes uit wat de regering wil. … De manier waarop het Parlement nu aan de leiband loopt van de regering zou men net zo goed een permanente staatsgreep kunnen noemen.

Marc HOOGHE – DE STANDAARD – 06/02/09

De populariteit van 'psychologische hulp' na trauma's ligt in het waanidee dat mensen professionele hulp behoeven om trauma's te verwerken, want dat die anders worden verdrongen in een 'onderbewuste'. … Waar dit onderzocht is, leverde ongevraagde psychologische hulpverlening schade op.

Luc BONNEUX – DE STANDAARD – 07/02/09

Er is nood aan meer politici die resoluut voor de Vlaamse politiek kiezen, en aan een rechtstreekse verkiezing van de minister-president.

Marleen VANDERPOORTEN – DE STANDAARD – 24/03/09

Op dit moment komen we uit op 15 miljard euro. Dat is het bedrag dat in vijf jaar gespaard moet worden om de begroting weer recht te trekken. Dat is niet alleen de schuld van de crisis, maar ook van het budgettaire laxisme dat de jaren ervoor aan de dag werd gelegd.

Ivan BROECKMEYER – DE TIJD – 14/04/09

KORTE BERICHTEN

VLAANDEREN VACCINEERT

Het vaccinatiebeleid voor de Vlaamse kinderen wordt regelmatig geëvalueerd en de resultaten kunnen als zeer positief worden omschreven, zeker in vergelijking met de buurlanden. Bij de peuters van 18 tot 24 maanden is de vaccinatiegraad regelmatig toegenomen: van 83,4 % in 1999 tot momenteel 95 %. Dit percentage is nodig voor groepsimmuniteit. Hierdoor krijgen de ziekteverwekkers geen kans voor locale epidemietjes, zoals men heeft kunnen zien in bepaalde religieuze enclaves in Nederland, waar men zeer gereserveerd staat tegenover vaccinaties.

Bij adolescenten zijn de resultaten minder gunstig, hoewel eveneens bemoedigend. Bij hepatitis B steeg gedurende de laatste vier jaren de vaccinatiegraad van 83 naar 92,5 %; voor mazelen-bof-rode hond van 74,6 naar 83,5 %; en voor meningokokken van 80 naar 86 %. Veerle Heeren, de nieuwe Vlaamse minister van Welzijn en Volksgezondheid, wil nu geld vrijmaken voor hervaccinatie tegen kinkhoest, een éénmalige booster op de leeftijd van 14 of 15 jaar.

Op het 7e Valentijnsymposium van het Centrum voor de Evaluaties (CEV) op 13 febr. 2009 werd het vaccinatiegedrag opnieuw doorgelicht. De redenen voor onvolledige vaccinatie waren 'onjuiste' informatie door de ouders, een jongste kind in een meerkoppige kroost, tiener- en niet Belgische moeders. Er werd verder gewaarschuwd tegen de zogenaamde 'individualistische benadering' door homeopaten. Ook werd gepleit tegen een wettelijke verplichting om de vaccinatiegraad te verhogen, omdat dit juist tegenstand oproept. De bezwaren op grond van indianenverhalen, als zou er een mogelijk verband zijn aangetoond met astma, allergie, dyslexie, ADHD en autisme, werden van de kaart geveegd. Tenslotte werd ook betoogd dat vaccinaties tijdens de zwangerschap nooit ongunstige effecten hebben opgeleverd, bijv. in het geval van griepvaccinaties.

Een belangrijke conclusie voor Vlaanderen is, dat het zelf zijn preventieve gezondheidszorg de baas kan en dat het klaar is om de gehele gezondheidszorg, ook de curatieve zorg, in handen te nemen.

Piet Hein Jongbloet

ZIEKTEVERZUIM IN DE 3 GEWESTEN

Het kortstondig ziekteverzuim is voor de werkgevers de meest storende vorm van verzuim: het loon van zieke arbeiders en bedienden is gedurende de eerste 30 kalenderdagen immers volledig voor de rekening van de werkgever.
Uit onderzoek van SD Worx blijkt dat de gemiddelde kost van dat ziekteverzuim voor de werkgever in 2008 in België 784 Euro per voltijdse werknemer bedroeg wegens een gemiddeld ziekteverzuim van 48,5 uur.
Doch er waren regionale verschillen: in Vlaanderen was dat 762, in Wallonië 838 en in Brussel 826 Euro (adg, DS 19.03.09).

Kost ziekteverzuim/ werknemer aan werkgever in 2008

	in Euro	bij Vl = 100
Vl	762	100
W	838	110
Bru	826	108
Rijk	784	103

Dat betekent dat een werkgever in 2008 voor ziekteverzuim in Wallonië 10 % meer betaalde dan in Vlaanderen, en in Brussel 8 % meer dan in Vlaanderen.

Eric Ponette

ZIEKE AGENTEN IN DE 3 GEWESTEN

Volksvertegenwoordiger Flor Van Noppen stelde aan minister van Binnenlandse Zaken Guido Depadt een vraag over het ziekteverzuim bij de agenten.
Uit het antwoord blijkt dat in 2007 het ziekteverzuim in Vlaanderen 4,60 % bedroeg, in Wallonië 6,84 % en in Brussel 5,70 % (BELGA 16.03.09).

Ziekteverzuim bij agenten in 2007

	in %	bij Vl = 100
Vl	4,60	100
W	6,84	149
Bru	5,70	124

Het ziekteverzuim bij agenten in 2007 was dus in Wallonië 49 % hoger dan in Vlaanderen, en in Brussel 24 % hoger dan in Vlaanderen.

Eric Ponette

ABORTUSCIJFER STIJGT

Het aantal vrouwen dat in ons land voor abortus opteert blijft stijgen. In 2002 waren het er 15.716; nu in 2007 18.705. Voor de 20-25 jarigen was de stijging 24 %, voor de 25-29 jarigen 23 %. Deze cijfers komen van de "Nationale Evaluatiecommissie betreffende zwangerschapsafbreking" die na de zg. Abortuswet in 1991 werd opgericht en sedert 1993 alle 2 jaar rapporteert. De Belgische abortuswet stelde dat, onder welbepaalde voorwaarden, de ingreep binnen de 12 weken na de bevruchting diende te gebeuren.
Bijna de helft van de vrouwen die voor abortus kiest is tussen 20 en 30 jaar. Volgens de woordvoerster van Sensoa, Katrien Vermeire, worden verschillende redenen opgegeven waarom zij voor abortus kiezen en die afhankelijk zijn van verschillende factoren die bij een ongewenste zwangerschap een rol spelen. Mij viel het op dat het belangrijk begrip "noodsituatie" nergens vermeld werd. Volgens Sensoa zijn dat al bij al geen verontrustende getallen; het aantal abortussen zou, in vergelijking met onze buurlanden, nog altijd laag zijn. Toch stemt het tot nadenken dat 4 op de 10 vrouwen die voor abortus kiezen de laatste maand geen anticonceptiemiddel hebben gebruikt. Veel meisjes zouden slordig zijn in hun pilgebruik en zouden van mening zijn dat het "hun niet zal overkomen".
Deze houding is des te opmerkelijker in de wetenschap dat de federale overheid de anticonceptiva toegankelijker heeft gemaakt en dat sedert 2009 de noodpil voor meisjes onder de 21 jaar gratis wordt bedeeld.
Het rapport toont ook aan dat een kwart van de abortussen plaats vindt in het Brussels gewest en dat een op de drie vrouwen in Brussel die voor abortus kiezen in een financiële noodsituatie zouden verkeren.
Tot slot nog dit:

1. Het is vermoedelijk een "foute" mening van mij maar het is toch merkwaardig dat ongewenste zwangerschap als een "ziekte" wordt aanvaard, die, "vakkundig" behandeld, door de ziekteverzekering wordt terugbetaald.
2. Nergens vind ik in het rapport een woord over de rechten van het ongeboren kind.

R. Lenaerts

CT EN MR DENSITEIT IN BELGIE

Een gunstige lentebries liet een Kadasterdocument met de aantallen CT- en MR-apparaten in de drie gewesten in 2005 op onze redactietafel neerdwarrelen.

Op een totaal van 244 CT-apparaten stonden er in 2005 115 in het Vlaamse, 91 in het Waalse en 38 in het Brusselse Gewest.
Om die cijfers onderling te vergelijken, moeten ze eerst gerelateerd worden aan de bevolkingscijfers in dat jaar in de drie gewesten (zie webstek van FOD Economie, KMO, Middenstand en Energie – Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie: www.statbel.fgov.be).
Daaruit kan berekend worden dat de densiteit van CT-apparaten, in vergelijking met het Vlaamse Gewest, 41 % hoger is in het Waalse Gewest en 98 % hoger in het Brusselse Gewest (tabel 1).

Tabel 1: CT-apparaten in 2005 (gewesten)

	N	N/100.000 inw.	bij Vl=100
Vl	115	1,903	100
W	91	2,680	141
Bru	38	3,775	198
Rijk	244	2,336	123

Op een totaal van 83 MR-apparaten stonden er in 2005 43 in het Vlaamse Gewest, 23 in het Waalse, en 17 in het Brusselse Gewest.
Omgerekend per bevolkingseenheid betekent dat, in vergelijking met het Vlaamse Gewest, een 5 % lagere densiteit in het Waalse Gewest en een bijna 2,5 maal hogere densiteit in het Brusselse Gewest (tabel 2).

Tabel 2: MR-apparaten in 2005 (gewesten)

	N	N/100.000 inw.	bij Vl=100
Vl	43	0,712	100
W	23	0,677	95
Bru	17	1,689	237
Rijk	83	0,795	112

Tot zover de berekeningen per gewest.
De omrekening van de densiteit van die apparatuur per gemeenschap is mogelijk wanneer zowel de apparaten als de inwoners in het Brusselse Gewest toegewezen worden aan de Vlaamse en Franse Gemeenschap volgens een bepaalde verdeelsleutel.
Wanneer we daarvoor de 20/80 sleutel hanteren, bekomen we voor de CT-apparaten een 47 % hogere densiteit in de Franse Gemeenschap in vergelijking met de Vlaamse (tabel 3).

Tabel 3: CT-apparaten in 2005 (gemeenschappen)

	N/100.000 inw.	bij Vl = 100
Vl. Gemeenschap	1,963	100
Fr. Gemeenschap	2,890	147

Wanneer dezelfde oefening wordt gemaakt voor de MR-apparaten, bekomen we een 17 % hogere densiteit in de Franse Gemeenschap in vergelijking met de Vlaamse (tabel 4).

Tabel 4 : MR-apparaten in 2005 (gemeenschappen)

	N/100.000 inw.	bij Vl = 100
Vl. Gemeenschap	0,743	100
Fr. Gemeenschap	0,871	117

Cijfers van na 2005 zijn uiteraard welkom. Wie bezorgt ze ons?

Eric Ponette

TAALEISEN

Strengere taaleisen in Nederland voor artsen van buiten de EU

Het NRC-Handelsblad dd. 31-03-09 vermeldt dat slechts een handjevol buitenlandse artsen slagen in het taalexamen, dat in 2005 werd ingevoerd. Het taalvaardigheidsgedeelte van de nieuwe toetsing blijkt het struikelblok te vormen. Dit blijkt uit een promotieonderzoek (Utrecht), waarin honderden buitenlandse artsen

werden gevolgd tijdens hun pogingen om in Nederland aan de slag te komen. De directe aanleiding voor aanscherping van de regels kwam vanuit het parlement, waar het idee heerste dat de taalvaardigheid van de buitenlandse artsen vaak tekort schoot. Tot 2005 werden in Nederland jaarlijks zo'n honderd artsen van buiten de EU toegelaten. Sindsdien waren het er slechts negentien in totaal. In het oude systeem kregen buitenlandse artsen vaak begeleiding in het verkrijgen van taalvaardigheden van de universiteit tijdens het medische traject. Artsen moesten slagen voor het staatsexamen '*Nederlands als Tweede Taal'*. Sinds 2005 moeten ze het niveau C2 halen: het hoogste niveau volgens het Europese Referentiekader voor taalbeheersing. Wellicht inspiratie voor onze Brusselse ziekenhuizen?

Piet Hein Jongbloet

SEPPENSGESPREKKEN

In het Seppenshuis in Zoersel wisselden een 30-tal experts uit de welzijns- en gezondheidszorg van gedachten op initiatief van minister Vervotte.
Het was een uitnodiging tot verdere perfectie in het licht van een volgende staatshervorming, als bijkomende bevoegdheden worden overgeheveld.
In het rapport wordt zowel de huisartsgeneeskunde als de ziekenhuissector behandeld.
De centrale rol van de Vlaamse huisarts wordt opnieuw beklemtoond. De huisarts is de coach die voor de patiënt het juiste traject uitstippelt, zowel voor preventie als curatie, en die beroep doet op paramedici zoals diëtisten en psychologen en die een praktijkassistent krijgt.
De huisarts is de spilfiguur voor interdisciplinaire en ook voor transmurale samenwerking.
Voor de ziekenhuizen wordt meer autonomie vooropgesteld en betere kwaliteitszorg.
De Seppensgroep vraagt dat de financiering van de ziekenhuizen integraal naar de gemeenschappen zou gaan. Zij vragen eveneens de integrale overheveling van de geestelijke gezondheidszorg naar Vlaanderen.

Jan Van Meirhaeghe

PSYCHOFARMACA IN DE 3 GEWESTEN

Op vraag van senator Dr. Louis Ide gaf minister L. Onkelinx cijfers vrij over het gebruik van psychofarmaca in het jaar 2007.
Daaruit blijkt een kostprijs van 54,68 Euro per hoofd in Vlaanderen, van 76 Euro in Wallonië en van 59 Euro in Brussel, voor medicamenten afgeleverd door openbare apotheken (Geert Verrijken, De Huisarts 15.01.09; Guy Tegenbos, DS 15.01.09).

Verbruik van psychofarmaca (openbare apotheken) in 2007

	in Euro/hoofd	bij Vl = 100
Vl	54,68	100
W	76,00	139
Bru	59,00	108

Dat betekent een 39 % hoger verbruik in Wallonië dan in Vlaanderen: het verbruik in Brussel is 8 % hoger dan in Vlaanderen.

Eric Ponette

WAT NU MET PRAKTIJKASSISTENTEN ?

Er dreigt een tekort aan zowel huisartsen als verpleegkundigen. Daarom was er een plan (SERV en minister Vandenbroucke) om een speciaal soort verpleegkundigen op te leiden, namelijk de praktijkassistenten. Deze zouden, zoals in Nederland, een aantal voornamelijk administratieve taken van het slinkend aantal huisartsen kunnen overnemen. Zo kunnen de overbezette huisartsen meer tijd besteden aan echt huisartsenwerk.
Impulseo II geeft een subsidie aan huisartsen die een praktijkassistent(e) in dienst nemen.
Zoals bij Impulseo I zijn het bijna uitsluitend Vlaamse huisartsen die op deze subsidie beroep doen.
Dit plan loopt nu vertraging op. FVIB (Federatie van Vrije en Intellectuele Beroepen) en het VAS zorgden voor tegenwind. Ze vrezen dat deze praktijkassistenten te veel medische taken op zich zullen nemen, terwijl toch vele specialisten zich laten bijstaan door technisch paramedisch personeel. Bij het zetten van knie- en heupprothesen bijvoorbeeld spelen technici zonder diploma van geneesheer een steeds grotere rol.
Maar ook politiek werd dit dossier geblokkeerd. Omdat ook federaal minister Laurette Onkelinx hierin zeggenschap heeft, moest ze al in oktober 2008 advies inwinnen bij de nationale raden voor paramedische beroepen en verpleegkundigen. Maar we weten al langer dat de uitbouw van een performante eerstelijnsgeneeskunde niet haar prioriteit is, omdat dit vooral een Vlaamse bekommernis is.

Dirk Van de Voorde

SPECIALISTEN VERDEELD OVER ECHELONNERING ?

Beroepsverenigingen van huisartsen zijn vrijwel unaniem voorstander van echelonnering en stellen dat voor als de sleutel tot betere geneeskunde. Beroepsverenigingen van specialisten zijn meestal gekant tegen een opgelegde of gedwongen echelonnering. Het wordt vaak voorgesteld alsof huisartsen en specialisten hierover als vijanden tegenover mekaar staan. Maar wat denken de specialisten zelf ?
Volgens een peiling van het bureau Dedication Research in december 2008 uitgevoerd bij 200 specialisten, voorgesteld in "Trends voor Specialisten" en in "De Huisarts" zouden 44 % van de specialisten in meer of mindere mate gewonnen zijn voor echelonnering terwijl 50 % dat principe afwijst. Deze studie toont aan dat de opinie over echelonnering bij specialisten genuanceerd is en wellicht is dat ook zo bij huisartsen.
We kunnen maar hopen dat deze vaststelling een aanloop zal zijn tot een meer rationele discussie hierover. Het moet mogelijk zijn tot een goede echelonnering te komen met als gemeenschappelijk doel de geneeskunde efficiënter en aantrekkelijker te maken zowel voor de patiënten als voor specialisten en huisartsen.
Maar de breuklijn loopt niet enkel tussen huisartsen en specialisten. Het zijn vooral de Vlaamse huisartsen die ijveren voor echelonnering en de interesse hiervoor is veel zwakker in Brussel en Wallonië. Het is dan ook spijtig dat de enquête dit onderscheid niet maakt . Dat had de resultaten heel wat duidelijker kunnen maken. Door het verschil in visie tussen Vlaanderen en Franstalig België is een echt beleid inzake echelonnering op federaal vlak nooit van de grond gekomen. Daarvoor zullen we wellicht moeten wachten tot Vlaanderen de volledige bevoegdheid inzake gezondheidsbeleid verworven heeft.

Robrecht Vermeulen

KINESITHERAPIE

Op een vraag van volksvertegenwoordiger Bart Laeremans gaf minister L. Onkelinx cijfers vrij i.v.m. kinesitherapie in het jaar 2007.
De uitgaven voor kine dat jaar bedroegen in Vlaanderen 254.586.721,70 Euro, in Wallonië 154.880.869,94 Euro en in Brussel 35.858.649,09 Euro.
Daaruit berekenden we de uitgaven per hoofd in elk gewest door bovendien gebruik te maken van de demografische cijfers op 1 januari 2008 (DT 29.08.08) (tabel 1).

Tabel 1 : Uitgaven voor kine in 2007

	in Euro/hoofd	bij Vl = 100
Vl	41,32	100
W	44,81	108
Bru	34,20	83

Zo blijkt dat het verbruik in Wallonië 8 % hoger is dan in Vlaanderen; in Brussel is het 17 % lager dan in Vlaanderen.

Het aantal erkende kinesisten in de drie gewesten bedroeg in 2007 respectievelijk 14.762 in Vlaanderen, 8.929 in Wallonië en 2.442 in Brussel.
Door gebruik te maken van dezelfde hoger vermelde demografische gegevens, konden we het aantal kinesisten per bevolkingseenheid in die gewesten berekenen (tabel 2).

Tabel 2 : Aantal kinesisten in de 3 gewesten in 2007

	N	N/100.000 inw.	bij Vl=100
Vl	14.762	240	100
W	8.929	258	108
Bru	2.442	233	97
Rijk	26.133	245	102

Daaruit blijkt dat er in vergelijking met Vlaanderen 8 % meer kinesisten zijn in Wallonië en 3 % minder in Brussel.

Door het feit dat de minister ook de taalverdeling van de erkende kinesisten in Brussel vrijgaf, konden we het aantal kinesisten per gemeenschap berekenen, wanneer we voor de bevolking van Brussel de verdeelsleutel 20/80 toepasten (tabel 3).

Tabel 3 : Aantal kinesisten in de 2 gemeenschappen in 2007

	N	N/100.000 inw.	bij Vl = 100
Vl Gemeensch.	14.897	234	100
Fr. Gemeensch.	11.236	262	112

Dan blijkt dat het aantal kinesisten in de Franse Gemeenschap 12 % hoger is dan in de Vlaamse.
Dat minister Onkelinx in haar antwoord zegt dat de woonplaats van de kinesist niets zegt over de plaats van beroepsuitoefening kan theoretisch wel juist zijn, doch heeft veel weg van mist spuien.
In het licht van het 12 % hoger aantal kinesisten in de Franse Gemeenschap in vergelijking met de Vlaamse, krijgt het uitgangsexamen voor afgestudeerde kinesisten, waardoor tal van Nederlandstaligen in het verleden geen toegang kregen tot een zelfstandige praktijk, een bijzonder wrange bijsmaak.
En wat zal de minister in de toekomst doen, wanneer het contingent voor de Franstalige afgestudeerde kinesisten overschreden wordt?

Eric Ponette

Lid worden van het Vlaams & Neutraal Ziekenfonds…
…is zelf de sociale zekerheid splitsen.

U bent dan niet enkel in orde met de wettelijke verzekering, maar u geniet ook van interessante aanvullende en facultatieve diensten en voordelen. Bovendien geeft u de unitaire machten een krachtig signaal voor een eigen Vlaamse sociale zekerheid!

Lid worden vraagt amper administratieve rompslomp.
Eén telefoontje volstaat, de rest doen wij.
Aarzel geen dag langer en bel gratis: **0800-179 75**

Hoofdzetel
Hoogstratenplein 1 • 2800 MECHELEN
Tel. 015-28 90 90 • e-post: info@vnz.be

Belangrijkste kantoren

Aarschot	Schaluin 99	**Lier**	Antwerpsestraat 145
Antwerpen	Troonplaats 2	**Mechelen**	Van Benedenlaan 32
Berlaar	Dorpsstraat 22	**Menen**	Bruggestraat 152
Boechout	J.F. Willemsstraat 18	**Mol**	Sint-Paulusstraat 2/1
Brugge	Gistelsesteenweg 113a	**Nijlen**	Woeringenstraat 7b
Gent	IJzerlaan 16	**Overijse**	Duisburgsesteenweg 149
Haacht	Wespelaarsesteenweg 2b	**Ranst**	Antwerpsesteenweg 3a/b1
Hasselt	Burg. Bollenstraat 1/4	**Roeselare**	Leenstraat 3
Heist-o/d-Berg	Kattestraat 45	**Sint-Genesius-Rode**	Kerkstraat 2a
Herentals	Molenvest 6	**Sint-Niklaas**	H. Heymanplein 18
Herenthout	Bouwelsesteenweg 17	**Tienen**	Wolmarkt 9
Ieper	J. Capronstraat 15	**Torhout**	Elisabethlaan 2/2
Izegem	Kerkplein 8	**Turnhout**	de Merodelei 81/9
Kapellen	Hoogboomsteenweg 119	**Vilvoorde**	Schaarbeeklei 47
Kortenberg	Leuvensesteenweg 214	**Willebroek**	Stationsstraat 22
Kortrijk	Gr. Gwijde van Namenstr. 7	**Wommelgem**	Kerkplaats 31
		Zandhoven	Oude Baan 1a

Wij zijn ook nog aanwezig in

Aalter, Aartselaar, Asse, Bellegem, Berchem, Berendrecht, Bonheiden, Boom, Bornem, Brakel, Brasschaat, Brussel, Deerlijk, Dendermonde, Dessel, Deurne, Diest, Dilsen-Stokkem, Edegem, Essen, Geel, Glabbeek, Gooik, Grimbergen, Grobbendonk, Halle, Hamme, Heide, Herent, Herselt, Heusden-Zolder, Hoboken, Hoeilaart, Hooglede, Huldenberg, Hulshout, Ingelmunster, Kalmthout, Kapelle-o/d-Bos, Kessel, Kontich, Kraainem, Kruibeke, Kuurne, Laakdal, Lanaken, Ledegem, Leuven, Lint, Lokeren, Lommel, Maldegem, Malle, Meerhout, Meise, Merksem, Moeskroen, Mortsel, Noorderwijk, Olen, Poperinge, Putte, Puurs, Rijkevorsel, Roosdaal, Schoten, Steenokkerzeel, Tervuren, Westerlo, Wetteren, Wevelgem, Wichelen, Wiekevorst, Wilrijk, Wuustwezel, Zemst, Zoutleeuw, Zwevegem en Zwijndrecht.

Vlaams & Neutraal Ziekenfonds
www.vnz.be - 0800-179 75

DE GEZONDHEIDSGIDS

Preventie in de gezondheidszorg is een van de bevoegdheden van de Vlaamse overheid en hoort thuis in de eerste lijn bij de huisarts. Het globaal medisch dossier is een belangrijk element in de preventie, naast de logo's en de mogelijkheden die de hedendaagse informatica bieden.
Een aantal jaren geleden werd door Dr. Pat Wyffels en zijn toenmalige hibo Joke van Herck, uit Malle, een patiëntenfolder ontwikkeld als een communicatieinstrument tussen huisarts en patiënt. Hierop is de huidige gezondheidsgids gebaseerd, waarin de zes Vlaamse gezondheidsdoelstellingen aan bod komen waar zij gericht zijn op een volwassen publiek en door de huisarts kunnen ingevuld worden. Te vermelden is dat de gemeentebesturen van Malle en Zoersel hiervoor samenwerken met de lokale huisartsenkring, ook met Domus Medica en de ondersteuningscel Logo's (OCL). In concreto zal elke 40 of 50 jarige via een individuele brief de Gezondheidsgids toegestuurd krijgen, die ze dan met hun huisarts kunnen bespreken. Er zal, per trimester, een gezondheidsthema naar voor worden geschoven.
Het welslagen van het project zal in een belangrijke mate afhangen van de medewerking van de huisartsen, die op een blijvende manier de Gezondheidsgids onder de aandacht van hun patiënten zullen brengen en houden.
(Bron: "De Huisarts", 26.02.09)

R. Lenaerts

ZORGNET VLAANDEREN

"Zorgnet Vlaanderen" is de nieuwe naam van het "Verbond van Verzorgingsinstellingen" (VVI), de koepel van de katholieke ziekenhuizen in Vlaanderen, die ook aan tal van instellingen in de ouderenzorg en de geestelijke gezondheidszorg onderdak biedt.
Peter Degadt, gedelegeerd bestuurder, en Guido Van Oevelen, voorzitter, motiveren de naamswijziging als volgt: "We focussen niet meer op de instellingen-leden maar op de zorgpaden voor patiënten die we weven doorheen die instellingen" (G. Tegenbos, DS 04.02.09).
De koepel geeft ook een nieuw magazine uit, dat de naam "Zorgwijzer" krijgt. Ook de samenwerking met de koepel van openbare ziekenhuizen, de Vereniging van Openbare Verzorgingsinstellingen (VOV) wordt nauwer (P. Backx, Artsenkrant on line 03.02.09).

Eric Ponette

ENGELS AAN DE UNIVERSITEIT

Mevr. Linda van den Bergh kreeg de LOF-prijs van de Stichting Nederlands omdat ze zich samen met een vijftal collega's aan de Universiteit van Nijmegen verzette tegen een diplomauitreiking in het Engels door de *"researchmaster Behavioural Science"* Deze had van nu af in het Engels moeten gebeuren. Bij de uitreiking van diploma gaat het om de student, diens familie en vrienden, zo reageert zij, en die spreken niet allemaal goed Engels. Ik laat mijn familie niet helemaal hierheen komen, zo vervolgt zij, om een uur te luisteren naar iets dat zij niet kunnen volgen. De universiteit heeft bakzeil moeten halen want de uitreiking is alvast dit jaar in het Nederlands verlopen. (Vox, het universiteitsblad Nijmegen, oktober 2008). Is dit het begin van een opstand der klerken?

Piet Jongbloet

Onkel Links* (V.V.)

wijs: de gedachten zijn vrij

Onkel Links zit in zak en as, want Leterm speelt hem perten
Hij die zo zeer gewoon was, aan de Noord – Zuid transferten,
moet nu constateren
dat de kansen keren
Vlaanderen maakt zich vrij: ja dat maakt een Waal niet blij!

"Wie zal nu" zo huilde hij, "Waalse fratsen betalen?"
"en wie zal" zo pruilde hij, "mijn mooi frans nog vertalen?"
"Straks moet ik nog werken,
den dop mee beperken,
komt Vlaams leren daar nog bij… neen, dat is te veel voor mij!"

Onkel Links zei "*sacrebleu, I*k ga recht naar Di Rupo."
"*Yves est un homme dangereux,* hij moet weg deze pipo!"
"We zullen hem pesten
tot hij 't langen leste
vergaat in Belgische brij, ja dat maakt een Waal weer blij."

Met een droge linkse hoek, regelrecht op zijn facie,
viel voor den Yves snel het doek, en voor d' hele Vlaamse natie.
Hoe kon dit geschieden?
'n kleine clan roze lieden
is voor ons toch geen partij? Welke Vlaming kan daar bij?

Onkel Links zit nu vol pret, en met hem 't *establishment.*
België is weer eens gered, Vlaanderen zit weer op zijn krent.
Er mocht niets gebeuren
dat 't land zou verscheuren!
De Brusselse wetstraatkei, maakt de Walen weer zo blij.

Maar toch ooit eens keert het tij, ik zou 't graag nog beleven
dat de Vlamingen zij aan zij, eensgezind blijven streven
om met volle vertrouwen
't eigen nest op te bouwen
weg de Waalse voogdij: ooit wurmt Vlaanderen zich vrij!

* Hekellied ingezonden door een VGV-lid

ONTWIKKELINGSSAMENWERKING

Ontwikkelingssamenwerking gaat over ons

vredeseilanden

Vredeseilanden? Is dat niet van dat manneke? En was Pater Pire daar niet mee begonnen?

Als mensen horen van mijn vrijwillig engagement in de Raad van Bestuur van de ontwikkelingsorganisatie Vredeseilanden, merk ik dat Vredeseilanden grote bekendheid geniet. Goed nieuws dus. Maar wat Vredeseilanden precies doet, of waar ontwikkelingssamenwerking vandaag mee bezig is, is vaak minder geweten. Daarom schrijf ik graag, vanuit mijn ervaring, enkele kolommen over de rol van Vredeseilanden en over ontwikkelingssamenwerking in het algemeen.

De voorbije twintig jaar rees steeds meer twijfel over het nut van ontwikkelingssamenwerking. We kennen de verhalen van de “witte olifanten” die in de jaren '80 aan het licht kwamen. Prachtige bruggen die in een woestijn staan stof te verzamelen, scholen en ziekenhuizen die leegstaan, tractors die staan te roesten langs de velden, ... En ondanks alle projecten groot en klein, is de wereldwijde honger en armoede er niet op achteruit gegaan.

Heeft ontwikkelingssamenwerking dan allemaal nog wel zin?

Ik denk van wel. Maar de belangrijkste vraag is: welke hulp? En is de klassieke hulp überhaupt voldoende? Of moeten we de ontwikkelingsproblematiek ruimer bekijken dan doorgaans gebeurt?

Van doelstelling naar praktijk

Laat ik maar beginnen bij wat ik ken: Vredeseilanden.

De missie van Vredeseilanden is om het inkomen van boerenfamilies structureel te verbeteren door hen betere toegang tot de markt te geven. Die doelstelling komt niet uit de lucht vallen. Een inkomen uit landbouw komt uit onderzoek immers naar voren als de grootste hefboom om mensen uit de armoede te halen. Twee derde van de armen op deze wereld, werkt op het platteland en wordt verondersteld te leven van landbouw. Ironisch genoeg, vormen boeren de grootste groep onder de hongerlijders.

Een missie is gemakkelijk geschreven. Maar boeren en boerinnen in staat stellen om zelf een inkomen te verdienen ... Hoe begin je daaraan?

Je zou - vol goede bedoelingen - werktuigen, zaden en geld kunnen overvliegen en uitdelen aan de landbouwbevolking. Sympathiek, en je kan van zulke hulp zeggen dat ze rechtstreeks terecht komt bij de hulpbehoevenden. Voor de donateur is het ook een aangenaam gevoel, want men kan netjes uitrekenen voor hoeveel euro hij of zij pakweg een hak kan kopen voor een boer in Congo. Maar het onbedoelde resultaat van zulke acties is doorgaans een nog grotere afhankelijkheid van buitenlands geld en expertise, een gebrek aan eigenaarschap en dus nog grotere problemen.

Het is bovendien geen échte oplossing voor een boer die op eigen kracht wil vooruit gaan, maar gehinderd wordt omdat de overheid geen recht op land geeft aan kleine boeren en boerinnen. Omdat er geen kredietkas is waar hij/zij geld kan lenen om werktuigen, meststoffen en zaden te kopen. Omdat de overheid enkel geïnteresseerd is in het aantrekken van grote, buitenlandse bedrijven die de markt monopoliseren en niet in de meerderheid van kleine en middelgrote landbouwbedrijven. Omdat bedrijven geen interesse hebben om de producten van kleine producenten te verwerken en op de markt te brengen. Omdat landbouwonderzoek zich niet richt op zijn problemen. Omdat rijke landen hen oneerlijke concurrentie aandoen door hun gesubsidieerde voedseloverschotten te dumpen op hun markten. Omdat internationale handelsregels maken dat ze consequent de verliezer zijn op de wereldmarkt. Enz.

De moeilijk weg

Net om mensen die van het land leven in staat te stellen zelfredzaam te kunnen zijn, versterkt Vredeseilanden lokaal verankerde boerenorganisaties. Zij vormen het begin van het antwoord op de problemen die miljoenen families arm houden. Zij kunnen lobbyen voor betere wetgeving en desnoods mobiliseren om druk te zetten. Zij kunnen zorgen voor opleiding, toegang tot krediet en andere inputs. Zij kunnen coöperatieven opzetten die boeren toelaten hun productie samen te vermarkten.

Het is een moeilijk weg, en het is dan nog maar een begin. Want de boer is maar één schakel in de voedselketen en helaas ook de zwakste. Aan het andere eind van de keten dragen bedrijven - handelaars, verwerkingsindustrie, grootdistributeurs - een grote verantwoordelijkheid. Als ze maatschappelijk verantwoord willen ondernemen, moeten ze natuurlijk financieel winstgevend zijn, maar evengoed zullen ze mee moeten waken over een sociaal en ecologisch duurzame landbouw. Ze moeten erover waken dat

landbouwers loon naar werken krijgen en in goede omstandigheden kunnen boeren.

Inspiratie uit Benin

Een voorbeeld uit Benin om een en ander concreet te maken.

Al in 2002 onderzocht Vredeseilanden in de streek van Savalou wat er mogelijk was om boerenfamilies vooruit te helpen. Rijst bleek het antwoord. West-Afrika had ooit een rijsttraditie, maar die ging de voorbije twintig jaar verloren door verwaarlozing van de landbouw en goedkope import uit Azië. Boeren en boerinnen in Benin pikten de draad weer op. De productie overtrof de verwachtingen, maar de eerste oogsten konden nog niet tippen aan de geïmporteerde rijst. Consumenten in de steden waren nog niet overtuigd.

Daarom stapte Colruyt mee in de boot. Wat moeten de boeren doen opdat hun rijst ooit zo goed wordt dat hij een Belgische supermarkt kan bekoren? Heel veel. Maar de wil om te slagen is er. In het kwaliteitslab van Colruyt werd de Beninse rijst getoetst. Colruytexperten verstrekten advies voor verbetering, waar de boeren mee aan de slag gingen. Een aankoper van Colruyt bracht ook een bezoek aan de boeren om elkanders realiteit te leren kennen.

Nieuwe variëteiten en technologieën werden in samenwerking met het West-Afrikaanse rijstinstituut WARDA in gebruik genomen, marktstudies werden gemaakt om te weten hoe consumenten in de regio hun rijst het liefst eten. Nieuwe lessen, die via de partnerorganisaties van Vredeseilanden weer hun weg vinden naar de rijstvelden, waar boeren en boerinnen steeds beter begrijpen hoe de keten van boer tot consument aan elkaar hangt.

Het einddoel? In eerste instantie is de rijst bedoeld voor de lokale en regionale markt. Maar symbolisch willen we op korte termijn een hoeveelheid Beninse kwaliteitsrijst onder FairTrade label in de rekken van Colruyt krijgen. En hopelijk zijn er dan genoeg overtuigde consumenten die niet alleen voor deze rijst kiezen, maar voor betaalbare kwaliteitsproducten van duurzame landbouw in het algemeen.

Ja, zo'n proces vraagt tijd, mensen en middelen. Maar het vraagt bovenal verandering bij alle betrokken partijen. Vredeseilanden zet zich op het kruispunt van al die betrokken actoren om hybride allianties te vormen. Om de nodige veranderingen op gang te brengen opdat boeren hun producten kunnen verkopen aan een lonende prijs. De successen die op deze manier geboekt worden, zijn ook bruikbaar voor anderen. Alle supermarkten kunnen uit deze case immers leren hoe ze duurzame handelsrelaties kunnen aanknopen met familiale boeren en boerinnen. En als alle supermarkten met een innovatief aankoopbeleid kansen scheppen voor duurzame familiale landbouw hier én in het Zuiden, dan zijn bedrijven meer dan ooit de motor van welvaart voor iedereen.

Familiale landbouw als oplossing

Landbouw kan dus miljoenen mensen uit de armoede tillen. Maar kan deze kleinschalige landbouw ook de wereld voeden? De voedselcrisis van 2008 stelde die vraag nog eens scherp.

Er wordt wel eens lacherig gedaan over het familiale landbouwmodel. Het wordt versleten als landbouwromantiek die niet efficiënt is. Het tegendeel is waar. Talrijke onderzoeken wijzen uit dat de kleine en middelgrote landbouwbedrijven in dezelfde omstandigheden productiever zijn dan grootschalige industriële landbouw. De opbrengsten van deze landbouw zijn bovendien veel gelijker verdeeld en de belasting van het leefmilieu is veel kleiner dan bij de grootschalige monocultuur van de agro-industrie. Een duurzame familiale landbouw staat dus in de frontlinie bij het bestrijden van de klimaatcrisis, maar het model moet wel een eerlijke kans krijgen.

Het is om al die redenen dat vorig jaar een panel van 400 wetenschappers uit verscheidene disciplines zich achter het familiale landbouwmodel schaarden. Ook onze landgenoot Olivier De Schutter, die speciaal VN-rapporteur voor het recht op voedsel is, is er een hevig pleitbezorger van.

Solidariteit anders bekeken

Als we het over ontwikkelingssamenwerking hebben, hebben we het dus niet over iets dat zich enkel in verre landen afspeelt. Het is een zaak van ons allemaal. Want de problemen van armoede, honger en klimaat zijn met elkaar verbonden. Er is geen Noord-Zuid-probleem, wel een globaal probleem.

En dan volstaat het niet dat we verontwaardigd zijn over het feit dat drie miljard mensen in barre armoede leven. Het volstaat zelfs niet dat we solidair zijn door hen te helpen hun levensstandaard te verbeteren. Want als die drie miljard armen zich opwerken tot onze levensstandaard en daarbij evenveel CO^2 produceren en evenveel water en grondstoffen consumeren als wij, bedreigen we het voortbestaan van onze eigen soort.

Hulp aan het Zuiden helpt mensen overleven, maar is niet de oplossing voor ons globaal probleem. Oprechte solidariteit vraagt een wereldwijde transitie naar een duurzame economie. Een economie die de beperkte draagkracht van de planeet als eerste axioma onderschrijft en tegelijk kansen biedt voor iedereen op een menswaardig bestaan.

Het verhaal van Vredeseilanden - dat van miljoenen boerenfamilies die zich uit de armoede kunnen werken door het bedrijven van duurzame landbouw - is slechts een hoofdstuk in dat grote verhaal. Maar wel een cruciaal.

André Van Melkebeek

www.vredeseilanden.be
000-0000052-52

VGV-MEDEDELINGEN

CHOLERA EPIDEMIE ZIMBABWE

VLAAMS GENEESKUNDIGENVERBOND v.z.w.
SECRETARIAAT: ERGO DE WAELLAAN 3, BUS 14 – 2100 DEURNE-ANTWERPEN
(geopend tussen 09.00 en 13.00 uur)

dinsdag 3 februari 2009

Aan Minister-President Kris Peeters

Onderwerp: Cholera epidemie Zimbabwe

Geachte Heer Minister-President,

De Raad van Bestuur van het Vlaams Geneeskundigenverbond wenst U van harte te feliciteren met Uw beslissing om 100.000 euro vrij te maken voor de bestrijding van de cholera epidemie in Zimbabwe.

Het VGV heeft een bijzondere belangstelling voor medische ontwikkelingssamenwerking en zal dit initiatief vanzelfsprekend toelichten in de volgende uitgave van haar tijdschrift "Periodiek".

Met vriendelijke groeten,

Jan Dockx
Voorzitter VGV

Tel. 03/322.28.50 - Fax 03/322.45.14 - KBC 407-3062251-47 - e-post: info@vgv.be - http://www.vgv.be

PLEIDOOI VOOR EEN INTEGRALE VLAAMSE GEZONDHEIDSZORG

Wie geïnteresseerd is in de **argumenten van het VGV voor de toewijzing van de ganse gezondheidszorg aan de Vlaamse en Franse Gemeenschap**, kan die vinden op onze webstek:

Tik in: www.vgv.be
Klik op “Nieuws”
Klik daarna op **14/03/09: Pleidooi voor een integrale Vlaamse gezondheidszorg**
(powerpoint: ‘Presentatie ppt’ en bijhorende nota’s: ‘Nota’s pdf’)

BLAUWDRUK VOOR EEN VLAAMSE GEZONDHEIDSZORG

De bestuursleden van het VGV werken intens aan de redactie van een blauwdruk voor een Vlaamse gezondheidszorg, in de vorm van een aantal stellingen.

Dat document zal binnenkort aan alle VGV-leden met de post worden bezorgd, met de vraag op die stellingen te reageren.

Wij rekenen op jullie medewerking.

Het bestuur van VGV

Na de verkiezingen van juni en de vorming van regionale regeringen, zitten we op minder dan twee jaar van de volgende federale verkiezingen. Zullen de Franstaligen dan bereid zijn om te praten? Ik geloof er niets van.

Paul GEUDENS – DE GAZET VAN ANTWERPEN – 17/02/09

Organisaties die zich het best weten aan te passen aan nieuwe omstandigheden, zullen overleven. In de natuur gebeurt dat door mutaties, bij bedrijven door innovatie en creativiteit.

Karel DEMEYERE, technisch adviseur VDAB, - DE TIJD – 18/02/09

OVV-MEDEDELINGEN

IK KIES VOOR VLAANDEREN

Op 19 januari ll. werd Mevrouw Huguette De Bleecker-Ingelaere verkozen tot nieuwe voorzitter van het Overlegcentrum van Vlaamse Verenigingen (OVV).
Samen met provoorzitter Prof. Renaat Roels en de andere leden van het Dagelijks Bestuur van het OVV, werkte zij een campagne uit in het vooruitzicht van de verkiezingen van 7 juni a.s.

Een eerste initiatief is de verspreiding van het hierboven afgedrukte logo, waarvan gevraagd wordt aan de 43 OVV-lidverenigingen, dus ook het VGV, het in hun tijdschriften te gebruiken samen met hun eigen logo, om hun leden bewust te maken van het belang van die verkiezingen voor Vlaanderen.

Een tweede initiatief is een brief naar alle kandidaten voor het Vlaams Parlement met het verzoek hun antwoord kenbaar te maken op een aantal cruciale vragen in verband met de toekomst van Vlaanderen.

Een derde initiatief gaat uit van de Vlaamse Volksbeweging (VVB) en wordt ondersteund door het OVV: een meeting op zondag 17 mei a.s. om 14u30 in hangar 29, hal 2, Rijnkaai 150, (langs de Schelde) te Antwerpen.
Meer inlichtingen: www.ikvv.org

Bij deze gelegenheid dank ik namens het VGV Prof. Renaat Roels voor zijn inzet als OVV-voorzitter tijdens de voorbije twee jaar.

Eric Ponette
Lid Algemeen Bestuur OVV

Overlegcentrum van Vlaamse Verenigingen – Passendalestraat 1A – 2600 Berchem
Telefoon: 03 320 06 31 ■ Fax: 03 366 60 45 ■ E-post: secretariaat@ovv.be
Bezoek onze webstek: www.ovv.be

Ik zal u vertellen wat de Franstalige politieke leiders buiten beeld zeggen, als er geen microfoons in de buurt zijn: 'De Vlamingen zullen niets meer krijgen. Slechts enkele kruimels. Als wij het confederalisme aanvaarden, wordt België een lege doos.' … En zo komt het, mijnheer de minister-president, dat de Franstaligen zich in de schijndialoog, waaraan u een einde hebt gemaakt, paradoxaal genoeg sterker voelen dan de Vlamingen. … ze kunnen de stand nog lang op 0-0 houden. Door niets te doen.

Claude DEMELENNE, journalist en schrijver, - DE STANDAARD – 18/02/09

Door de gemeenschappen en gewesten een direct budgettair belang te geven in het verhogen van de werkzaamheidsgraden, verhoogt de kans dat hogere werkzaamheidsgraden effectief gerealiseerd worden. Meer financiële responsabilisering van de overheden van de gemeenschappen en gewesten kan mee de reddingsboei aanreiken voor de federale overheid.

Koen ALGOED, directeur Vives, - DE STANDAARD – 25/03/09

PROFICIAT VLAAMSE REGERING EN GA VERDER OP DIT ELAN

Persbericht AK-VSZ

Het Aktiekomitee voor een Vlaamse Sociale Zekerheid (AK-VSZ), dat ijvert voor de toekenning van alle sectoren van de Sociale Zekerheid (SZ) aan de Vlaamse en Franse Gemeenschap, evenals voor Vlaamse fiscale autonomie, feliciteert minister-president Kris Peeters, vice-premier Dirk Van Mechelen, vice-premier Frank Vandenbroucke en de ganse Vlaamse regering, voor de snelle en efficiënte financiële steun om de KBC te redden.

Die beslissing getuigt van een groeiende volwassenheid en van een reële bekommernis van de Vlaamse regering voor haar volksgemeenschap.

Het AK-VSZ vraagt aan de Vlaamse regering verder te gaan op dit elan en bijkomende bevoegdheden inzake SZ en fiscale autonomie binnen te halen.

Het AK-VSZ vraagt dat de Vlaamse regering in elk geval de reeds verworven bevoegdheden in deze sectoren (bv. preventieve gezondheidszorg) maximaal zou uitoefenen en niet langer zou aarzelen om die ook volledig autonoom te financieren. Zonder de huidige tijdrovende en ergerlijk afremmende betutteling door andere regeringen.

Namens het Bestuur van AK-VSZ,

Gui Celen, voorzitter
Erik Stoffelen, secretaris

25 januari 2009

PERSBERICHT: VLAAMS HUIS NEW-YORK

1 maart 2009

Hiermee wil het O.V.V. het bestaan van het Vlaams Huis in New-York (en van de andere Vlaamse Huizen in andere landen) toejuichen. Op deze wijze krijgt Vlaanderen de mogelijkheid om een eigen imago in het buitenland op te bouwen, de nodige contacten te leggen om de Vlaamse economie, kunst en cultuur te promoten. Op deze wijze kunnen de Vlaamse belangen in het buitenland beter behartigd worden dan de federale overheid dat tot hiertoe heeft gedaan.
De reactie van de federale minister van buitenlandse zaken is een typische conservatieve en unitaire Belgische oprisping.
De Vlaamse regering en het Vlaams Parlement hebben met een eigen buitenlands beleid een terechte keuze gemaakt.

Huguette De Bleecker-Ingelaere
Voorzitter van het OVV

Voor meer informatie, zie Rudi Dierick, politiek secretaris 0494/58.78.65 en op www.woordhouden.be

Overlegcentrum van Vlaamse Verenigingen – Passendalestraat 1A – 2600 Berchem
Telefoon: 03 320 06 31 ■ Fax: 03 366 60 45 ■ E-post: secretariaat@ovv.be
Bezoek onze webstek: www.ovv.be

Crisissen zijn voor niets goed. Het enige voordeel is dat ze de pijnpunten bloot leggen. En zaken duidelijk maken. Zoals de vaststelling dat het politieke zwaartepunt duidelijk aan het verschuiven is van het federale naar het regionale niveau. … Deze economische crisis maakt het helemaal duidelijk, de federale regering praat, de regionale regeringen handelen. De verklaring is simpel. Vlaanderen en Wallonië hebben geld. België niet.

Eric DONCKIER – HET BELANG VAN LIMBURG – 19/02/09

VGV-CULTUUR

TENTOONSTELLINGEN

BINNENLAND

Van Van Dyck tot Bellotto (tot 24.05.09)
Paleis voor Schone Kunsten, Ravensteinstraat 23, Brussel
Samenwerking tussen de Vlaamse Kunstcollectie en de Galleria Sabauda te Turijn
Dit unieke samenwerkingsverband zet de aantrekkingskracht in de kijker die de Vlaamse meesters uitoefenden op het hof van Savoye.
www.bozar.be

De eerste vliegenier: baron Pierre de Caters (tot 03.05.09)
Koninklijk Museum van het Leger en de Krijgsgeschiedenis, Jubelpark 3, Brussel
Pierre de Caters was honderd jaar geleden de eerste Belgische piloot. Hij vloog 200 m op een hoogte van 4 tot 5 meter.
www.legermuseum.be en www.klm-mra.be

Goya, Redon, Ensor. Groteske schilderijen en tekeningen (tot 14.06.09)
Koninklijk Museum voor Schone Kunsten Antwerpen, Leopold De Waelplaats.
Confrontatie tussen drie grootmeesters van de moderne kunst. Het KMSK beschikt over een zeldzame reeks etsen van Goya en over de grootste Ensorverzameling ter wereld. Afscheidstentoonstelling omdat het museum in 2010 dichtgaat voor renovatie.
www.kmska.be

Paper Fashion (tot 16.08.09)
Modemuseum Provincie Antwerpen, Nationalestraat 28.
Vanaf de jaren zestig hebben ontwerpers geexperimenteerd met papieren jurken en accessoires, als boeiend alternatief voor textiel.
www.momu.be

In het maagdenhuis gespeld (tot 05.07.09)
Maagdenhuismuseum, Lange Gasthuisstraat 33, Antwerpen.
Het museum was vroeger een weeshuis voor meisjes en herbergt nu de zeer waardevolle kunstcollectie van het OCMW Antwerpen. Deze tijdelijke tentoonstelling staat in het teken van letters en merktekens uit de linnenkast als oefening voor het leren lezen en spellen door de 'maegdeckens'.
www.ocmw.antwerpen.be

De Hemel in Tegenlicht (tot 21.06.09)
Lamot, Van Beethovenstraat 8/10, Mechelen.
In het kader van de 450ste verjaardag van het aartsbisdom Mechelen is de tentoonstelling '*De Hemel in Tegenlicht'* het hoogtepunt van de feestelijkheden.
Het is een reis in de wonderlijke werelden van geesten en stervelingen, engelen en zondaars, duivels en heiligen. De hoop, de angsten en de bijbehorende beelden, verhalen en geloofspunten, die het leven van onze voorouders ingrijpend hebben bepaald, doen dat niet meer vandaag de dag. Met bijna 300 werken verkent deze tentoonstelling 450 jaar religieuze bezieling in de westerse kunst.
www.stadsvisioenen.be

250 jaar natuurwetenschappen
Museum voor Natuurwetenschappen, Vautierstraat 29 Brussel.
Nieuwe vaste tentoonstellingszaal over de geschiedenis van het museum.
www.natuurwetenschappen.be

Superstories. Triënnale Hasselt (tot 10.05.09)
Cultuurcentrum Hasselt, Z33, Modemuseum Hasselt, Jenevermuseum en CIAP.
Zuivelmarkt 33, Hasselt.
De tweede triënnale omvat vijf boeiende tentoonstellingen over beeldende kunst, design en mode met werken van nationale en internationale kunstenaars en designers.
www.superstories.be

Emile Claus. Tekeningen (tot 21.06.09)
Museum van Deinze en de Leiestreek, Lucien Matthyslaan 3-5, Deinze.
Unieke verzameling tekeningen die een allesomvattend overzicht geeft van het grafische werk van Claus.
www.museumdeinze.be

Henry van de Velde (tot 01.06.09)
Design museum Gent, Jan Breydelstraat 5, Gent.
Boekontwerpen van *art nouveau* tot de nieuwe zakelijkheid (1863 – 1957). Voor het eerst wordt een verzameling van prachtige boekbanden en typografie van Henry van de Velde samengebracht. Aan de hand van schetsen, proeven en ontwerpen wordt de werkwijze van de kunstenaar toegelicht.
www.designmuseum.be

Micro, Macro, Mega (tot 15.05.09)
Museum voor de Geschiedenis van de Wetenschappen, Krijgslaan (gebouw S30) 281, Gent.
Geschiedenis van de microscopie met de collectie Ocsinberg.
www.sciencemuseum.Ugent.be

Emile Claus en het landleven (tot 21.06.09)
Museum voor Schone Kunsten Gent, Citadelpark.
Tentoonstelling met de beste werken van de grootste Belgische impressionist in confrontatie met werk van zijn tijdgenoten van Meunier tot Permeke.
www.mskgent.be

Fragiel! Glazen kostbaarheden uit het Romeinse Rijk. (tot 31.05.09)
Provinciaal Archeologisch Museum Velzeke, Paddestraat 7, Zottegem-Velzeke.
Unieke tentoonstelling over de Romeinse glaskunst.
www.oost-vlaanderen.be/pam

Karel de Stoute (1433-1477) Pracht en praal in Bourgondië (tot 21.07.09)
Groeningemuseum, Dijver 12 Brugge.
Voor de eerste maal wordt een tentoonstelling gewijd aan Karel de Stoute. Schilderijen van de Vlaamse primitieven, harnassen, wandtapijten, verluchte handschriften en

edelsmeedwerk vertellen het verhaal. Ook het praalgraf van de hertog is te bezoeken.
www.brugge.be

Beaufort03 – Kunst aan Zee (tot 04.10.09)
Buiten- en binnententoonstelling (Beaufort Inside) in het vroegere Provinciaal Museum voor Moderne Kunst (PMMK), nu Mu.Zee, Romestraat 11 Oostende.
Derde editie met een overzicht van kunstwerken geïnspireerd door de Belgische kust.
www.beaufort03.be en www.pmmk.be

Paul Delvaux (tot 30.06.09)
Grand Curtius, Quai de Maastricht, Luik.
Tentoonstelling over treinen en stations in het gerenoveerde en uitgebreide Curtiusmuseum. Het museum herbergt verder schitterende collecties wapens, glas en Maaslandse kunst.
www.liege.be

Het Belgische stripverhaal (tot 28.06.09)
Koninklijke Musea voor Schone Kunsten, Regentschapstraat 3 Brussel.
Overzicht van hedendaagse Belgische stripauteurs naast enkele internationale coryfeeën als Tardi, Pratt, Schultz en Mc Kay.
www.brusselscomics.com

Columbus achterna (18.04 tot 19.07.09)
Museum Plantin-Moretus, Prentenkabinet, Vrijdagmarkt 22, Antwerpen.
Antwerpen was een internationaal centrum van de boekdrukkunst en de export van talrijke boeken naar Latijns-Amerika. Hierdoor werd een grote invloed uitgeoefend op wetenschappelijk en artistiek gebied.
www.museumplantinmoretus.be
Reunie (05.06 tot 15.11.09)

NIEUWE MUSEA
Magritte Museum (02.06.09)
Koningsplein, Brussel.
De Koninklijke Musea van Schone Kunsten bezitten de grootste Magrittecollectie ter wereld. Naast schilderijen en tekeningen zijn er ook zijn filmpjes, documenten en souvenirs te bewonderen. Zie ook "VGV bezoekt".
www.musee-magritte-museum.be

Hergé Museum (22.05.09)
Louvain-La-Neuve.
Het langverwachte museum voor Hergé opent in een vernuftig gebouw, ontworpen door de Franse sterarchitect Christian de Portzamparc.
www.kuifje.com

BUITENLAND

Londen
- Gerhard Richter, Portretten (tot 31.05.09)
  National Portrait Gallery.
  http://www.npg.org.uk

- Darwin (tot 19.04.09)
  Natural History museum.
  http://www.nhm.ac.uk

Onze-Lieve-Vrouwekathedraal, Antwerpen.
Zestien grote altaarstukken van Antwerpse meesters gemaakt voor de kathedraal met topstukken van Quinten Metsijs, Frans Floris en Peter Paul Rubens.
www.dekathedraal.be

Erwin Olaf (tot 07.06)
Fotomuseum Provincie Antwerpen, Waalse Kaai 47.
Overzicht van 30 jaar fotografie van de controversiële Nederlandse fotograaf.
www.fotomuseum.be

Alfred Stevens (08.05 tot 23.08.09)
Koninklijke Musea voor Schone Kunsten, Regentschapstraat 3, Brussel.
Retrospectieve tentoonstelling over de succesvolle Parijse portretschilder uit de 19de eeuw.
www.fine-arts-museum.be

Carl De Keyzer (13.06 tot 30.08.09)
Stedelijk Museum voor Actuele Kunst, Citadelperk, Gent.
Een tachtigtal opnamen van de Gentse Magnum fotograaf, gepresenteerd als een drieluik betreffende het theater van de macht, de esthetiek van de oorlog en de coulissen van de politiek.
www.smak.be

De wereld van Raveel (tot 13.06)
De Loketten, Vlaams Parlement, IJzerenkruisstraat 99, Brussel
Deze tentoonstelling toont topstukken uit particuliere verzamelingen uit de periode van de jaren zestig, een hoogtepunt in het oeuvre van Raveel. Hij gebruikte heldere kleuren en had zijn persoonlijke vormentaal gevonden.
www.vlaamsparlement.be

Het ontdekkingsparcours Coudenberg (07.03.09)
De ondergrondse Coudenbergsite is na twintig jaar archeologisch onderzoek toegankelijk voor het publiek. Onder het Koningsplein bevindt zich het oudste gedeelte met koepelgewelven uit de 12de eeuw. Even verderop stond het Paleis van Brussel dat in 1731 gedeeltelijk in vlammen opging. Nadien werd op deze ruines de wijk van het Koningsplein gebouwd. Nabij de Isabellastraat is in het gerenoveerde Hof Hoogstraeten het archeologisch museum ondergebracht met vondsten uit de site.

- Antoon Van Dyck and Britain (tot 17.05.09)
  Tate Britain Milbank.
  www.tate.org.uk

Berlijn
- De meester van Flémalle en Rogier van der Weyden (tot 21.06.09)
  GeMäldegalerie der Staatlichen Museen zu Berlin.
  http://www.smb.museum

Amsterdam
- Van Gogh en de kleuren van de nacht (tot 07.06)
  Van Gogh Museum.
  www.vangoghmuseum.nl

Parijs
- Kandinsky (08.04 tot 10.08.09)
  Centre Pompidou.
  www.centrepompidou.fr

Bonn
- Modigliani (17.04 tot 30.08.09)
  Kunst- und Ausstellungshalle der Bundesrepublik.
  www.kah-bonn.de

- *Venetië* (07.06 tot 22.10.09)
  Biennale van Venetië : 53 ste editie.
  www.labiennale.org

Jan Dockx

AANBEVOLEN

HET FESTIVAL DE L'EPAU IN DE SARTHE MUZIKAAL GENIETEN IN HET VOORJAAR…

"L'Epau" en" Sarthe" zijn wellicht voor de meesten onder ons onbekende namen. Als ik echter Le Mans vermeld, gaat misschien een belletje rinkelen, of moet ik zeggen, de claxon luider toeteren. Want een associatie met het wereldvermaard autocircuit is vlugger gelegd. Of misschien heeft iemand een pronkstuk op de kop kunnen tikken tijdens de zeer bekende antiek- en brocantebeurzen, die op de terreinen van datzelfde circuit regelmatig doorgaan. Een aanrader voor wie graag "chineert"...

Ons gaat het er echter om even de spots te laten schijnen op het fameuze muziekfestival van Le Mans, hoofdplaats van het Sarthe departement. De rivier de Sarthe heeft andermaal haar naam aan een bestuurlijke entiteit gegeven. En dan "de l'Epau". Hier betreft het de voormalige Cisterciënzer abdij, in 1229 gesticht door de echtgenote van Richard Leeuwenhart. Daar vinden de meeste - niet alle- concerten plaats. Le Mans en het Pays Manceau hebben veel meer te bieden dan wij in dit bestek kunnen voorstellen. Het Festival de l'Epau biedt een ruime keuze voor een vroege cultuurvakantie met het accent op muziek. De afstand tot Le Mans is ook niet onoverkomelijk!

Een rijkelijk aanbod.
Het festival loopt van 7 tot 17 mei. Naast de avondconcerten zijn er ook kleinere optredens van kamermuziek, niet alleen in de abdij maar ook op interessante locaties in de omgeving. Een dertigtal realisaties bevatten ook pedagogische sessies. Soms moet men al vroeg uit de veren om van dit rijkelijke aanbod alles te kunnen proeven. Ons lijkt het Haydnweekend, van 8 tot 10 mei, met optredens in alle genres en de meest gereputeerde vertolkers, bijzonder aantrekkelijk. Zijn wij niet in een Haydn-jaar? Kenners onder ons zullen hun hartje ophalen als zij de namen horen van ondermeer, de pianiste Brigitte Engerer, het koor Accentus, de Quatuors Ysaye en Modigliani, het trio Wanderer, Alain Planès, le Concert Spirituel of het Ensemble Baroque de Limoges.

Historiek
Het Festival de l'Epau, maakt deel uit van de tientallen Europese muziekfestivals. Het werd in het begin van de tachtiger jaren opgericht door het feit dat het departement bestemming en functie wenste te geven aan de in 1958 verworven abdij. Ten gevolge van de Franse decentralisatie wetten van 1982, die de departementen meer autonomie verstrekten, creëerde men het Centre Culturel de la Sarthe. Dit centrum bekommerde zich om de uitstraling van het verworven patrimonium en startte aanvankelijk met het organiseren van een 6-tal concerten. Nu is het aanbod ongeveer vervijfvoudigd en daarom achtten wij het gepast aandacht te schenken aan dit project. Een vroegjaarse culturele vakantie naar dit festival en omringende Loirestreek, die wij allicht niet hoeven voor te stellen, leek ons een aanrader.

En wat in de buurt?
Ten noorden van Le Mans ligt het interessante stadje Alençon. Ten westen ervan, op een boogscheut verwijderd, bevindt zich het pittoreske St.-Généri-le-Gérei dat tot "Les plus beaux villages de France" behoort. Liefhebbers van Gregoriaanse muziek kunnen ook gaan meezingen in Solesmes, eveneens niet zover vandaan. Dit om ook eens de vleugels uit te slaan en zinvol te genieten in een wat ruimere context...

Wie nog bredere informatie wenst kan terecht bij de Franse Dienst voor Toerisme: Maison de la France, Guldenvlieslaan 21, Brussel, telef.: 0032/ 90288025. Verder op de website www.francefestivals.com/epau met telef. van het festival 0033/2 43 54 73 45.

LUC SCHAEVERBEKE

Bij veel kandidaat-immigranten is (valse) hoop gewekt met de aankondiging van een nieuwe regularisatieregeling. Dat heeft een aanzuigeffect gecreëerd, waardoor het legertje illegalen nog elke week aangroeit.

Paul GEUDENS – DE GAZET VAN ANTWERPEN – 26/03/09

MENHIRS EN DOLMENS IN FRANS-VLAANDEREN EN ARTESIË

Rogier Ooghe
Geboren op 08-05-1924 in Roeselare
Studie Genees-, Heel en Verloskunde aan de KU Leuven (1942-1949)
Na een aantal jaren huisartsenpraktijk in Wevelgem, specialisatie in fysiotherapie en revalidatie aan de K.U. Leuven (1962-1964)
Als fysiotherapeut en revalidatiearts gevestigd in Kortrijk (1964-1989)
Sinds 2005 woonachtig in B-8310 St-Kruis, Doornhut 82B.

I. DE MEGALIETEN IN EUROPA IN RUIMTE EN TIJD

Megalieten situeert men doorgaans in West-Frankrijk, Engeland, Drente, Mallorca, Malta, Corsica, enz.. In het vroegere graafschap Vlaanderen lijken zij wel *science-fiction*. Inderdaad, in het vroegere graafschap Vlaanderen treft men slechts sporadisch menhirs en dolmens aan. Dit komt omdat de megalieten eeuwenlang een soort steengroeve zijn geweest, die werd gebruikt voor het aanleggen van wegen en het bouwen van dijken en huizen. Hierdoor komen ze nog bijna uitsluitend voor in afgelegen agrarische gebieden.

Tussen 5000 en 1500 v. C. werden overal in Europa kolossale stenen monumenten opgericht. De bouwstenen waren ofwel zwerfstenen, door de ijskap tijdens de laatste ijstijd voortgestuwd, dan wel bezuiden de lijn Drente-Cotswolds uitgehouwen in rotsformaties, uiteraard met primitieve middelen. In West-Europa zijn er nu nog meer dan 50.000 exemplaren van bekend. Aanvankelijk moeten er een veelvoud hiervan zijn geweest, wat wijst op een bevolkingsdichtheid, die niet overeenstemt met de nu gangbare opvattingen. Ook in de Lage Landen zijn er nog talrijke 'langgraven' in Drente op de lijn Emmen-Glimmen. In Wallonië vindt men complexen in Wéris en Oppagne. Daar zijn ook enkele verspreide menhirs, bijvoorbeeld in Hollain bij Doornik. In Vlaanderen zijn er geen harde bewijzen voor dergelijke constructies. Wat opvalt is het gewicht van deze stenen monumenten, gemiddeld tussen vijf en zestig ton. Een uitschieter zoals in Locmariaquer (Bretagne) weegt 350 ton en is 21 meter lang. Hij is omgevallen, maar opgericht zou hij een hoogte bereiken van zeven verdiepingen van een flatgebouw. Het verplaatsen, soms over honderden km., (320 in Stonehenge!), het oprichten, uithouwen en bewerken stellen ons voor problemen, die nog steeds niet zijn opgelost. Maar dit valt buiten het kader van dit artikel.

II. MONUMENTEN VAN STEEN

Alhoewel ze regionale verschillen vertonen, zijn de grote lijnen van deze monumenten in steen merkwaardig identiek in gans Europa. Uitzondering vormen de specifieke structuren in Malta. De naamgeving is grotendeels in het Bretoens omdat in Bretagne de eerste classificatie gemaakt werd op grond van constructies.

We onderscheiden:

DOLMENS of "tafel" in het Bretoens. Het gaat hier om een constructie met vier wanden en meerdere dekplaten. Vaak is er in de voorste wand een opening in de vorm van een patrijspoort. Tijdens de agapen of dodenmaaltijden werd voedsel door de opening in het graf gebracht. In Romeinse en vroegchristelijke grafmonumenten vindt men dat terug. Zie Fig 1, de dolmen van Hamel (Fr. VL).

MENHIRS of "stenen " in het Bretoens. Bovenaan treft men een afplatting die de steen een trapezoïd uitzicht geeft. Vermoedelijk gaat het hier om markeringen langs antieke wegen of afbakening van een stamgebied.

CROMLECHS of stenen in cirkelvorm met soms meerdere concentrische ringen. De best bekende cromlech is ongetwijfeld Avebury in Wiltshire in Zuid Engeland. Deze cirkel dateert van 3400 v.C. en heeft een diameter van 417 m. De greppel, die de cromlech omringt, was oorspronkelijk 10 m diep. Door meting van de paalgaten moet men concluderen dat na voltooiing er 247 megalieten geplaatst waren naast nogmaals 400 voor de steenrijen die er naartoe hebben geleid, dit op een oppervlakte van 11 ha. De algemeen aanvaarde stelling is dat deze constructie een rituele betekenis had.

LONGBARROWS of 'langgraven' ("*allées couvertes*") zijn monumenten die tot 120 m lang en 10 m hoog zijn met kamers in de vorm van een klaverblad. Zij komen in gans Europa voor. Spijts de naam "longbarrows" twijfelt men toch over de bestemming. De skeletten die er in werden aangetroffen zijn meestal bijzettingen uit latere periodes. De Franse benaming is meer neutraal en beperkt zich niet tot de constructie van een graf.

MOUNDS of heuvels. Silbury-hill is uniek in de jonge steentijd. De grootste heuvel, door mensenhanden gemaakt, ligt in Wiltshire. Hij heeft een hoogte van 40m, een diameter van167m en een inhoud van 250 000 kubieke meter. Opgravingen duiden op 2500 v.C. als begin van de constructie. De megalieten verdwenen geleidelijk na de ijzer- en bronstijd. Daarna werden tumuli opgericht. Deze trend zette zich voort tot in de Romeinse periode. Onze kennis betreffende de prehistorie is niet gering. In 1982 namen wij (Archeologie Zuid-West-Vlaanderen) luchtfoto's van Waregem en omgeving en tot onze grote verrassing zagen wij twee cirkels, typologisch uit de bronstijd. In die tijd waren nog maar enkele tumuli bekend in West- en

Oost-Vlaanderen. Een systematisch onderzoek na 1990 door de RUG toonde er echter honderden aan. De conclusie moet luiden dat de bewoning veel intenser was vanaf 1500 v.C. en wellicht vroeger dan nu wordt vermoed.

HILLFORTS of reusachtige heuvelforten. Zij ontstonden in de late steen- en bronstijd, wat een indicatie is voor stammenoorlogen, toen reeds!! Meest bekend is Maiden Castle in Dorset. De oppervlakte bedraagt 18 ha met drie aarden wallen, waarvan de binnenste een omtrek heeft van 2,5 km. Men kan dit als een vluchtplaats beschouwen voor een ganse clan of stam. In de Sommevallei zijn er drie goed bewaard: La Chaussée-Tirancourt, Etoile en Caumont ten zuiden van Abbeville. Dichterbij zijn er nog Etrun bij Atrecht, het oorspronkelijk oppidum van de Atrebati en Vermand bij Saint-Quentin, het oppidum van de Vermandui. Het recent ontdekte heuvelfort op de Kemmelberg is van latere datum en was waarschijnlijk een "Herrensitz" van de Kelten.

CAIRNS zijn constructies bestaande uit ontelbare kleinere stenen. Binnenin bevatten zij ook kamers. Zij behoren tot de oudste megalieten, 5000 tot 4000 v.C.. De cairn van Barnenez in Bretagne is 90 m. lang, en nu nog 7m. hoog en 40 m. breed.

KOEPELGRAF. Hiervan is er slechts één bekend, nl. in de Boynevallei (Ierland). Het is een technisch meesterwerk met een koepel gebouwd met losliggende overkragende stenen. Het dateert uit 4000 v.C. en is te vergelijken met de koepelgraven in Mycene met bouwdatum 1200 tot 800 v.C..

STONEHENGE EN MALTA zijn uniek en vallen "buiten categorie". Wij vernoemen deze monumenten zonder er dieper op in te gaan. Wij beogen slechts een inleiding betreffende de megalieten in Zuid-Vlaanderen. Stonehenge blijft zeer controversieel, maar er bestaat consensus over een zon- en maan observatorium en ook een rituele functie. In Malta is de perfect uitgehouwen ondergrondse ruimte een technisch meesterwerk. Dit hypogeum (Tarxien) heeft twee verdiepingen. In Malta zijn er nog ommuurde complexen die prehistorische tempels suggereren.

MENHIRS IN LANGE RIJEN (ALLIGNEMENTS) zijn typisch voor de Morbihan in Bretagne. In de omgeving van Carnac, o.a. in Kermano staan er nog 982 menhirs in 10 rijen, over een lengte van 1250 m.. Alleen in Carnac zijn er nog drie dergelijke complexen in N-N-W tot Z-Z-O. richting. Er is geen enkele valabele verklaring voor deze constructies.

III. MEGALIETEN IN FRANS-VLAANDEREN

Deze bevinden zich in de Frans-Vlaamse vallei van de Sensee. Deze moerassige vallei vormde de Zuid-Oostgrens van het Graafschap Vlaanderen tussen Dowaai en Kamerijk. De Sensée is een bijrivier van de Schelde, 65 km lang. Zij ontspringt bij Bapaume en vloeit in de Schelde bij Boesem (Bouchain). Zij voedt het "canal de la Sensée", dat het industriebekken van Dowaai (Douai) verbindt met de Schelde vanaf Corbehem tot Etrun. Langsheen deze rivier vinden we van West naar Oost en practisch op één lijn een kleine antropomorfe *cromlech* in Sailly-en Ostrevent, *menhirs* in Ecluse,Oisy-le verger en Aubigny-au Bac, en een goed bewaarde *dolmen* in Hamel. Tijdens de Frans-Vlaamse oorlog (1297-1304) was deze moerassige depressie de eerste Vlaamse frontlinie en hier werden de eerste afweergevechten geleverd. Door de eeuwen heen bleef deze streek een grens en een natuurlijke verdediging met een merkwaardige gelijkenis: bekijk de kaart van het omsingelde Brits expeditiecorps in Mei 1940. Van 20 tot 23 mei lag hier de zuidoostelijke frontlijn van de "kessel" met *écluse* als middenpunt.

DE MEGALIETEN VAN FRESNICOURT EN ACQ bevinden zich langsheen de D341, de Romeinse heirweg tussen Atrecht (Arras) en Terenburg (Thérouanne). Fresnicourt is eigenlijk een megalietencomplex waarvan één dolmen is uitgegraven. In Acq staan nog twee reusachtige menhirs eenzaam in de velden, dicht bij de abdijruïne van de Sint-Elooisberg (Fig. 2). Op de achtergrond ziet men de torens van de Sint Maartensabdij op de St Elooisberg. Dit is één van de oudste abdijen van de Nederlanden, gesticht door Karel de Grote. Op deze plaats versloeg Boudewijn met de ijzeren arm Karel de Kale in 882. In de duinen bij Wimmereux (Wimmeren), rechts van de D940, treft men een vroeger imposante dolmen aan. Wegens de instabiele zandgrond is hij in elkaar gezakt. In de nabijheid ervan werden trouwens veel archeologica uit de steentijd opgegraven.

IV. EEN UITSTAP NAAR EEN PREHISTORISCH OPPIDUM OF EEN MEGALIET

Bezichtiging van megalieten in de Franse Nederlanden is te combineren met een bezoek aan een kunststad in Artesië of in Frans-Vlaanderen, en een boeiende tocht doorheen de landerijën en de dorpjes die nog Middeleeuws aandoen. Enkele suggesties of een selectie uit de vele routes die mogelijk zijn:

- Bezoek aan Atrecht,de Romeinse heirweg tot Terenburg, bezoek aan Sint-Omaars en via Cassel terug naar ons net van snelwegen.
- Bezoek aan Amiens, de Sommevallei volgen via La Chaussée-Tirancourt tot Abbeville en Via Hesdin naar Sint-Omaars.
- Bezoek aan Kamerijk, het oppidum te Vermand en daarna het museum Matisse in Le Câteau-Cambresis

Goede reis,

CD "In Flanders Fields" vol. 55, PHAEDRA. JOSEPH RYELANDT (1870-1965)
Piano Quintet in a minor (1901), Adagio for String Quartet in f sharp minor, op.13 (1895), String Quartet no 2 in f minor (1903), Andante " Ach Tjanne" and Variations for Piano Sextet in g minor (1933).
Uitvoerders: Spiegel String Quartet met Jozef de Beenhouwer, piano ; Joost Maegerman , double bass.
Recensie: Els Baert-van den Eynde, Kessel-Lo

Deze weinig bekende kamermuziek wordt voor velen beslist een ware revelatie. Een eresaluut aan Phaedra die ons dit voorrecht gunt!. Gans deze opname is een prachtig verklankte hulde aan J. Ryelandt, een meest opmerkelijke laat-romantische toondichter uit eigen land, veel te bescheiden en helaas te weinig bekend geworden. De uitvoerders hebben met deze opname op schitterende wijze daarin verandering gebracht.

Dit is bijzonder rijke, mooie muziek, die "zingt'' en ontroert, en een hoogwaardige uitvoering meer dan waard is, ook al had de componist sommige werken ook in gedachten toebedacht aan conservatoriumstudenten (bv, het Piano Quintet). Over de ganse lijn merk je dat de uitvoerders gestreefd hebben naar een zo rijk mogelijk klankbeeld en zo verfijnd mogelijke klankkleuren. Op hun waardevolle 18e eeuwse instrumenten gaan zij met elkaar in dialoog in een duidelijk aangevoelde emotionele harmonie. In het *Piano Quintet en in het Andante met Variaties for Piano Sextet* krijgen zij het gezelschap van J.de Beenhouwer, onlangs gelauwerd met de Robert Schumannprijs, die zijn uitzonderlijk klaviertalent en uitermate fijnzinnige interpretatie met handen en ziel verpandt aan deze uitvoering. Beluister het *Adagio religioso uit het Piano Quintet*: een koraal, mijmerend in de piano, overgenomen door de cello in een ongelooflijk gave vibratolijn en overvloeiend naar de delikate strijkers. Muziek zonder woorden, subliem in haar sobere sereniteit en haar eerlijk in vervoering opgaan.

Ik toets graag interpretatie en uitvoering aan de indruk die ze in de langzamere delen van een werk laten. Gelukt men erin om ook hier de muzikale en emotionele spanning aan te houden? Daarom heeft het sterk weemoedige en ongelooflijk zangerige *Adagio in fis, op.13,* mij ook zo intens beroerd. In het verder verloop van de opname wisselen vinnige, vrolijke, speelse, gepassioneerde en intiemere lyriek elkaar af. Eindigend met het zeer gevoelige *Andante en Variaties op "Ach, Tjanne",* een oude West-Vlaamse ballade, geschreven als onderdeel van een Piano Sextet, waarvoor per onderdeel telkens een andere Vlaamse componist werd aangezocht. In dit laatste werk voegt zich bij deze top-musici de illustere, diep-sonore "stem" van de contrabas door Joost Magerman., die deze klaagzang een nog diepere dimensie weet te geven.

In zeer bevattelijk gehouden bewoordingen introduceert J. de Beenhouwer deze opname, met vertaling ervan in het Frans, Engels en Duits. Bij een life-recital kan een dankbaar klavier wel eens ontbreken. Daarom verheugt het mij bijzonder hier te kunnen "horen" dat Phaedra aan de Beenhouwer een Steinway-klavier aanbood, wat hem alle eer bewijst. Het laat hem toe de diepste emoties van een kunstenaarsziel te verbinden aan de extreem bezielende muzikale interpretatie en onvolprezen klaviertechniek, die hem eigen zijn. Zijn vertolkingen als solist en als begeleider maken hem zo uniek en onvergetelijk.

Zoekt u een (verjaardags) geschenk? Zou deze opname met de intussen internationaal befaamde "gelijke stemmen" van het Spiegelkwartet, Joost Magerman en J.de Beenhouwer, net zestig geworden, geen héél goede suggestie mogen zijn?

CD "In Flanders Fields" vol. 56, PHAEDRA.
18th CENTURY FLEMISH COMPOSERS FOR THE HARPSICHORD; De Fesch, Raick, Boutmy, Loeillet, Fiocco, van Gheyn, Van den Bosch, Staes.
Transcription for piano by EMMANUEL DURLET (1893-1977), EDUARDO TORBIANELLI, piano.
Recensie: Els Baert-van den Eynde, Kessel-Lo

Andermaal een indringend zoeklicht op Vlaamse meesters, ditmaal uit de 18e-eeuwse toonkunst voor klavecimbel, zorgvuldig verzameld en voor het klavier herschreven door de Antwerpenaar Emmanuel Durlet, een 20ste eeuwse Vlaamse toondichter-klavierpedagoog en -vertolker. Op aanraden van zijn Weense professor ging E. Durlet op zoek naar manuscripten van Vlaamse clavecinisten in abdijen, kerken, kloosters en privé-bezit, om die door zijn leerlingen te laten uitvoeren. Deze verzameling horen we in *deze glansrijke première.*

Het geheim van het *vloeiend, zangerig en parelend spel van deze jonge Italiaanse vertolker,* Eduardo Torbianelli, ligt ongetwijfeld in zijn brede muzikale opleiding, de eminente docenten die hem later hebben begeleid en in zijn specialisatie op universitair niveau, i.v.m. uitvoeringspraktijken van ondermeer klavecimbelmuziek. Maar er is meer. Eigenlijk lijkt dit muziek zonder enige pretentie. Maar hoe worden wij niet geboeid door de interpretatie en de variatie in stijl en vormen! Deze muziek moet het hebben van die stijlkennis, van de lichtheid van de aanslag, de vlotte loopjes in een sonate, de beheerste retoriek in de ouverture bij W. de Fesch, de frisheid en slanke toon bij een menuet van Boutmy, de zangerigheid in een ciacona van W. de Fesch, de lichtvoetigheid in een gavotte van Fiocco, het cantabile in diens pastorale, het meditatieve in het Andante bij M.van den Gheyn. Een dertigjarige vertolker die je onafgebroken zo gevoelig en intens weet te boeien met zulke kleinoden, hoeft niets meer te bewijzen. Integendeel, ik denk dat hij, hier het prachtig getimbreerde klavier van E. Durlet zelf bespelend, hem met deze première op een bijzonder welluidende en grandioze wijze heeft bedankt voor het omtoveren van zoveel schoonheid uit de Vlaamse klavecimbelmuziek naar moderne piano. Meteen ook een pluim voor de producer Luc Famaey, een voor Vlaanderen zeker onmisbare muzikale ambassadeur, die zijn keuze liet vallen op deze zeer begaafde jongeman, waarvan we in de toekomst nog zullen horen..

1. Koninklijk Museum van het Leger en de Krijgsgeschiedenis.

Op 9 mei bezoekt het VGV, samen met het Doktersgild Van Helmont, dit museum in het Jubelpark. Twee gidsen zullen ons laten kennis maken met de topstukken. Twee tentoonstellingszalen zijn van zulk uitzonderlijk belang dat ze een eigen toelichting verdienen: de eerste betreft WO I, de tweede de luchtvaart.

De collectie over WO I is, na het Imperial War Museum te Londen de belangrijkste ter wereld. Alle oorlogvoerende landen, met uitzondering van Bulgarije en Griekenland, zijn in deze verzameling vertegenwoordigd en voor sommige landen is ze uniek en onvervangbaar. Vooral de combinatie van voorwerpen, die alle aspecten van oorlogsvoering illustreren, vormt de originaliteit van de presentatie: kanonnen, vliegtuigen, pantserwagens, wapens, uniformen en bescherming- en uitrustingstukken. De nadruk wordt gelegd op de ontwikkeling van nieuwe technologieën en op het belang ervan voor het verloop van de oorlog. Zo maakte de enorme vuurkracht van de mitrailleur een einde aan de 19de eeuwse infanterietechniek. Nog tijdens de oorlog werd een lichtere versie geproduceerd, het machinegeweer, dat door één enkele man kon worden bediend. Hierdoor nam de vuurkracht nog toe.

Het tweede aspect was de ontwikkeling van de artillerie. Bij de aanvang van de oorlog verzekerde ze de superieure Duitse vuurkracht met als gevolg de snelle opmars. Zo vielen de forten rond Luik, Dinant en Antwerpen, na beschietingen door de "Dikke Bertha's" met een kaliber van 420 mm! De Britten waren de eersten om dagenlange artilleriebeschietingen uit te voeren en zij verschoten in 1917, ter voorbereiding van de Slag van Passendale, 4.300.000 granaten. Het gas werd als nieuw wapen voor het eerst door Duitsland gebruikt op 22 april 1915 te Poelkapelle. Chloor was het eerste gebruikte gas dat een langzame verstikking veroorzaakte door aantasting van de luchtwegen. Nadien volgde fosfeen en traangas met eerder beperkte effecten. In juli 1917 werd in de omgeving van Ieper mosterdgas of Yperiet ingezet. Dit veroorzaakte een bijzonder pijnlijke en bijtende aantasting van de slijmvliezen en derde graadsbrandwonden. Gebruik van gas was vooral bedoeld om het thuisfront te demoraliseren. Dit leidde weer tot de ontwikkeling van beschermingsmiddelen voor mens en dier.
De Britten ontwikkelden een gepantserd rupsvoertuig dat, in combinatie met mobiliteit en vuurkracht, bescherming bood aan de bemanning. Het kreeg de codenaam "tank", een vertaling van "reservoir".

De luchtvaartafdeling toont een uitzonderlijke verzameling vliegtuigen vanaf WO 1 tot de F 16. De collectie vliegtuigen in de luchtvaarthal behoort tot de belangrijkste van Europa. Ze omvat meer dan 130 vliegtuigen en een honderdtal motoren. Het eerste deel is gewijd aan de "lichter dan lucht toestellen" zoals de heteluchtballon, de Zeppelin en de gondel van A. Picard. Unieke stukken zijn de Nieuport 23, de vliegboot Schrek en twee Duitse observatievliegtuigen uit WO 1. De laatste nieuwe technologie was de luchtvaart. Aanvankelijk werden vliegtuigen alleen gebruikt voor verkenningsopdrachten. Later werden ze ingezet om te bombarderen met stalen pijpen, granaten en zelfs stenen. Na ontdekking van het synchroon schieten door de schroef domineerden jachtvliegtuigen het luchtruim. Tenslotte toont de reconstructie van het atelier Renard het ontstaan van een houten vliegtuig van het eerste ontwerp af aan. De inzet van gas, tanks en vliegtuigen heeft in WO 1 nooit een beslissende doorbraak in het verloop van de oorlog betekend.

Het VGV hoopt U van harte te mogen verwelkomen bij dit museumbezoek.

2. Karel De Stoute – Pracht en praal in Bourgondië.

Op 13 juni organiseert het VGV een bezoek aan deze toptentoonstelling. Het Brugse Groeningemuseum laat de pracht en praal schitteren aan de hand van eigen Vlaamse primitieven en van uitzonderlijke bruiklenen uit de belangrijkste museumcollecties ter wereld.

Karel De Stoute (1433 – 1477) was een zeer ambitieus man, die droomde van een Bourgondisch rijk van Brugge tot Dijon. Hij voerde talloze oorlogen maar het slagveld van Nancy maakte een definitief einde aan zijn ambitie. Ondanks zijn jeugdige leeftijd was hij één van de rijkste vorsten van Europa geworden en een symbool van de pracht en praal van Bourgondië. Zo leende het Historisches Museum Bern voor het eerst in 500 jaar de befaamde Burgunderbeute uit. Deze duizelingwekkende kunstschat viel in handen van de zogenaamde Eidgenossen (Zwitsers) na de veldslagen van Grandson, Murten en Nancy (1476 – 1477). Hij omvatte Karel's persoonlijke kostbaarheden, zoals zijn geheime zegel, staatsiezwaard, scepter, schitterende juwelen en edelstenen waaronder 2 beroemde diamanten. Verder is er een uitzonderlijke hoeveelheid vaatwerk in zilver te zien alsook gouden en zilveren kelken, reliekschrijnen en kostbare misgewaden, toebehorende aan de hertogelijke kapel. Tenslotte behoren prachtige wandtapijten tot deze schat, waaronder het '*Mille fleurs'* gobelin, in Brussel vervaardigd (1466) en gerekend tot de mooiste van zijn tijd. Het zal te bewonderen zijn in Brugge. Deze schat geraakte gedeeltelijk versnipperd onder de overwinnaars.

In Nancy werd het Bourgondische leger definitief verslagen en met de dood van de 44 jarige hertog in 1477 viel het Bourgondische rijk uiteen. Dit kende reeds bestuurlijk verval en geografische problemen onder Filips de Goede. Karels enig kind en erfgename Maria trad in het huwelijk (1477) met Maximiliaan van Oostenrijk te Gent. Tijdens het bewind van Karel de Stoute was het muziekleven aan het Bourgondische hof van het allerhoogste niveau, omdat het bij uitstek de hertogelijke macht en rijkdom moest onderstrepen. Twee muziekinstellingen hadden een eigen functie op religieus, politiek en persoonlijk niveau. De hofkapel stond in voor de dagelijkse koorgebeden en misvieringen met het accent op gregoriaanse gezangen. Karel de Stoute verordonneerde in 1464 dat er minstens 14

musici verbonden zouden zijn aan de hofkapel, waaronder befaamde leden zoals Gilles Binchois, Antoine Busnois en Robert Morton. Zijn hofkapel vergezelde hem tijdens zijn talloze reizen en militaire campagnes. De tweede muziekinstelling bestond uit profane musici en was ingedeeld in drie ensembles. De "*trompettes de guerre*" hadden een ceremoniële functie tijdens diplomatieke, politieke en militaire missies.
De "*alta cappella*" of "*luid ensemble*" bespeelde schalmeien, trombones en andere luide instrumenten en werden ingezet tijdens blijde inkomsten, huwelijken, tornooien enz. Zo was de reusachtige vleespastei het podium voor 28 musici, tijdens het beroemde Fazantenbanket te Rijsel in 1454. Tenslotte bespeelde de intieme "*valets de chambre*" de harp, luit en vedel in de privévertrekken van de hertog. Karel de Stoute bespeelde zelf de harp en componeerde eveneens, maar zijn zangtalent was eerder ondermaats.
Er zijn twee opvoeringen voorzien in het Concertgebouw te Brugge.

- 13.05.09 te 20.00 u., Atrium, Kamermuziekzaal. Het vocale ensemble *Psallentes* brengt een gregoriaans repertoire.
- 14.05.09 te 20.00 u, Concertzaal. Het ensemble *La Morra* vertolkt een selectie van chansons, dansen en instrumentale liedbewerkingen van verschillende 15de eeuwse componisten. www.concertgebouw.be

Het Groeningemuseum, thuishaven van de Vlaamse primitieven, is terecht het perfecte decor voor deze prestigeuze tentoonstelling. In de Onze-Lieve-Vrouwekerk, op wandelafstand, bevinden zich de praalgraven van Karel De Stoute en zijn dochter Maria van Bourgondië. *Our man in Bruges* (JVM) zal bovendien zorgen voor een uitstekende stadsgids zodat we na de tentoonstelling nog een mooie stadswandeling kunnen maken. Naar aloude traditie zal er ook gezorgd worden voor de nodige victualiën.

3. Magritte Museum te Brussel

Op 26 september bezoeken we samen met het Doktersgild Van Helmont het recent geopende Magritte Museum op het Koningsplein. René Magritte (1898 – 1967) is de belangrijkste Belgische surrealist. Het surrealisme werd in 1924 door André Breton opgericht in Parijs. Het was een reactie tegen het realisme en naturalisme, dat als burgerlijk werd bestempeld. De surrealisten wilden, uitgaande van het onderbewustzijn, automatische kunst creëren, zonder tussenkomst van rationele, morele of esthetische oordelen. Zij waren sterk beïnvloed door droombeelden en de psychoanalyse van Sigmund Freud. Andere belangrijke vertegenwoordigers zijn: Arp, Dali, Ernst, Kahlo, Miro enz.

Naar het voorbeeld van het Van Gogh Museum te Amsterdam wordt dit museum het belangrijkste studiecentrum over René Magritte. In dit gebouw, het voormalige neoclassicistische Hotel Altenloh en eigendom van de Koninklijke Musea voor Schone Kunsten, hebben ruim 200 werken een definitieve plaats verworven over een oppervlakte van 2500 m2: olieverfschilderijen, beelden, tekeningen, beschilderde voorwerpen, reclameaffiches, partituren, oude foto's en films, gemaakt door de kunstenaar zelf. De collectie geeft een zo volledig mogelijk beeld weer van alle periodes en alle kunstvormen van het oeuvre van Magritte.

We stellen U dan ook een onweerstaanbaar programma voor: in de voormiddag bezoeken we het museum en in de namiddag gaan we ondergronds en verkennen we de Coudenbergsite (zie tentoonstellingen).

4. Museum M te Leuven.

Op 20 september opent M, het nieuwe stedelijke museum van Leuven, zijn deuren. Naast de presentatie van de eigen collectie is er een prestigieuze tentoonstelling over Rogier Van der Weyden, één van de grootste Vlaamse primitieven.

Het VGV zal, ter gelegenheid van de **statutaire ledenvergadering**, deze schitterende tentoonstelling bezoeken op **zaterdag 28 november**. Gelieve deze datum te reserveren in Uw agenda.

Jan Dockx

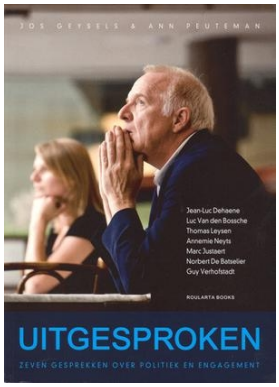
De besluiteloosheid van de federale regering wordt nu echt angstwekkend. … In de aanloop naar de vorming van deze regering citeerde Herman Van Rompuy ooit de kerkvader Tertullianus: '*Credo quia absurdum* – ik geloof omdat het absurd is.' Vandaag moet hij, als premier, deze absurditeit in stand houden. Een regio als Vlaanderen, sluitstuk van de Eurodelta, de op drie na sterkste megaregio in de wereld en de centrale economische motor van Europa, kan zich deze absurditeit niet lang meer veroorloven.

Rik VAN CAUWELAERT – KNACK – 25/02/09

Bijna dagelijks wordt het onvermogen van het federaal niveau gedemonstreerd in vrijwel elk dossier dat daar op tafel komt. KBC moest gered worden door de Vlaamse regering, een schrootpremie die door de ene minister wordt aangekondigd wordt afgeschoten door de andere en er wordt zelfs niet meer geprobeerd om iets te doen aan de ontspoorde begroting. Het maakt steeds minder verschil of er een federale regering is of niet.

Luc STANDAERT – HET BELANG VAN LIMBURG – 27/02/09

UITGESPROKEN
ZEVEN GESPREKKEN OVER POLITIEK EN ENGAGEMENT
JOS GEYSELS & ANN PEUTEMAN
2008; 127 blz.; 170 x 240 mm; zwart-wit foto's
Uitgever: Roularta roularta-books.be
www.roulartabooks.be
ISBN 978 90 8679 151 4
NUR 401, 758
€ 24,90
Bespreker: Piet Hein Jongbloet

In opdracht van Knack werd door Jos Geysels, politiek secretaris en goeroe van Agalef/Groen een merkwaardige constellatie van een vijftal, veelal uitgediende politici van paarse signatuur geïnterviewd: J.-L. Dehaene, L. Van den Bossche, A. Neyts, N. De Batselier, G. Verhofstadt en daarnaast M. Justaert, een vakbondsman, en Th. Leysen, een bedrijfsleider. Deze gesprekken werden gepubliceerd in Knack en later gebundeld in deze uitgave. De gesprekspartners waren stuk voor stuk mensen die Geysels tijdens zijn politieke carrière was tegengekomen. De bijdrage van Ann Peuteman, journaliste bij Knack, was vrij bescheiden en bestond naar eigen zeggen in het voorbereiden van de interviews en vooral in het achteraf uitschrijven ervan. Tijdens de gesprekken hield zij zich veeleer afzijdig zodat 'de ontmoetingen bleven op een tête-à-tête lijken tussen oude bekenden'. De gesprekken vonden plaats tussen maart 2007 en maart 2008, dus enkele vóór de verkiezingen van juni 2007 en het débacle voor de paarse coalitie en ook voor Groen; de overige er nà, dus tijdens de hopeloze pogingen om een regering op de been te krijgen door Leterme en Verhofstadt. Het laatste interview situeert zich in september 2008, dus vóór het uitbreken van de huidige financiële/economische crisis.

Het probleem bij lezing van deze interviews is niet alleen het gebrek aan de nodige distantie van de interviewer, ondermeer door zijn gespreksgenoten te tutoyeren, hetgeen een sfeer wil suggereren van camaraderie. De eigendunk van 'oudere staatsmannen' is voldoende bekend. Erger is de vooringenomenheid van de interviewer over de eigen rol in de voorbije jaren, en het nu machteloos moeten toezien! Zijn éénzijdige gerichtheid op het gebrek aan toekomst van Belgische staatsstructuren en zijn preoccupatie met 'zijn' *cordon sanitaire* tegen het VL. Belang zijn hinderlijk voor al wie een evenwichtige analyse verwacht. Geen van de gespreksgenoten mag er aan ontsnappen en de problemen moeten nergens anders worden gezocht, dan bij bepaalde Vlaamse politici, en vooral bij het N-VA, toen nog deel uitmakend van het kartel. Ook al lijkt Geysels zich gekwetst te voelen wanneer men hem een 'Belgicist' noemt (pg 27), toch is hij erg ontgoocheld wanneer L. Van den Bossche zich voortdurend confederalist noemt, en dit nog steeds verdedigt! Ook De Batselier moet de vraag beantwoorden: "Ben je eigenlijk wel een federalist?" Antwoord: "Ja, maar ik gebruik dat woord niet graag."

De grote minachting van Dehaene voor het parlement is opvallend. Hij betreurt de verloren gegane kansen voor België, maar dan had men hem hebben moeten volgen. Vermeldenswaard is ook de afkeer bij L. Van den Bossche voor het conservatisme van de vakbonden. 'Zij denken niet na over de toekomst, maar klampen zich vast aan de rechten, die zij in het verleden hebben binnengehaald'! Th. Leysen komt de interviewer tegemoet door het *manifest van de Warande* geen meerwaarde toe te kennen. 'De bewijslast ligt nog steeds bij de mensen die een verdere staatshervorming bepleiten'! A. Neyts deelt de verwijten aan de Vlaamse politici en voor haar hoeft de kieskring Brussel-Halle-Vilvoorde niet meer te worden gesplitst! Justaert, voorzitter van de Christelijke Mutualiteit (CM), betreurt de concurrentie met de kleinere Neutrale Ziekenfondsen, zonder ze met name te noemen! 'Zij snoepen een deel van onze leden af en voeren vaak een te agressieve campagne. Ze tasten de grenzen af van wat wettelijk kan en niet kan'. En bij Verhofstadt, uiteraard in een restaurant, kunnen wij alle zegeningen proeven van het liberalisme en de globalisering, terwijl wij de 'nieuwe politieke cultuur' en 'actieve welvaartstaat' achter ons moeten laten. 'Soms was ik te ambitieus', zo vindt hij van zich zelf.

DE WERELD VAN HET GETAL
Hoe cijfers en getallen ons universum hebben gevormd.
Peter J. Bentley
2008; 272 blz.; 200 x 250 mm; 185 illustraties
Uitgevers: Fontaine Uitgevers, BV, 's Graveland
Davidsfonds Uitgeverij NV, Leuven
ISBN 978 90 77363 16 4
€ 29,90
Bespreker: Jan Dockx

Getallen regelen onze levens: ze bepalen onze mobiliteit, ze oordelen en beoordelen. Getallen kunnen liegen, kunnen levens redden of ombrengen, enz.. Kortom ons leven en het universum worden beheerst door getallen. Dit boek geeft een overzicht van de pioniers en uitvinders van de wiskunde en gaat dieper in op de rol die de wiskunde speelt in de filosofie, muziek, architectuur, kwantummechanica, natuurkunde, computertechniek, literatuur, biologie, handel, religie en het occulte. In 15 hoofdstukken wordt een wiskundig symbool uitvoerig besproken telkens vertrekkende vanuit een historisch kader. Dit prachtige geïllustreerde werk met talrijke historische tekeningen, schilderijen en foto's biedt een fascinerend en onderhoudend inzicht over de belangrijkste wiskundige ontdekkingen en wetenschappers. Het brengt het verhaal van de ontdekking van de nul tot die van de oneindigheid.

Peter Bentley is op dit ogenblik een der meest creatieve denkers in de wereld van computerwetenschappen en toegepaste wiskunde. Hij is hoogleraar aan de universiteiten van Londen en Kent, en ook in Korea. Hij is een expert in evolutionaire rekenkunde en digitale biologie.

DE TOEKOMST VAN DE GEZONDHEIDSZORG : DIAGNOSE EN REMEDIES
FRANÇOIS DAUE en DAVID CRAINICH
2008; 298 blz; 210 x 210 mm (afwijkend formaat); talrijke tabellen.
Uitgever: Academic and Scientific Publishers NV, Ravensteingalerij 28, 1000 Brussel
info@aspeditions.be www.aspeditions.be
ISBN NUMMER:
978 90 5487 533 8
Dit boek kan besteld worden op www.aspeditions.be of kan gratis van het net worden afgehaald (2,52 MB) op www.itinerainstitute.org.
Het werd terzelfdertijd in het Frans uitgegeven.
€ 27,95
Bespreker: Robrecht Vermeulen

Dit boek is de neerslag van een studie van het Itinera Institute, dat zichzelf voorstelt als een *"onafhankelijke denktank en doetank voor duurzame economische groei en sociale bescherming"*. Uitgangspunt was de vaststelling dat de Belgische gezondheidspolitiek voor de toekomst geen houdbaar kompas is en dat er nood is aan een lange termijnvisie. In een eerste deel wordt de organisatie van het Belgisch gezondheidssysteem onderzocht aan de hand van talrijke tabellen. De toestand in België wordt vergeleken met andere OESO-landen. Een hoofdstuk behandelt de evolutie van het gezondheidsbeleid sinds 1960 en er wordt ingegaan op de uitdagingen voor de 21ste eeuw. Elk hoofdstuk eindigt met een kort voorstel voor verbetering. Zowel in de analyse van de toestand als in de voorstellen voor verbetering wordt weinig of geen rekening gehouden met verschillen tussen de gemeenschappen en regio's.

Het tweede deel behandelt de sterktes en de zwakheden van het Belgische systeem. Hier wordt een degelijke diagnose gemaakt van de zwakheden, o.a. het gebrek aan kwaliteitsdoelstellingen en -controle, het dreigende gebrek aan gekwalificeerde gezondheidswerkers, de noodzaak van nieuwe samenwerkingsstructuren en echelonnering, het gebrek aan voldoende preventie, het gebrek aan visie op middellange of lange termijn en de versnippering van bevoegdheden. Verschillen tussen Vlaanderen, Wallonië en Brussel worden vermeld, maar er wordt steeds gezocht naar een eenvormige oplossing op Belgisch niveau.

In het derde deel wordt gezocht naar oplossingen voor de 21ste eeuw en daarvoor worden zeven denkpistes voor een duurzaam gezondheidssysteem voorgesteld. Na de explosieve groei van 1960 tot 1980 en de budgettaire beperkingen sinds 1980 moet er in het gezondheidsbeleid een derde golf volgen, waar het zorgaanbod niet langer beheerd wordt in functie van het budget, maar van de noden van de patiënten. Een breed maatschappelijk debat over de financiering van de gezondheidszorg zonder taboes is nodig. Gezondheidswerkers moeten worden opgeleid tot hun nieuwe rol in het gezondheidssysteem. Er moet meer gebruik worden gemaakt van de studies en ervaringen van andere landen alsook van de goede studies van het federaal Kenniscentrum. De mogelijke verbeteringen door het gebruik van informatica worden toegelicht aan de hand van een aantal succesverhalen.
Er worden twintig voorstellen geformuleerd voor het uitbouwen van een duurzaam gezondheidssysteem dat erin slaagt de kosten te beheersen en een rechtvaardige toegang mogelijk maakt tot goede zorgverleing. De voorstellen voor verbetering op langere termijn worden telkens aangevuld met een voorstel voor onmiddellijke actie, "Quick win" genoemd.

Met deze studie brengt het Itinera-instituut een grondige en goed gedocumenteerde diagnose van de gezondheidszorg in België en er worden een aantal voorstellen geformuleerd voor de uitbouw van een gezondheidssysteem voor de toekomst. De sterkte van de studie zit hem in de uitgebreide documentatie over de Belgische toestand, in de vergelijking met de andere OESO-landen en de verwijzing naar talrijke buitenlandse ervaringen. Een zwak punt is dat de studie volledig op Belgische leest is geschoeid. In de statistieken worden verschillen tussen de Belgische regio's en gemeenschappen zoveel mogelijk vermeden. De versnippering van de bevoegdheden wordt terecht als een negatief punt voorgesteld, maar de oplossing wordt niet gezocht in homogene bevoegdheden, maar eerder in betere samenwerking tussen de federale overheid en de regio's. In de inleiding wordt gesteld : "Er is geen reden waarom België zou moeten falen waar andere landen kunnen slagen". Indien geen rekening gehouden wordt met het bestaan van twee gemeenschappen die een verschillende visie hebben op het gezondheidsbeleid, dan is er wel degelijk reden om te falen. Ondanks dit negatieve punt, blijft het een waardevolle studie die we stellig kunnen aanbevelen aan al wie bekommerd is met de toekomst van onze gezondheidszorg en sociale zekerheid. De studie is integraal beschikbaar op het internet zodat iedereen ze vrij kan raadplegen en gebruiken.

UITGEDRUKT KUNST VOOR 11.11.11
Karl van den Broeck
2008; 102 blz.; 145 x 210 mm; 40 illustraties
Uitgever: Roularta Books, Roeselare
www.roulartabooks.be
ISBN 978 90 8679 179 8
€ 15,00
Bespreker: Jan Dockx

Dit boekje is het resultaat van een creatief proces waarbij de solidariteit van de kunstenaars met 11.11.11 centraal staat. Zo gingen 22 poëziealbums naar evenveel kunstenaars. Na inkleuring van het eerste blad werd het doorgegeven aan een bevriend kunstenaar. Zo gingen alle boekjes een jaar lang op reis waarna een jury een 50-tal werken uit 320 inzendingen selecteerde. Er zijn klinkende namen bij zoals Luc Tuymans, Lieve Blancqaert, GAL, Michael Borremans, Guillaume Bijl, enz.. De link tussen kunst en 11.11.11 is solidariteit en de opbrengst van dit boekje gaat naar structurele ontwikkelingsinitiatieven.

HITLER EN DE HISTORICI
De plaats van Adolf Hitler in de 20ste eeuw
JOHN LUKACS
Vertaald uit het Engels door Stan Verschuuren
2008; 271 blz.; 160 x 240 mm, geen illustraties.
Uitgever: Mets & Schilt, Postjesweg 1, 1057DT Amsterdam
www.metsenschilt.com
Verspreiding in België: Roularta Books, Meiboomlaan 33, 8800 Roeselare
roulartabooks@roularta.be
ISBN NUMMER: 978 90 5330 603 1
€ 24,90
Bespreker : Robrecht Vermeulen

Naast talloze boeken over het Derde Rijk verschenen er meer dan honderd biografieën over Adolf Hitler en zijn rol daarin. Dit boek is geen nieuwe biografie, maar een analyse van de reeds bestaande biografieën en een poging om de plaats van Hitler te situeren in de 20ste eeuw. In een eerste hoofdstuk behandelt de auteur kritisch de belangrijkste biografieën. Hij ontwaart daarbij een nieuwe tendens om Hitler niet langer te demoniseren, maar hem te historiseren met de "Historikerstreit" als achtergrond.

In de volgende hoofdstukken behandelt hij diverse aspecten meer in detail. Steunend op een uitgebreide analyse van alle beschikbare documenten, geeft hij zijn eigen interpretatie van de betekenis van Hitler voor de geschiedenis van de 20ste eeuw. Hij probeert daarbij een rationele verklaring te vinden voor diens uiteindelijk desastreuze gedachtengang en beslissingen. Zo behandelt hij achtereenvolgens de volgende vragen: Hoe en wanneer is Hitlers plan om Europa te veroveren ontstaan? Was Hitler een echte revolutionair dan wel een reactionair? Was het Derde Rijk een totalitaire staat en wat was hierin de betekenis van staat, volk, ras en natie? Wat was Hitlers betekenis als staatsman en strateeg? Hoe kwam Hitler tot het plan om de joden uit te roeien en wat was zijn rol daarin? Welke is zijn plaats en betekenis en die van het Derde Rijk in de geschiedenis van Duitsland? Hij behandelt daarbij de argumenten van bewonderaars en van verdedigers van Hitler. Voor de beantwoording van al deze vragen wordt de stelling van de bijzonderste historici onderzocht en geeft hij daarbij ook zijn eigen visie.

Een vlot leesbare tekst met talrijke voetnota's voor een beter begrip van de bronnen ligt voor ons. Enkele conclusies kunnen als volgt worden samengevat: Hitler was een zeer begaafd mens en helemaal niet gek of demonisch. Zijn beslissingen werden rationeel genomen en hij is er volledig voor verantwoordelijk. Hij was zich bewust van zijn bijzondere gave om mensen met woorden te beïnvloeden en het volk stond in grote meerderheid achter hem, zowel in Duitsland als in een aantal satellietlanden. Hitler was de belangrijkste persoonlijkheid van de 20ste eeuw. Zijn persoonlijke inbreng was van doorslaggevend belang voor de Europese geschiedenis. Al deze stellingen zijn meestal goed gefundeerd en de auteur heeft niet de pretentie om dit voor te stellen als een definitief besluit. In de geschiedschrijving kunnen en moeten de feiten steeds opnieuw worden onderzocht in het licht van nieuwe gegevens en nieuwe inzichten.

Bij de aanvang van het boek sluit de auteur zich aan bij de stelling: "Wij zijn nog lang niet klaar met Hitler". In zijn nawoord, waarin de meest recente biografie wordt besproken, bevestigt hij deze stelling. In dit zeer interessante boek wordt deze zeer moeilijke, controversiële en emotioneel geladen materie grondig benaderd met de nodige objectiviteit en aangevuld met diepzinnig historisch denken. We kunnen dit boek stellig aanbevelen aan al wie belangstelling heeft voor de eigentijdse geschiedenis of om de gebeurtenissen van de 20ste eeuw beter te begrijpen.

HOEVER KAN EUROPA OOSTWAARTS REIKEN?
DE RUSSISCHE FACTOR
KATLIJN MALFLIET
2008; 191 blz., 135 X 215 mm., met geografische kaarten
Uitgeverij LannooCampus, Naamsesteenweg 201, 3001 Leuven
www.lannoocampus.com
ISBN 978-90-209-8059 2 - NUR 754
€ 16,95
Bespreker: Piet Hein Jongbloet

De auteur studeerde rechten en filosofie aan de K.U.Leuven en specialiseerde zich in de Oosteuropakunde. Zij doceert een reeks vakken met betrekking tot de politieke, sociale en juridische transitie in de Midden- en Oost-Europese staten.

Europa blijft nog steeds een zeer moeilijk te definiëren begrip. Sinds het wegvallen van de Berlijnse Muur en het IJzeren Gordijn zijn we gewend om de midden-Europese landen tot Europa te rekenen. De landen tussen Baltische en Zwarte Zee (Polen, Litouwen, Wit Rusland en Oekraïne) rekenen zich zelf daar eveneens toe. En steeds opnieuw komen Gorbatjow, Poetin en Medjedev aanzetten met argumenten dat ook Rusland tot Europa behoort: *"Ons Gemeenschappelijk Huis;... Wij zijn het echte Europa;…Rusland als de bewaker van de echte christelijke waarden;…Wij zijn de echte Europeanen, die dezelfde waarden en cultuur delen.*". Het is waar, de Russische literatuur, muziek maar ook de Orthodoxe religie kan men moeilijk Europese wortels ontzeggen. En dan laten wij de economische en politieke betekenis van Peter de Grote (1682-1725) en Katharina de Grote (1752-1796) nog buiten beschouwing. Enkele cijfers van Ruslands positionering na 9/11/2001 zijn hier van belang. Op de vraag naar een toekomstige weg voor Rusland prefereerden volgens een van de belangrijkste sociologische onderzoeksinstituten (VTsIOM), 19% een terugkeer naar de 'sovjetweg'; 21% wilde zich richten naar de Europesese beschaving; maar niet minder dan 53% wilde een eigen, bijzondere weg. Als men peilt naar de gewenste staatsvorm, een monarchistisch imperium, een staat naar westers voorbeeld of een staat met eigen ordening, kiest de gemiddelde Rus voor de westerse staat (37,47%). Maar het Rusland van vandaag (dit was nog vlak vóór de huidige financiële en economische crisis) houdt vast aan zijn gloriedagen en, stevigjes in de centen door olie-en gasinkomsten, dingt het opnieuw naar zijn plaats als supermacht in de wereld.

De vraag naar de grenzen van Europa is daarom actueel. Terwijl deze duidelijk zijn in het noorden, westen en zuiden, was dit nooit het geval voor het oosten. Vandaag blijft het nog onduidelijk waar Europa er ophoudt. Bovendien is de verhouding met de Verenigde Staten, maar ook met Rusland, van doorslaggevend belang voor het herijken van Europa. Het gaat om een constructie en om de toekomst van de Europese idee, meer dan om een geografisch begrip. In die constructie moet het strategisch partnerschap van Europa met de Verenigde Staten, en zeker met Rusland een plaats vinden.

De auteur beschrijft de moeilijke verhouding van Rusland met Europa en vooral met het 'Westen' - dit betekent ook met de VS en de NAVO als militaire organisatie - , terwijl het Warschaupakt als tegenpool is verdwenen. Deze verhouding wordt des te moeilijker na de recente verwikkelingen in Kosovo en Georgië. Ook de perikelen rond de plaatsing van een 'ruimteschild' in Polen en Tjechië komen aan bod, alsook rond de gasvoorziening in Oekraïne. De auteur bepleit meer leiderschap van de Europese Unie. Deze moet zich wapenen tegen een oprukkend Russisch energiebeleid en moet zich beter profileren, niet alleen tegenover Rusland maar ook tegenover de VS en Azië. In bepaalde gevallen keert zij zich (pg 177) ook tegen de politiek van het 'Westen' (incl. V.S.), dat het Gemenebest van Onafhankelijke Staten (GOS) , negeert. Deze zijn de vroegere lidstaten van de Sovjet Unie. Ik citeer: "Nochtans zou het logischer zijn dat de Europese intergouvernementele en supranationale instellingen precies met het GOS, als internationale structuur, zouden handelen…..En beseffen de westerse instellingen dan niet hoe absurd een dergelijke houding is?" en (pg. 181) "Europa en Rusland verstaan elkaar niet en voeren een dovemansgesprek. Fundamenteel botsen de meningen over het concept van de staat." En nu Lukoil in ons straatbeeld verschijnt en Gazprom in de Kempen naar ondergrondse opslagplaatsen zoekt, mogen wij ons wel eens vragen gaan stellen over de Russische bedoelingen.

De auteur richt zich ook tot de Vlaamse lezer. Zij betreurt dat in Vlaanderen geen breed debat van de grond komt inzake onze deelname aan het Europese integratieproject. Vanuit democratisch perspectief is de afwezigheid van een referendum over de toekomst van de Europese Unie in Vlaanderen een manco. Een verwijzing naar de schuldigen hiervoor over de taalgrens en de slaafse Vlaamse politieke klasse blijft echter achterwege! Zij gaat in op de problemen van groepsrechten voor minderheden, bijv., de zogenaamde Russische minderheid in de Baltische landen als gevolg van de Russificatiepolitiek tijdens de Sovjettijd. In haar definitie van nationale minderheid bij de ratificatie van de Kaderconventie hield Estland vast aan de *vereiste van burgerschap*. De auteur had er ook op kunnen wijzen dat een gelijksoortig 'Vlaams' burgerschap - in plaats van Belgisch - van enorme betekenis zou zijn, om de verfransingspolitiek in Brussel en Vlaams Brabant verder tegen te gaan. Wij kunnen ons alleen maar verbazen over aanwezigheid van zoveel civiele en politieke rijpheid bij andere volkeren!

Desalniettemin is dit een waardevol en oriënterend boek, gericht op de toekomst van Europa.

REIZIGERS DOOR DE GROTE OORLOG
DE ODYSSEE VAN EEN BELGISCH PANTSERKORPS 1915-1918
August Thiry en Dirk Van Cleemput

2008; 324 blz.; 160 x 240 mm.
Met meer dan 100 originele wit-zwart foto's
Uitgeverij Davidsfonds N.V.
Leuven
ISBN 978 90 5826 552 4; NUR 689
€: 29,95
Bespreker: R. Lenaerts

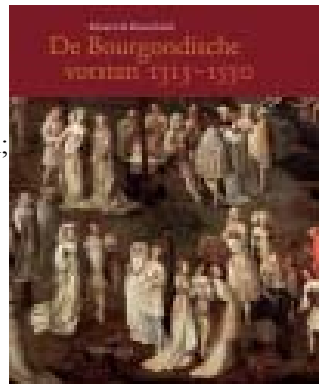
Bij gelegenheid van de 90ste verjaardag van het einde van W.O. I, werd door het Davidsfonds een hele reeks boeken over de Grote Oorlog uitgegeven. Dit boek is er één van. Het beschrijft de vorming, opdracht en avontuurlijke geschiedenis van een Belgische gevechtseenheid, het AMC, wat staat voor autocamions en mitrailleuses, opererend met pantserauto's en het gaat om een elitekorps van 400 Belgische oorlogsvrijwilligers, door Koning Albert I aangeboden aan de Russische Tsaar als geschenk. Het korps werd in de lente van 1915 gevormd en vertrok in dat najaar per boot vanuit Brest naar Archangelsk, in het uiterste Noorden van Rusland. Via Petrograd en Moskou werd de frontlijn bereikt in Galicie waar er strijd gevoerd werd tegen de Duits–Oostenrijkse vijand. Tijdens de gevechten verloor het korps 15 gesneuvelden en telde 400 gewonden.

Maar in 1917 brak de revolutie uit in Rusland (de februari- en nadien oktoberrevolutie) en aldus krijgen de overgebleven manschappen de chaos van burgeroorlog tussen nationalisten en bolsjewieken over zich heen. Het korps begon dan een moeizame tocht dwars door Siberië en China. Uiteindelijk bereikten zij Vladivostok waar zij inscheepten. Na een lange boottocht langs de Amerikaanse Westkust landden zij in San Francisco. Er volgde een fascinerende reis doorheen de Verenigde Staten, waar zij als oorlogshelden werden onthaald. Nadat het korps door Koning Albert werd teruggeroepen, eind 1917, ging de tocht verder via New-York tot Bordeaux, waar het korps op 15 juli 1918 werd ontbonden.

Het gaat om een weinig gekende episode waarin landgenoten betrokken waren. Aan wie zich interesseert aan de geschiedenis van de Grote Oorlog is lectuur van dit mooi geillustreerde boek aan te bevelen. Het bevat ook schrijnende informatie over de bloedige wraaknemingen gedurende de communistische revolutie, waarvan de leden van het korps tijdens hun odyssee getuigen waren. Ook de dagdagelijkse lotgevallen van deze "oorlogsvrijwilligers", die men ook als "avonturiers" zou kunnen bestempelen, worden uit de doeken gedaan.

De auteur August Thiry doceert journalistiek aan de Katholieke Hogeschool te Mechelen en is kenner van de Russische literatuur. Dirk Van Cleemput is germanist. Beiden verdienen alle lof voor de uitgebreide research bij de samenstelling van dit boek. Al bij al blijft het een detail in de geschiedenis van de Grote Oorlog.

DE BOURGONDISCHE VORSTEN 1315-1530
EDWARD DE MAESSCHALCK
2008; 265 blz; 250 x 310 mm;
230 illustraties in kleur,
stambomen en landkaarten
Uitg. Davidsfonds NV,
Blijde Inkomststraat 79;
3000 Leuven
ISBN: 978 90 5826 551 7
NUR 685
€: 59,95
Bespreker: Piet Hein Jongbloet

Op 13 juni organiseert het VGV een bezoek aan het Brugse Groeningemuseum met de toptentoonstelling *'Karel de Stoute –Pracht en praal in Bourgondië'*. Het betreft hier één uit de reeks van de Bourgondische vorsten. Lezing en bestudering van dit schitterende werk, tot stand gekomen met steun van de Vlaamse overheid, is een uitstekende voorbereiding op dit bezoek.

Op de schoolbanken was het een tergend moeilijke geschiedenis met een ingewikkelde volgorde vanaf de stamvader, Filips de Stoute, de geweldenaar Jan zonder Vrees, de overwinnaar Filips de Goede, de verliezer Karel de Stoute, de erfgename Maria van Bourgondië, gehuwd met Maximiliaan van Oostenrijk en ten slotte hun beide kinderen Filips de Schone en Margaretha van Oostenrijk. Om het nog maar niet te hebben over Johanna van Boulogne, Margaretha van Frankrijk, Johanna van Brabant, Isabella van Portugal, enz.. Bourgondische vrouwen verdwenen meestal in de schaduw van hun vaders, broers of echtgenoten. Met Edward De Maesschalck krijgen wij een ideale gids. Hij loodst ons doorheen dit non-fictieverhaal. Hij weet deze ingewikkelde geschiedenis boeiend te vertellen en te verluchten met stambomen, landkaarten en schitterende miniaturen. Wij maken kennis met de opeenvolgende hertogen, hun echtgenotes en minnaressen en de hofcultuur. Men werd als prins geboren, leefde als vorst, en hoopte als koning te sterven. Vooral de context van het toenmalige Europa maakt deze benadering zeer boeiend, zoals de opeenvolgende pestepidemieën, de verschrikkingen van de honderdjarige oorlog (1337-1453) tussen Engeland en Frankrijk, de kruistochten tegen de Turken, enz.. Zucht naar avontuur en krijgsgeweld bij de ridderscharen gingen veelal gepaard met een mystieke hang naar een hoger leven in dienst van God en christenheid. Zij waren aanzet voor de Bourgondische kruistochten onder leiding van Jan zonder Vrees en met de zegen van diens zoon, Filips de Goede.

Door het huwelijk in 1369 van **Filips de Stoute** met Margaretha van Male, erfdochter van Lodewijk van Male, Graaf van Vlaanderen, kwam dit graafschap in de greep van het Bourgondische hof. Hun kinderen en soms kleinkinderen werden op zeer prille leeftijd uitgehuwelijkt en verbonden met het Franse koningshuis, waardoor loyaliteit en de 'onverbrekelijke band' met de Franse kroon werden onderstreept.

Als kind kreeg hun zoon **Jan zonder Vrees** (°1371) les van een Vlaamse onderwijzer in Dijon, die hem elementaire kennis van Latijn bijbracht, maar ook van het Diets. Dit zou hem later nog goed van pas komen. Immers de vertegenwoordigers van de *'Vier Leden van Vlaanderen'*, namelijk Gent, Brugge, Ieper en het Brugse Vrije, ontmoetten elkaar op gezette tijden in zogenaamde parlementen, een machtige instelling die in de overige landstreken niet bestond. Zij dwongen hem bij zijn Blijde Intrede (1405) een eisenbundel in te willigen, met name (1) de Hertog en de Hertogin moesten in Vlaanderen resideren; (2) de *Raad van Vlaanderen*, tot dan toe residerend in Rijsel, moest worden ingeplant in Diets-Vlaanderen en de betreffende handelingen dienden in het Diets te gebeuren; (3) de onderhandelingen tussen Engeland en Vlaanderen moesten worden bevorderd ter bescherming van de maritieme handel en welvaart; en (4) alle verzoeken aan de Hertog, de Hertogin of de *Raad van Vlaanderen* moesten worden beantwoord in het Diets. De eis voor meer Diets in het bestuur betekende een waarborg voor inschakeling van meer eigen mensen en meer invloed in het Bourgondische raderwerk. Ook toen de Hertog alweer troepen nodig had voor zijn oorlogen (1414), weigerden de *'Vier leden van Vlaanderen'* dit, tenzij op strenge voorwaarden, met name afschaffing van belastingen, een vaste munt en meer inspraak in het landsbestuur. De Hertog weigerde hierop in te gaan, maar hij zou zich voortaan wel hoeden om nog Vlaamse troepen te ronselen. Voor Jan zonder Vrees was Vlaanderen in de eerste plaats een handelsparadijs, waar geld en nog eens geld voorradig was. Inderdaad, tijdens geheel zijn bewind bracht Vlaanderen 84% van de gelden in, terwijl Artesië 4% bijdroeg, Frans Vlaanderen 1%, Bourgondië 7% en Franche-Comté 3%. Dit kostbaarste bezit zou hij voortaan meer ontzien. Waar hebben wij, hedendaagse Vlamingen, zoiets nog gehoord? Het is alsof de auteur de Vlaamse overheid, zijn huidige sponsoren, een spiegel voorhoudt voor toekomstige onderhandelingen!

Filips de Goede (°1396)**,** zoon van Jan zonder Vrees, kon samen met zijn knappe vrouw, Isabella van Portugal, het Bourgondische territoor sterk uitbreiden met Henegouwen, Holland en Zeeland, Brabant, en Luxemburg. Dit gebeurde door intriges, list, huwelijken, betaling en - indien nodig - militaire verovering of benoemingen van familieleden op bisschopszetels. Een nieuwe alliantie van Bourgondië met Engeland, vooral na de moord op zijn vader in 1419, dreef Filips nog verder weg van wat overbleef van Frankrijk. Toen hij uiteindelijk toch vrede sloot met Frankrijk (Vrede van Atrecht, 1435), verzuurde de verhouding met Engeland weer. Er volgden ook opstanden in Brugge en Gent, maar zowel de 'domeininkomsten en hertogelijke rechten' als de 'beden' in het Noorden brachten veel meer op dan in het Zuiden. Filips moest daarom de 'landen van herwaarts over' steeds meer in acht nemen en zijn voornaamste residentie werd dan ook het kasteel op de Coudenberg in Brussel, waar hij meer dan 10 jaren verbleef, of een derde van zijn leven!

De opvolger, **Karel de Stoute** (°1433), was uit ander hout gesneden, van kindsbeen af eigenzinniger dan zijn voorgangers. Opgegroeid in het Prinsenhof te Gent en de Coudenberg te Brussel, ging hij zich later vestigen in Gorkum aan de Merwede. Maar de droom van zijn voorouders wilde hij onverminderd vorm geven. Landen en volkeren zou hij veroveren en, net als Alexander de Grote, zou hij een groot rijk stichten. Via de Elzas en Lotharingen, Gelderland en Keulen zou hij de verspreide vorstendommen in Bourgondië en de Nederlanden verenigen door een stoutmoedige expansie naar de Rijn toe. Zijn ongeduld kon hij maar moeilijk intomen, maar voorlopig moest hij zijn vader gehoorzamen. Discipline en efficiëntie adoreerde hij en in tegenstelling met zijn voorvaderen neigde hij naar absolutisme. In zijn veldtochten gedroeg hij zich zeer

roekeloos en vermetel ('le téméraire') en voor zijn oorlogen had hij steeds meer geld nodig. Tijdens zijn bewind verdriedubbelde de belastingdruk en in Gent en later Luik kreeg hij ook te maken met opstanden, waar hij zeer hardhandig optrad, grote vernielingen aanbracht en de burgers diep vernederde. Zijn land geraakte hierdoor in een diepe crisis en hij maakte bovendien steeds meer vijanden, uiteraard de Franse koning en de Duitse keizer, die nu hun eigen territoor bedreigd zagen. Na zijn vroegere overwinningen volgde een belangrijke diplomatieke nederlaag tegen de Duitse Keizer (Trier, 1473) en werd zijn leger in het grensgebied van Elzas en Lotharingen drie maal op rij verslagen door de Zwitserse eedgenoten. **Nabij Grandson hadden de Zwitsers zich meester gemaakt van alle levensvoorraden in het Bourgondische kamp. Geschut, wapens, banieren, zegels en kostbaarheden, die Karel zonder Vrees op zijn tochten met zich mee voerde, zoals kerkgerei, boeken, tapijten, kostbare stoffen, juwelen, gouden en zilveren vaatwerk werden buit gemaakt. Deze prachtige voorwerpen van de *Burgunderschatz* vormen nu de trots van een aantal Zwitserse musea en zijn te bezichtigen in Brugge.** Als gevolg van die nederlagen werd hij steeds wraaklustiger en driester en ondertussen moest hij tijdens de *Staten-Generaal* te Gent ook nog een diepe vernedering ondergaan. In aanwezigheid van zijn enige dochter Maria, die met Maximiliaan van Oostenrijk zou huwen, werden de hiertoe noodzakelijke beden vlakaf en brutaal geweigerd (mei 1476). Kort daarna sneuvelde Karel tijdens het beleg van Nancy, smadelijk verminkt (Januari 1477).

Maria van Bourgondië (°1457), zijn dochter ws opgegroeid in Gent. Als enige erfgename van Karel de Stoute ging zij door als de rijkste prinses van Europa. Maar nauwelijks 20 jaar, bereikte haar het tragische bericht over de dood van haar vader te Nancy. Als opvolger van haar vader werd zij in deze explosieve toestand letterlijk bestormd door rentmeesters, baljuws, burgemeesters en alle mogelijke vertegenwoordigers, gewapend met verzoeken, eisen en schuldbrieven. De moegetergde bevolking voelde het pijnlijke juk van de hertog wegvallen en drong aan op tastbare veranderingen. De *Staten van Vlaanderen* vergaderden dan ook onmiddellijk en eisten dringend opschorting van alle oude schulden. De stad Gent was er als de kippen bij om genoegdoening te vragen voor eerder opgelopen vernederingen. Bijeenroeping van de *Grote Raad* werd geëist, waarin juristen en leden uit eigen gewesten zouden zetelen en waarin secretarissen en kanselier voortaan de landstaal, het Diets, machtig zouden zijn. Tijdens de *Staten-Generaal* kondigde Maria van Bourgondië meteen ook aan dat de jaarlijkse schatting van een half miljoen gouden kronen zou worden opgeheven. Erger nog, Lodewijk XI van Frankrijk zag opnieuw de kans om te intrigeren en de Bourgondische gewesten in het zuiden met allerhande beloften in te palmen. In Picardië, Artesië en Henegouwen greep hij militair in. Nog hetzelfde jaar (1477) kwam het tot een huwelijk met Maximiliaan van Oostenrijk, met wie ze reeds verloofd was. Hierdoor begon een nieuw hoofdstuk waarbij het Habsburgse Hof in de Nederlanden werd geïntroduceerd. Heel onverwachts viel Maria, 25 jaar oud, tijdens een jachtpartij rond het kasteel van Wijnendale van haar paard en stierf kort daarna (1482). In afwachting van de meerderjarigheid van haar zoon Filips kon Maximiliaan, troonopvolger in het Duitse Rijk, tot regent worden aangesteld. Zij werd aldaar in de O.L.V.-kerk te Brugge begraven en geeerd met een indrukwekkend praalgraf.

De kleine **Filips de Schone** en **Margaretha van**. **Oostenrijk**, kinderen van Maria van Bourgondië en Maximiliaan van Oostenrijk werden opgevoed in het Prinsenhof van Gent. Vlaanderen als deel van de *'landen van derwaarts over'* werd steeds zelfbewuster en accepteerde slechts schoorvoetend het regentschap van Maximiliaan. In geen geval wilde het speelbal worden van de Habsburgse politiek en bovenal wilde het vrede met Frankrijk. Op eigen initiatief kwamen de *Staten-Generaal* bijeen en zij besloten eigenhandig met Lodewijk XI te onderhandelen. De tweejarige Margaretha van Oostenrijk werd als pion in het internationale politieke schaakspel opgevoerd en bij Lodewijk XI als bruid voor de Franse dauphin, Karel aangeboden. Op 23 december 1482 werd door Frankrijk en Vlaanderen een vredesverdrag in Atrecht ondertekend. Als bruidschat werden de verschillende gewesten, die toch al grotendeels verloren waren gewaand, overgedragen, meer bepaald de graafschappen Artesië, Franche-Comté, Charolais, Mâcon en Auxerre, samen met enkele heerlijkheden. Over de hertogdommen Bourgondië en Picardië werd niet eens gesproken, want die beschouwden de Vlamingen toch reeds als definitief verloren. De auteur wijst er op dat de kroniekschrijver Philippe de Commynes er schamper aan toevoegde: *"Moesten ze daartoe de kans gehad hebben, dan zouden ze de koning met evenveel genoegen Henegouwen en Namen en alle onderdanen van het huis die Franstalig zijn, hebben overgemaakt."* Enkel het oude stamland van Vlaanderen met Rijsel, Douai en Orchies eisten de Vlamingen nadrukkelijk voor zich op, naast een duurzame vrede met bekrachtiging van het Groot Privilegie. Als tegenprestatie erkenden zij de koning als leenheer en het parlement van Parijs als het hoogste rechtsorgaan over Vlaanderen. Over deze éénzijdige stappen was Maximiliaan verbolgen en wilde zich hierover wreken. Met vereende krachten kon hij het verzet in Gent en Brugge breken. Zijn dochter Margaretha van Oostenrijk kwam naar Mechelen terug, nadat zij door Karel VIII, de Franse dauphin, aan de kant was geschoven ten gunste van Anne van Bretagne (1491). Haar broer Filips de Schone huwde in 1496 met Johanna van Castilië, (de Waanzinnige), maar hij stierf reeds in 1506, 28 jaar oud. Hierop werd Margaretha landvoogdes van de Nederlanden, waar zij, dankzij haar grote diplomatieke gaven, de rust wist te handhaven. Aanvankelijk resideerde zij in het Prinsenhof en later in het riante Hof van Savoye. Zij wordt beschreven als een zeer wijs en evenwichtig bestuurder, niet alleen in de Nederlanden, maar ook op het internationale politieke schaakbord. In de zogenoemde Damesvrede (Madrid, 1529), bijvoorbeeld, zag zij, als laatste Bourgondische vorstin, af van teruggave van het Hertogdom Bourgondië, het oude stamland van haar voorvaderen. In ruil daarvoor werd Vlaanderen, na eeuwen strijd, eindelijk bevrijd van de leenheerlijke rechten van Frankrijk. Het grote drama voor de Nederlanden, met de godsdienstoorlogen, de scheuring en de Spaanse contrareformatie lagen reeds op de loer.

Het is een boek vol met dramatiek en vooral persoonlijke tragiek, als gevolg van grote pracht en praal naast confrontatie met gebroken beloftes, intriges, lege staatskassen, psychopathologie (waanzin en hersenschimmen), gemiste erfenissen, vroege dood (of moord), oorlogen en steeds wisselende coalities, dreigend oproer, epidemieën, enz.. En dit als basis voor non-fictie, wat moet er nog meer zijn??

DE PRIJS VAN DE SCHEIDING
HET UITEENVALLEN VAN HET VERENIGD KONINKRIJK DER NEDERLANDEN (1830-1839)
FRANK JUDO EN STIJN VAN DE PERRE (red.)
2007; 317 blz; 224 x 160 mm
Uitgeverij Pelckmans,
Kapelstraat, 22, 2950 Kapellen
ISBN: 978 90289 44312
€: 25,00
Bespreker: R. Quintens

Frank Judo (KU Leuven) en **Stijn van de Perre** (KU Brussel en Arteveldehogeschool Gent) namen het initiatief een balans op te maken van het uiteenvallen van het Verenigd Koninkrijk der Nederlanden. Zij deden dit samen met een aantal onderzoekers uit Noord en Zuid. Na een korte inleiding van de initiatiefnemers brengt **Etienne Rooms**, Professor aan de Koninklijke Militaire School, een boeiende synthese vanaf de korte regeerperiode van Jozef II (1765-1790) tot de troonsbestijging van Leopold I in 1831.

Jozef II had de beste bedoelingen maar was een zeer onhandige vorst. Het ongenoegen met het bewind van Jozef II leidde tot opstand. Het Oostenrijks leger werd verslagen door de Brabantse opstandelingen onder leiding van Andries Van der Meersch. In 1790 maakte Keizer Leopold II, broer van de intussen overleden Jozef II, een einde aan deze korte 'Belgische' onafhankelijkheid. Na de overwinning van Dumouriez op de Zuidelijke Nederlanden op 6 november 1792 te Jemappes, bezetten de Franse troepen het Prinsbisdom Luik en de Zuidelijke Nederlanden. Na hun overwinning op 18 maart 1793 kwamen de Oostenrijkers kortstondig terug, maar werden definitief verslagen door Jourdan in de slag te Fleurus. De Zuidelijke Nederlanden werden ingelijfd bij de Franse Republiek.

Onder het Franse bewind (1794-1812) werden de tegenstellingen tussen de Vonckisten, die de Franse revolutie genegen waren, en de Statisten, die de adel en de Kerk vertegenwoordigden, heviger. De Vonckisten, werden door de Franse bezetters bevoordeeld en bekwamen de hoge functies in administratie en onderwijs. De Statisten werden verdrukt. Dit gaf ook aanleiding tot de Boerenkrijg (1797-1798). In 1815, na de nederlaag van Napoleon in Waterloo, werd het Verenigd Koninkrijk der Nederlanden opgericht.

Willem I regeerde vooral met de liberale Vonckisten en tegen de katholieke Statisten. Toch werd hem verweten dat hij een aantal liberale standpunten niet wenste te erkennen, zoals vrijheid van pers, vereniging, onderwijs en godsdienst. Het Zuiden werd op verschillende manieren benadeeld. Hoewel het Zuiden 3,5 miljoen inwoners telde en het Noorden slechts 2 miljoen, had het Zuiden maar de helft van de zetels in de Staten-Generaal. De openbare schuld was onrechtvaardig verdeeld. Hetzelfde gold voor de dienstplicht terwijl het officierenkorps erg beperkt was in het Zuiden. Op 25 augustus 1830 barstte in Brussel de bom naar aanleiding van de opvoering van de opera "La Muette de Portici" en in de Koninklijke Schouwburg begonnen er ongeregeldheden. Willem I stuurde de kroonprins met een leger van 6.000 man, wat meteen als een bezetting van het Zuiden door het Noorden werd beschouwd. In de nacht van 26-27 september trok het leger zich terug. Het koninklijk leger bestond inderdaad voor twee derden uit soldaten uit het Zuiden en het garnizoen van Brussel werd gerekruteerd in de Brusselse regio. De officieren kwamen overwegend uit het Noorden, met als gevolg dat hun bevelen niet opgevolgd werden en er massaal gedeserteerd werd.

Op 21 juli 1831 legde Koning Leopold I de grondwettelijke eed af als Belgische Vorst. Hij was de kandidaat van de Londense Conferentie der Grootmachten. Maar Willem I gaf zich nog niet gewonnen. Op 2 augustus 1831 viel het Hollandse leger het Zuiden binnen (de Tiendaagse Veldtocht). Het weinig geoefende Belgische leger werd verslagen maar de Franse maarschalk Etienne Gérard rukte België binnen. Hoewel de Grootmachten aan de eisen van Willem I wilden tegemoet komen, weigerde hij het verdrag der XXIV artikelen goed te keuren. Een Frans-Britse vloot blokkeerde op 5 november 1832 de voornaamste havens van Nederland en voor de tweede maal rukte het Franse leger onder leiding van Gérard België binnen. Slechts op 19 april 1839 kon het verdrag der XXIV artikelen door Nederland en België worden goedgekeurd. De politieke samenwerking tussen liberalen en katholieken, die voor een deel oorzaak was van de onafhankelijkheid, gaf aanleiding tot regeringen van nationale eenheid, het unionisme. Dit bleef het geval tot de verkiezingen van 8 juni 1847, die een grote overwinning brachten voor de liberalen en een nederlaag voor de katholieken. Dit betekende ook het einde van het unionisme.

Frank Judo beschreef 'de eigentijdse bezwaren van orangistische huize tegen de omwenteling van 1830'. Hij besluit dat de erkenning van de Belgische onafhankelijkheid door Nederland en de Europese mogendheden uiteindelijk het orangisme overbodig heeft gemaakt: *"Enkel de meest ideologische of de meest romantische orangisten zouden daarna nog in mindere of meerdere mate blijven vasthouden aan hun engagement"*.
Jan Pauwels - eerstaanwezend assistent aan de Koninklijke Bibliotheek van België en verbonden aan de Antwerpse Universiteit als postdoctoraal onderzoeker - schrijft over de Nederlandse taal en letterkunde en de Belgische Omwenteling. Hij vermeldt dat Jan Frans Willems, vader van de Vlaamse beweging, debuteerde met napoleontische poëzie. Onder het bewind van Willem I werd hij klerk van de ontvanger van registratie en benoemd tot hulparchivaris van de stad Antwerpen. Hij was een gekend orangist met veel invloed en relaties met schrijvers. Na de onafhankelijkheid echter werd hij, als prijs voor zijn orangisme, overgeplaatst naar Eeklo. Verder vernemen wij de geschiedenis van de vlucht van Prudens van Duyse naar Nederland. Dit zou met een paniekreactie hebben te maken gehad, toen hij aangemaand werd om deel te nemen aan de burgerwacht om het Hollandse garnizoen te vervangen. In Nederland kon hij zijn dichtbundel uitgeven en had hij meer publicatiemogelijkheden. Onder Belgisch bewind kon Van Duyse een benoeming in de wacht slepen in de stadsdienst van Antwerpen en werd hij lid van de *Académie Royale*.
Nele Bracke - doctor in de geschiedenis en postdoctoraal onderzoeker aan de Universiteit van Gent - buigt zich over de rol van de overheidsstatistiek in de opbouw van België.

Edward Smits, secretaris van de commissie voor statistiek van het Verenigd Koninkrijk, keerde na de revolutie terug naar zijn geboortestad Brussel en beroofde hiermede het Noorden van zijn drijvende kracht. Hij werkte samen met Quetelet en andere wetenschappers aan de eerste bouwstenen van de Belgische statistiek. Bracke besluit, en dat zal niemand verwonderen: *"Niet iedereen was bereid aan de tellingen mee te werken. In het bijzonder de industriëlen ontzegden de overheid inzage in de interne keuken van hun bedrijf"*.

Edwin Horlings - werkzaam aan het Centrum voor Economische Studiën en thans senior onderzoeker van Regioplan en Beleidsonderzoek - behandelt de economische oorzaken en gevolgen van de scheiding. Hij besluit dat het belastingsgeld van Zuid naar Noord stroomde, dat die hoge belastingsdruk betrekkelijk weinig publieke diensten aan het Zuiden toekende en dat dit een motief was voor het proletariaat om in opstand te komen tegen de Nederlandse overheersing.

Stijn van de Perre brengt een gedetailleerd en duidelijk verslag over de eindeloze diplomatieke strijd rond de financiële gevolgen van de scheiding (1830-1843). Na de nederlaag van Napoleon namen vijf landen, Engeland, Pruisen, Frankrijk, Rusland en Oostenrijk, het initiatief om de vredesbesprekingen te begeleiden. Willem I moest zich onder internationale druk noodgedwongen neerleggen bij het verdrag der XXIV artikelen, waarbij België een belangrijke reductie bekwam van zijn schuldaandeel. Uiteindelijk was er tussen de opstand van 1830 en de definitieve boedelscheiding in 1843 bijna dertien jaar verlopen!

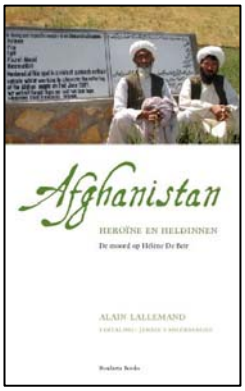
Prof. Karel Veraghter- verbonden als gewoon hoogleraar Economische en Sociale Geschiedenis aan de Universiteit van Tilburg - behandelt de haven van Antwerpen en besluit: *"Pas vanaf het midden van de negentiende eeuw, na een onderbreking van nagenoeg twee decennia, kon de Antwerpse haven aan een nieuwe bloeiperiode beginnen."* Antwerpen kon de concurrentie met andere Noordzeehavens aan, dankzij investeringen in het spoorwegennet en een handelsakkoord met Brazilië.

Stijn van de Perre neemt verder de weerslag van de scheiding op de overheidsfinanciën nog onder de loep. De uitgaven van de staat werden nog verhoogd door de defensiekosten. De belastingsinkomsten daarentegen waren onzeker, de vaderlandslievende giften en gedwongen leningen waren zeer beperkt. Via een lening bij de Rotschilds kreeg het land wel toegang tot de internationale kapitaalmarkt. Een structurele breuk met het beleid van Willem I bestond er in dat nu alle staatsuitgaven en –inkomsten konden besproken en goedgekeurd worden. Er werd een Rekenhof opgericht ter controle van inkomsten en uitgaven.

Prof. Els Witte - gewezen Rector van de VUB - maakt een stand van zaken op en besluit: *"De prijs kan dus ruwweg al wel ingeschat worden, maar in de huidige stand van het onderzoek zijn de lacunes nog te groot om een antwoord te krijgen op een aantal essentiële vragen. Dit boek stimuleert in belangrijke mate dit onderzoek, niet enkel omdat een aantal van die vragen een antwoord krijgt, maar ook door de aandacht te vestigen op deze boeiende vraagstelling. Met een ambitieus project werd duidelijk een begin gemaakt."*

Er moet nog vermeld worden dat dit boek 36 bladzijden noten, een viertal landkaarten, talrijke tabellen, verschillende spotprenten en een informatienota over de verschillende auteurs van dit werk bevat. Een interessant boek over ons opstandig verleden!

AFGHANISTAN – HEROÏNE EN HELDINNEN
De Moord Op Hélène De Beir
ALAIN LALLEMAND
2008; 292 blz; geen illustraties;
125 x 200 mm
Uitgever:
Roularta Books, Roeselare
www.roulartabooks.be
ISBN: 978 90 8679 I44 6
€: 24,90
Bespreker: Karin Ponette

Als journalist bij Le Soir bezocht de auteur regelmatig Afghanistan. Hij bestudeerde er heel nauwkeurig de georganiseerde misdaad. Het boek, geschreven in het Frans, werd door Jennie Vanlerberghe vertaald. Zij kent Afghanistan heel goed en heeft er een Vrouwencentrum opgericht. Zij schrijft ook het nawoord.

Dit boek is gebaseerd op ware feiten, die in 2004 voor Artsen zonder Grenzen aanleiding waren zich terug te trekken. Hélène De Beir, projectmanager van deze organisatie, werd er vermoord op 2 juni 2004. In totaal werden vijf medewerkers door niet geïdentificeerde personen vermoord. De aanklagers konden geen bewijs leveren voor de criminele daden van de verdachten, laat staan de identiteit achterhalen van de ware agressoren. Er bleek geen ooggetuige beschikbaar te zijn. In 2006 heeft de rechtbank in Kaboel de twee verdachten vrijgesproken, meer dan twee jaar na de dood van de vijf medewerkers. Het dossier blijkt te zijn verdwenen.
Het boek reconstrueert het scenario van de moordpartij en houdt het midden tussen roman en essay. Deze hybride roman is hierdoor geen makkelijke lectuur. De lezer wordt overstelpt met feitenmateriaal, dat eerder in een wetenschappelijk essay thuishoort.

Mailtjes van Hélène sluiten het boek af. Hieruit blijkt dat zij er zich pijnlijk van bewust was dat één en ander in dit land moeilijk liep, waar de geneeskundige verzorging nauwelijks iets voorstelt, de meeste vrouwen nog steeds in boerka lopen en elke dag baby's sterven. Afghanistan is ook het land met de grootste kindersterfte ter wereld. De regio's worden er bestuurd door personen die zichzelf uitroepen tot emir. De papaverteelt is er de meest lucratieve activiteit en in sommige dorpen is 60 tot 70 % van de bevolking aan drugs verslaafd.

Het boek is een aanrader voor eenieder die een beeld wil krijgen van de heksenketel, die Afghanistan is. De auteur doet een moedige poging om helderheid te verkrijgen in deze uitermate complexe situatie. In naam van de rechtvaardigheid wil hij het politieke en sociologische kluwen ontwarren.

GREET ROUFFAER ONTMASKERD
GREET ROUFFAER – BART DE BONDT
2008; 191 blz; 26 kleurillustraties; 220 x 140 mm
Roularta Books, Roeselare
www.roulartabooks.be
ISBN 978 90 8679 180 4
€; 19,90
Bespreker: Karin Ponette

De indeling van het boek is op zijn minst origineel: een inleiding die de hoofdmoot vormt (p. 5-182), een "eerste" (en enige) hoofdstuk (p. 183-188), eigenlijk een soort verantwoording, en een afsluitend dankwoord (p. 189-191).

Het boek geeft ons het relaas van een bekende actrice die in 1997 het slachtoffer werd van een ontploffing, en met ernstige brandwonden werd opgenomen in het ziekenhuis. Het boek is met de hulp van Bart De Bondt geschreven, elf jaar na de feiten.

Het is zeker geen sinecure om als actrice in de wereld van glamour en glitter, die de tv-wereld dan toch is, een ongeval te krijgen met zware verminkingen. De pijn, het langzame herstel en haar persoonlijke ervaringen worden haarfijn beschreven. Het boek kan gezien worden als hulp voor verwerking en genezing van een brandwondenpatiënt. Mogelijk kunnen andere slachtoffers hier kracht uit putten. De auteur beschrijft tevens welke impact haar omgeving heeft gehad in de periode na het ongeval. Dit is herkenbaar en ook een hulp voor ieder die geconfronteerd wordt met deze problematiek.

De kleurfoto's zijn confronterend en schokkend. Het getuigt van veel moed vanwege de auteur die dit gevecht aangaat en in moeilijke momenten zingeving blijft zoeken, ten einde een uitweg te vinden uit de donkere tunnel, waarin zij terecht was gekomen. Het boek is heel vlot geschreven.

Als een volk wil vinden en verwoorden wie men eigenlijk is (en dus wat de problemen zijn en waar de oplossingen liggen), dan doet het dit best niet op de manier van degene die dat volk niet echt genegen zijn. We moeten dus leren ons zelf vrij te denken, vrij onszelf te denken. Dan pas kan dit volk respect afdwingen wanneer we zeggen: onze dag zal komen!

Theo VAN HEIJST – VLAMINGEN VOORUIT – nr. 3, 2008

De Vlaamse politici zouden het veel beter over een andere boeg gooien en de Franstaligen een koekje geven van eigen deeg. Vanaf nu moet het Vlaamse devies luiden: '*On n'est demandeur de rien*'. … En voor de rest kan Vlaanderen best de huidige bevoegdheden maximaal benutten (zoals met de jobkorting) en creatief de grenzen verkennen van wat nog mogelijk is zonder staatshervorming (zoals een aanvullende Vlaamse kinderbijslag).

Bart MADDENS – DE STANDAARD – 03/03/09

Wel, deze dagen blijkt dat ons staatsbestel is verworden tot het allergrootste apenkot. Hoeksteen van dat bestel is de scheiding der machten. De Fortiscommissie onderzoekt of eind vorig jaar die regel werd geschonden door de regering-Leterme. Intussen is het zonneklaar dat er toen drukke en soms verdachte contacten waren tussen kabinetten en betrokken magistraten. Maar even duidelijk is dat dezelfde magistraten zich even goed mengen in de politiek om hun zin te krijgen.

Frans DE SMET – HET NIEUWSBLAD – 13/03/09

Meneer Pas-de-Problème zit met een majeur probleem. Iedereen heeft Didier Reynders aangewezen als de man die op voorhand lucht had gekregen van het Fortis-arrest.

Wim VAN DE VELDEN – DE TIJD – 14/03/09

Ik kreeg een déjà vu-gevoel bij dit artikel over Engels als voertaal op de universiteit. Eerst de banken met onbegrijpelijke producten die de hele financiële wereld op zijn kop zetten. Allemaal vanwege meer geld, meer bonussen, meer omzet en meer globalisering! En nu de universiteiten met onbegrijpelijk beleid. Deze Engelse opmars komt mij overdreven voor , zeker als het taalniveau kennelijk vaak belabberd is en er slechts tien procent niet-Nederlandssprekenden in de collegezaal zit… Tot nog toe heeft niemand me kunnen uitleggen waar dit goed voor is. Ik snap er nix van!

Ankie VAN DER BOL – NRC-HANDELSBLAD – 14/03/09

De Vlaamse redding van KBC heeft ertoe bijgedragen dat de publieke opinie en de federale regering het Vlaamse beleidsniveau voortaan ernstig nemen. Weinig mensen beseffen dat de Vlaamse regering een budget van 23 miljard euro heeft, terwijl de federale regering maar kan buigen op een budget van 16 miljard euro, de sociale zekerheid buiten beschouwing gelaten.

Koen GEENS – DE TIJD – 14/03/09

BRIEFWISSELING

Van: Eric Ponette
Aan: Minister-President Kris Peeters

Onderwerp: Steun aan KBC
Verzonden: 22.01.2009

Geachte Minister-president,

Hierbij feliciteer ik U en de ganse Vlaamse regering met de aangekondigde maatregel om de KBC financieel te steunen. Uw initiatief is niet alleen een uiting van effectieve Vlaamse autonomie, doch zal ook de "gewone mensen" ten goede komen.

Met vriendelijke groet,

Eric Ponette

Van: Kris Peeters
Aan: Eric Ponette

Onderwerp: Steun aan KBC
Verzonden: 04.02.2009

Geachte heer,

Ik wil u hartelijk danken voor uw aanmoedigingen.

We hebben getracht een snelle en goede oplossing te vinden voor de recente problemen rond KBC.

Het is belangrijk snel en consequente steun te bieden in tijden van economische crisis.

Met vriendelijke groet,

Kris Peeters
Vlaams Minister-President

Van: VGV-Bestuur
Aan: Professor Rector Van Cauwenberge Paul
Rectoraat
Sint-Pietersnieuwstraat 25
9000 Gent

Antwerpen, 26 maart 2009

Geachte Professor Van Cauwenberge,

Namens de Raad van Bestuur en het Vlaams Geneeskundigenverbond wens ik U van harte te feliciteren met Uw herverkiezing tot Rector van de Universiteit van Gent.

Met de meeste collegiale groeten

Dr Dockx Jan — Voorzitter VGV
Dr Van Meirhaeghe Jan — Oud-voorzitter VGV

Aan Prof. Eric Ponette (VGV)
12 april 2009

Beste Eric,

Op 19 maart 2009 werden twee medewerkers van firma A gewond bij een ongeval. Het ongeval werd veroorzaakt doordat de medewerkers een kabel met hoge spanning aanschouwden als een kabel met een lage elektriciteitsspanning. Zij probeerden deze kabel aan te sluiten op nieuwe kabels. Dit had een kortsluiting en een enorme steekvlam tot gevolg.
De twee jongens werden afgevoerd naar het militair hospitaal van Neder Over Heembeek. Eén van de jongens, B. C. (25 jaar), geraakte zwaar gewond.
B. werd gedurende twee weken in een kunstmatige coma gehouden en verblijft momenteel nog in het ziekenhuis.
Voor de familie en ook voor B. is dit een zware klap. Hij is een levenslustige jongen die nu een lange revalidatie voor zich heeft.
Tijdens deze opname wordt zowel de familie als patiënt geconfronteerd met Nederlandsonkundige taalsituaties die er het zorgproces niet op vereenvoudigen.
De vraag om in het Nederlands aan de balie te woord worden gestaan, wordt geweigerd onder het mom van 'het behoren tot een militairschap van lage rang.'
Ook de medische verzorging laat te wensen over: uitleg over de operaties die komen, verlopen soms in het Frans.
Nadat B. een operatie heeft ondergaan aan zijn ogen en dus wegens een verband niets kan zien, wordt hij verzorgd door een Franstalige nachtdienst die hem uiteraard dus in het Frans beveelt zijn mond te openen. Leuk is anders als je niets ziet.
Wanneer je hier een opmerking over maakt, dan worden deze "probleempjes" weggelachen of verschuilt men zich achter een principe van ongenaakbaarheid. Zoals de anesthesist het verwoordt: "ik werk hier al 20 jaar en heb al 10 ministers van defensie boven mij gehad."
De dames en heren die er werken hebben vermoedelijk nog niet gehoord van de taalwetgeving of anders gezegd beschouwen ze die hoogstens als een vodje papier dat enkel goed is om te dienen als een veredeld soort WC papier.
Nochtans stelt de taalwetgeving dat Brusselse openbare ziekenhuizen verplicht tweetalig dienen te zijn.
B. voelt zich gediscrimineerd als Nederlandstalige in een Brussels ziekenhuis en wenst hetzelfde recht van dienstverlening als iedere Vlaming. Wanneer je leven door brandwonden van de ene dag op de andere dag zomaar verandert, wil je graag weten waar je aan toe bent en wat je te wachten staat, helaas is dit nu niet mogelijk. De situatie voor Nederlandstalige is er echt schrijnend, om een oog uit te schreeuwen!
Vragen wij zoveel? Nee, enkel respect voor het recht om geholpen te worden in het Nederlands.

D. E., zus van B. C.

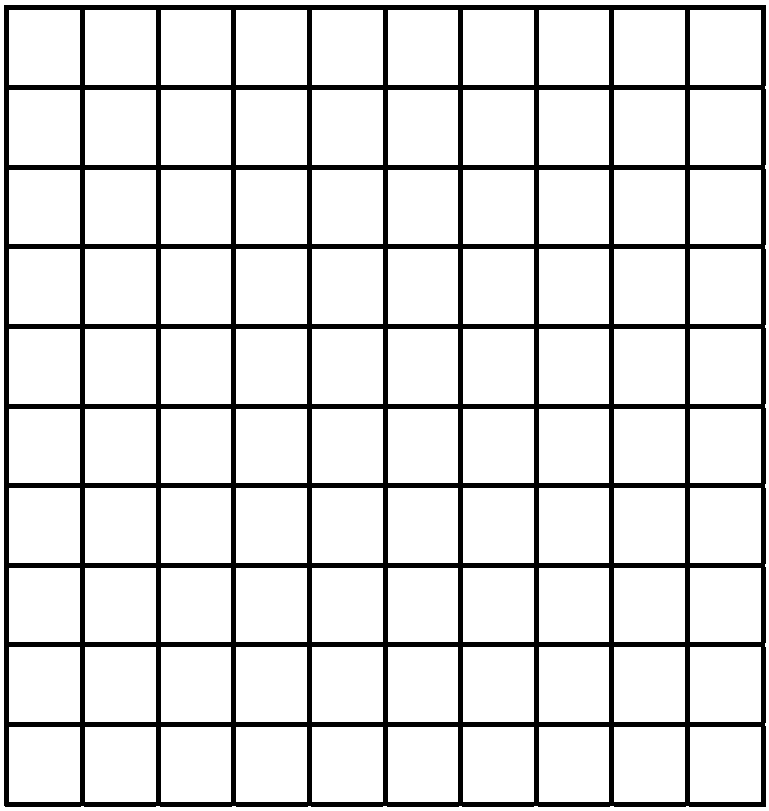
N.v.d.R.: De echte namen, bekend bij de redactie, werden om privacy redenen vervangen door de letters A – E.

Natuurlijk kent de bestuurlijke praktijk geen "scheiding der machten". En bovendien zijn het niet de drie machten van *Montesquieu*, te weten de wetgevende, rechterlijke en uitvoerende macht, die "de macht" in het land bezitten maar wel de leden van de top van de *partikratie*, partijvoorzitters en hooguit per partij een half dozijn "vooraanstaanden". Zij beslissen wie in Kamer en Senaat gaat zetelen (wetgevende macht), zij stellen de ministers aan (uitvoerende macht) en zij benoemen de voornaamste rechters (rechterlijke macht).

Mark GRAMMENS – JOURNAAL – 26/03/09

HOMO LUDENS

De redactie van Periodiek overweegt om binnenkort uit te pakken met een ludieke bladzijde. Een kruiswoordraadsel met hoofdzakelijk of gedeeltelijk medische termen zou daarvoor welgekomen zijn.

Dat valt niet zomaar uit de lucht.
Daarom, beste lezer(es), doen we een beroep op je medewerking.
Wie maakt een eerste ontwerp met woorden en zwarte vakjes?
Graag inzending van je voorstel op adres of per e-post:
Redactie Periodiek, VGV, Ergo de Waellaan, 3 – bus 14, 2100 Deurne-Antwerpen.
info@vgv.be
Wie neemt de handschoen op?

De Turkse premier Tayyip Erdogan kon uiteindelijk dat veto niet volhouden tegen de 27 andere lidstaten, die alle Rasmussen de beste kandidaat vonden. … Wat het optreden van Erdogan zo bedenkelijk maakt, is dat hij de premier is van een moslimland dat zich seculier noemt. Door zelf ook de islam een imago van intolerantie te geven, bewees hij een bar slechte dienst aan de gematigde moslims in onze landen die zich inspannen om te tonen dat islam en een seculiere maatschappij wel degelijk verzoenbaar zijn.

Mia DOORNAERT – DE STANDAARD – 06/04/09

Prime Minister Recep Tayyip Erdogan rejected attempts to call Turkey the representative of moderate Islam. "It is unacceptable for us to agree with such a definition. Turkey has never been a country to represent such a concept. Moreover Islam cannot be classified as moderate or not," Erdogan said, speaking at Oxford Centre for Islamic Studies late Thursday.

"Dailey News" in de Turkse krant HURRIYET – 08/04/09 (www.hurriyet.com.tr/english/domestic/11360374.asp?scr=1)

… bij Vlaamse jongeren zijn er dubbel zoveel zelfdodingen als bij hun Nederlandse leeftijdsgenoten. … De zelfdodingcijfers zullen maar fundamenteel zakken als we ook andere normen en waarden hanteren, (jonge mensen) leren omgaan met misluk-kingen en tegenslagen, maatschappelijke solidariteit hoger in het vaandel voeren, onze onvolmaaktheden beter aanvaarden.

Peter VANDERMEERSCH – DE STANDAARD – 10/04/09

Uitgave van het VGV

- Redactieraad: Prof. Dr. A. Baert, Dr. J. Dockx, Dr. J. Gyselinck, Dr. P.H. Jongbloet, Dr. R. Lenaerts, Prof. Dr. E. Ponette, Dr. J. Van Meirhaeghe
- Verantwoordelijke uitgever: Dr. J. Van Meirhaeghe, Koolkerkesteenweg 76, 8340 Oostkerke
- Hoofdredacteur: Prof. Dr. E. Ponette, Schoonzichtlaan 40, 3020 Winksele-Herent en Dr. P.H. Jongbloet
- De gepubliceerde bijdragen verschijnen onder de verantwoordelijkheid van de auteurs
- Drukkerij Jules De Winter, Kleine Markt 13, 2000 Antwerpen, Tel. 03/232.20.22, Fax. 03/225.15.84